

INTEGRIRANO PLANIRANJE ODRŽIVOG URBANOG RAZVOJA

Iskustva hrvatskih gradova u programu URBACT III

IZDAVAČ:

Udruga gradova u Republici Hrvatskoj
Palmotićeveva 25, Zagreb
www.udruga-gradova.hr

Autori: Petra Grgasović
Marko Zlonoga
Mario Žuliček
Urednik: Marko Ercegović
Lektura: Silvija Koščec
Vanja Nekich
Iva Mandekić
Dizajn: Marko Belač
Izdanje: 3. konačno (Zagreb, prosinac 2022.)
ISBN: 978-953-57543-7-4
TISAK: ACT Printlab, Čakovec

Priprema i objava ove publikacije sufinancirani su sredstvima Europskog fonda za regionalni razvoj.

EUROPSKA UNIJA
Europski fond za regionalni razvoj

Odricanje odgovornosti: Za sadržaj ove publikacije odgovorni su isključivo autori i Udruga gradova u RH. Europska komisija i URBACT nisu odgovorni za način na koji će biti korištene u njoj sadržane informacije.

SADRŽAJ

UVOD	1
O PROGRAMU URBACT III	2
INTEGRIRANI URBANI RAZVOJ	4
Petrinja: CityCentreDoctor	5
Varaždin: MAPS	8
Solin: sub>urban	10
Dubrovnik: 2nd Chance	13
Zagreb: URBAN REGENERATION MIX	15
Rijeka: Cities4CSR	18
Šibenik: KAIROS	21
GOSPODARSTVO	25
Petrinja: AGRI-URBAN	26
Šibenik: RetailLink	29
Dubrovnik: TechTown	31
Dubrovnik: Tourism friendly cities	34
Novska: TechRevolution 2.0	38
OKOLIŠ	42
Zadar: CityMobilNet	43
Split: Freight TAILS	45
Šibenik: C-CHANGE	47
Zagreb: Resourceful Cities	50
Zadar: Zero Carbon Cities	53
Osijek: BeePathNet Reloaded	55
UPRAVLJANJE	57
Koprivnica: Procure	58
Zagreb: SmartImpact	61
Novigrad: Playful Paradigm	64
Split: RU:RBAN Second Wave	67
Ozalj: Global Goals for Cities	70
UKLJUČIVOST	72
Šibenik: VITAL CITIES	73
Dubrovnik: ACTive NGOs	76
Varaždin: Come in!	80
Pregrada: Volunteering Cities	82
PREPORUKE GRADOVA	84
POJMOVNIK URBACT-a	87

Za više informacija na hrvatskom jeziku pratite internetsku stranicu i društvene mreže Nacionalne URBACT točke.

***<https://urbact.eu/hrvatska>
<https://www.facebook.com/urbact.hrvatska/>
https://twitter.com/urbact_hr***

UVOD

Publikacija koju čitate sadrži informacije o sudjelovanju hrvatskih gradova u radu europskih mreža gradova pokrenutih u okviru URBACT III, transnacionalnog programa učenja i jačanja kapaciteta za održivi i integrirani urbani razvoj, koji se provodio od 2016. do 2022. godine.

Rezultat tog sedmogodišnjeg rada sažet je na narednim stranicama te predstavlja važan trag o nastojanjima domaćih gradskih uprava da unaprijede svoje upravljanje, javne usluge i planiranje lokalnog razvoja u skladu s načelima održivosti. Raznolikost tema kojima su se bavili gradovi i mreže opisani u nastavku jasno pokazuju brojnost izazova s kojima se susreću hrvatski i europski gradovi, od poticanja lokalnog gospodarstva preko uvođenja multimodalne urbane mobilnosti do aktivnog uključivanja marginaliziranih skupina. Sudjelovanje u takvim programima suradnje pokazuje da, unatoč razlikama u zakonodavnom okviru, političkoj kulturi ili financijskim kapacitetima, mnogi mali i srednji europski gradovi prolaze kroz identične procese: depopulacija, propadanje dijelova grada, porast rizika i štete od klimatskih promjena i slično.

Europska unija prepoznala je ključnu ulogu gradova u postizanju društvene stabilnosti, gospodarskog prosperiteta i zaštite okoliša te pokrenula niz inicijativa usmjerenih na osnaživanje gradova i njihovo izravnije uključivanje u zakonodavni proces EU-a poput Urbane agende za EU, Nove povelje iz Leipziga, Novog europskog Bauhauusa i Europske urbane inicijative. Usmjerene na urbanu održivost, sve navedene inicijative naglašavaju važnost integriranog razvoja gradova, socijalnih inovacija i inovativnog upravljanja gradovima, što su ciljevi koje i URBACT zagovara.

Iako u prvom redu podržava učenje, razmjenu iskustva te pripreme aktivnosti za izradu politika i mjera urbanog razvoja, program URBACT zbog svog sveobuhvatnog i participativnog pristupa daje vrijedne lekcije, preporuke i praktične alate koji su iskoristivi i izvan njegovog programskog okvira.

Upravo zato smatramo važnim i korisnim podijeliti URBACT iskustva 15 domaćih gradova zainteresiranoj stručnoj i općoj javnosti. Njihov rad i rezultati (usvojeni planovi i dobre prakse) snažno ukazuju na mogućnosti, ograničenja i izazove integriranog održivog urbanog razvoja u Hrvatskoj. Od uspostavljanja odgovarajućeg upravljačkog modela, preko izgradnje lokalnog partnerstva do definiranja razvojnih ciljeva i provedbe planiranih akcija, lekcije i znanja usvojena u tim procesima bit će višestruko korisna za strateško planiranje održivog urbanog razvoja u sljedećem desetljeću.

Srećom, URBACT će nas nastaviti pratiti i u aktualnom višegodišnjem razdoblju Europske unije (od 2021. do 2027. godine). Program URBACT IV tako donosi nadogradnju i evoluciju dosadašnjeg rada na temelju lekcija naučenih u provedbi aktivnosti, u čemu su aktivni doprinos dali i hrvatski gradovi. S horizontalnim dimenzijama programa koje adresiraju digitalnu i zelenu tranziciju te rodnu jednakost, nova iteracija i dalje podržava sve relevantne teme za gradove uz neke novosti koje će olakšati replikaciju dobrih, inovativnih praksi i kapitalizaciju prikupljenog znanja.

Veselimo se nastavku rada na izgrađivanju boljih gradova i s nestrpljenjem očekujemo nove hrvatske partnere u URBACT mrežama. Kao ohrabrenje za prijavu na nadolazeće pozive za uspostavu novih partnerstava, pozivamo gradove da se u nastavku pobliže upoznaju s time kako su hrvatski gradovi primijenili URBACT-ove metode u svojim zajednicama.

O PROGRAMU URBACT III

Započeo s primjenom 2002. godine, URBACT je program europske teritorijalne suradnje koji međunarodnom razmjenom i učenjem podržava gradove u jačanju njihovih kapaciteta za planiranje i provedbu integriranog održivog urbanog razvoja. Iako ne podržava fizičke investicije u okviru urbanog razvoja (poput izgradnje cesta ili inovacijskog centra), kao alat kohezijske politike program je usmjeren tematskom cilju 11: „Poboljšanje učinkovitosti javne uprave“ i svoj učinak postiže unaprjeđenjem kvalitete lokalnih mjera i gradskih strategija kao preduvjeta za uspješnu provedbu velikih razvojnih projekata. Programske aktivnosti svode se na tri skupine: transnacionalno umrežavanje gradova, jačanje kapaciteta gradova te kapitalizacija znanja.

URBACT je sufinanciran sredstvima Europskog fonda za regionalni razvoj (ERDF) u iznosu od 74,3 milijuna eura te zajedno s nacionalnom komponentom uključenih država (članice EU-a, Norveška i Švicarska) njegova ukupna vrijednost iznosi 96,3 milijuna eura za razdoblje od 2014. do 2020. godine.

Nacionalno tijelo za provedbu programa u Republici Hrvatskoj je Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine, dok je upravljačko tijelo programa francuski Generalni komesarijat za teritorijalnu jednakost (CGET).

TRANSNACIONALNO UMREŽAVANJE GRADOVA

URBACT prijenosom dobre prakse i uzajamnim učenjem svojim transnacionalnim aktivnostima pruža podršku gradovima u izradi i provođenju integriranih urbanih strategija. Izabrani dužnosnici, lokalni službenici i ostali gradski dionici (poput članova ULG-a) ciljani su skupina transnacionalnih sastanaka. Više od polovice URBACT-ova proračuna raspoređeno je za aktivnosti koje pripadaju ovoj grupi aktivnosti.

Transnacionalno umrežavanje odvija se u tri vrste mreža gradova: a) mreže za planiranje koje osnivaju gradovi koji žele osmisliti integriranu i održivu urbanu strategiju te prateći akcijski plan, b) mreže za provedbu koju čine gradovi koji žele svoje strategije održivog razvoja provesti integrirano i c) mreže za transfer dobrih praksi koje gradovi namjeravaju prenijeti u svoje svakodnevno poslovanje.

U razdoblju od 2016. do 2022. godine 15 hrvatskih gradova sudjelovalo je u radu 17 mreža za planiranje, 9 mreža za transfer i jedne pilot mreže o kojima možete više saznati u nastavku. Zbog niskog broja odobrenih mreža za provedbu, hrvatskih članova nema među uključenim gradovima tih mreža.

JAČANJE KAPACITETA GRADOVA

Aktivnosti za jačanje gradskih kapaciteta za održivi razvoj podrazumijevaju nacionalne seminare i obuke te međunarodne događaje poput URBACT Summer University, radionica i treninga. Teme obuka usmjerene su integriranom pristupu (načini horizontalne, vertikalne i teritorijalne integracije), participativnom planiranju, upravljanju projektom te izradi i provedbi politika za održivi urbani razvoj europskih gradova.

KAPITALIZACIJA ZNANJA

Kapitalizacija znanja obuhvaća aktivnosti usmjerene iskorištavanju i diseminaciji stečenog znanja o gradskim praksama prema ostalim dionicima u procesu donošenja javnih politika na lokalnim, regionalnim, nacionalnim i europskim razinama. Ujedno podrazumijeva proizvodnju novog znanja baziranog na postojećem iskustvu koji proizlazi iz URBACT-a i sličnih komplementarnih europskih i internacionalnih projekata i programa. U okviru kapitalizacije i diseminacije koriste se različiti alati i formati poput policy analiza, studija slučaja, web platformi (npr. <http://remakingthecity.urbact.eu/> ili <https://www.techplace.online/>), konferencija i seminara te raznih oblika suradnje među bliskim organizacijama.

INTEGRIRANI URBANI RAZVOJ

POSTAJU LI ZAPOSTAVLJENE GRAĐEVINE, DIJELOVI GRADA ILI PRIGRADSKA PODRUČJA DIO NEŽELJENOG IDENTITETA VAŠEGA GRADA (I KAKO TO PROMIJENITI)?

Europska komisija vidi gradove kao prostorne koncentracije aktivnosti i interakcija ljudi. Gotovo 70 % stanovništva Europske unije živi u urbanim područjima, a ona generiraju više od dvije trećine njezinog BDP-a.

Problemi i izazovi s kojima se gradovi susreću različiti su, ali istovremeno isprepleteni te je prilikom njihova rješavanja potrebno primijeniti integrirani pristup. Bez obzira na to je li riječ o ekonomskim, ekološkim, klimatskim, društvenim ili demografskim problemima, potrebno je oformiti snažna partnerstva između građana, civilnog društva, lokalnog gospodarstva i javne te državne uprave kako bi se kombiniranjem znanja i kapaciteta došlo do kvalitetnih i održivih odgovora i rješenja.

URBACT potiče upravo takav integrirani pristup, pristup koji je danas posebno važan s obzirom na ozbiljnost izazova s kojima se europski gradovi trenutno suočavaju. To je temeljni pristup strategije Europa 2020. u kojoj europski gradovi djeluju kao pokretači regionalnog rasta, inovacija i stvaranja novih radnih mjesta. Ključno je da gradovi svih veličina poboljšaju kvalitetu života građana i istovremeno smanje svoj negativan utjecaj na okoliš.

Kroz temu integriranog urbanog razvoja osnovano je nekoliko mreža od kojih su se neke fokusirale na šira gradska područja, dijelove grada ili kvartove dok je dio mreža bio točkasto fokusiran na konkretna mjesta ili izabrane građevine.

Na primjeru hrvatskih gradova: Solin je kroz svoju mrežu analizirao cijelo područje grada, ali i svoj odnos sa susjednim Splitom te ostalim gradovima u okruženju (odnosno regijom kao takvom) da bi u konačnici odabrao određeni dio grada koji želi revitalizirati i napravio za to Akcijski plan. Petrinja je krenula od svog centra, ali je Akcijskim planom postavila ciljeve koji utječu na cijeli grad. Varaždin je odabrao područje bivše vojarne u Optujskoj s namjerom da ga pretvori u novi gradski javni prostor. Dubrovnik se pak fokusirao na konkretnu zgradu i njen okoliš – ljetnikovac Gučetić kako bi ga pretvorio u kulturni i društveni centar tog dijela grada.

U svim ovim planovima direktna fizička urbana obnova kombinirana je s mjerama koje promiču socijalnu uključenost, participaciju građana, povećanje mobilnosti, ekonomski razvoj, obrazovanje, očuvanje i promociju kulturne baštine te zaštitu okoliša.

CityCentreDoctor

VODEĆI PARTNER: SAN DONA DI PIAVE (ITALIJA)

Ostali partneri: Idrija (Slovenija), Valašske Meziriči (Češka), Radlin (Poljska), Naas (Irska), Heerlen (Nizozemska), Nort-sur-Erdre (Francuska), Amarante (Portugal), Medina del Campo (Španjolska) i Petrinja (Hrvatska)
Trajanje mreže: 2016. – 2018.

<https://urbact.eu/networks/citycentredoctor>

Gradovi ove mreže bili su izazvani prepoznati urbana pitanja koja se odnose na njihovo gradsko središte, analizirati percepciju i stvarnost tih područja. Svi gradovi imaju središte koje povijesno i funkcionalno okuplja stanovnike, tvrtke, usluge i niz društvenih aktivnosti. Uključeni gradovi tako su dijelili ideje i prakse podupirući jedni druge kako bi razvili akcije za jačanje revitalizacije svojih gradskih središta (što je često poveznica društvenog, kulturnog i, na kraju, gospodarskog lokalnog razvoja). Revitalizacija gradskih centara manjih gradova (*Revitalising city centres of smaller cities*) osnovna je ideja ove mreže.

Prioriteti izrađenog petrinjskog Akcijskog plana su: revitalizirati gradsko središte s nizom intervencija na glavnim urbanim prostorima kojima je svrha okupljanje većeg broja ljudi i u kojima je koncentrirana gradska aktivnost; poboljšati i unaprijediti gradski prometni sustav te provesti niz mjera u centru grada sukladno gospodarskoj strategiji razvoja grada koji će stimulirati njegov razvoj u svim segmentima. Za realizaciju tih prioriteta planom je definirano dvanaest akcija.

Na pitanja o iskustvu rada u mreži odgovorila je Vlasta Vuglec, privremena pročelnica Upravnog odjela za prostorno uređenje, graditeljstvo, zaštitu okoliša i kulturne baštine Grada Petrinje.

Promjene u načinu života gradskog stanovništva odražavaju se i na prostor: jedan od čestih izazova suvremenih gradova jest „odumiranje“ gradskih centara i preseljenje njihovih tradicionalnih funkcija u nove funkcionalne oblike (npr. trgovačke centre). Petrinja je prepoznala problem i aktivno se uključila u njegovo rješavanje u okviru mreže CityCentreDoctor. Što Vas je potaknulo na priključenje mreži, odnosno na zaključak da je problem gradskog centra jedan od prioriteta za Grad Petrinju?

Potaknulo nas je to što smo osjetili da će mreža imati integralni pristup. Problemi centra su višeslojni te se samo širom i sveobuhvatnom analizom mogu dati pravi odgovori i rješenja za „ozdravljenje“ gradskog centra. Također, shvatili smo da smo u dobrom okruženju, u mreži s gradovima otprilike jednake veličine kojima funkcionalnost centra grada bitno utječe na ukupnu kvalitetu života u gradu. Kako revitalizacija kreće od centra, ona se zapravo širi na cijeli grad tako da smo ovim procesom možda čak i redefinirali sam obuhvat centra, odnosno svakako smo Akcijskim planom iskoristili revitalizaciju centra kao podlogu za generalni razvoj grada.

Unutar mreže radili ste s gradovima različitih društveno-ekonomskih okolnosti. Koliko su i na koji način različiti konteksti i međusobna suradnja svih gradova doprinijeli kvaliteti izrađenog Akcijskog plana?

Već od prvih sastanaka s partnerima u grupi shvatili smo da smo okruženi gradovima koji su nam slični jer nas zapravo muče isti problemi, bez obzira na različite kontekste i društveno-ekonomske okolnosti. Naš *lead expert* odigrao je vrlo važnu ulogu jer nas je u početku dobro povezao, ohrabrio nas i potaknuo da se ne štedimo u zajedničkom dijalogu, učenju jednih od drugih, odnosno razmjeni znanja i iskustava, pomogao je da se svi osjećamo ravnopravnima i jednakovrijednima. Znam da smo od svakoga grada iz naše grupe ponešto naučili što smo indirektno i ugradili u naš Akcijski plan, a ponosna sam što su i ostali partneri ponešto naučili od Petrinje.

Koji su ključni koraci u provedbi Akcijskog plana i jesu li neke aktivnosti već započete? Jeste li razmišljali o izvorima financiranja za njihovu provedbu?

Prilikom izrade Integriranog akcijskog plana željeli smo dobiti sinergiju između njega i našeg već usvojenog Intervencijskog gradskog plana. Naš Akcijski plan usmjeren je na tri glavne akcije: revitalizacija glavnih urbanih javnih prostora, poboljšanje prometnog sustava grada te poboljšanje ekonomske situacije grada. Neke aktivnosti su u tijeku pri čemu bih izdvojila projekt „Grad na Kupi“. Glavne izvore financiranja vidimo u fondovima EU-a.

Koji su najdojmljiviji trenutci iz vašeg dvogodišnjeg URBACT ciklusa?

URBACT ciklus dugo traje i tijekom tog vremena razvijaju se dobri odnosi među gradovima partnerima, odnosno kolegama s kojima radite. Također, tu su i građani članovi ULG-a. Puno je trenutaka koji se pamte, a ja bih možda izdvojila sastanke ULG-a i naše beta-akcije u Petrinji te partnerski sastanak u Petrinji. Uz to, spomenula bih i trenutak kada je naša mreža preko Petrinje i Heerlena iz Nizozemske predstavljala cijeli URBACT program na svjetskoj konferenciji o *placemakingu* u Amsterdamu 2017. Ipak, ono što smatram najvrjednijim u cijelom projektu i radu u ovoj mreži, je iskustvo koje je naša gradska uprava, koju čine mladi ljudi, dobila zajedničkim radom s kolegama iz cijele Europe, s našim ULG-om i URBACT-ovim alatima i metodologijom.

Suvremeno planiranje grada obavezno uključuje identifikaciju potreba i želja njegovih stanovnika izravnim radom s predstavnicima građana. Kako biste opisali iskustvo rada s ULG-om i koliko ste zadovoljni ostvarenom suradnjom? Vidite li mogućnost za primjenu takvog oblika rada i u drugim izazovima?

S obzirom na temu kojom smo se bavili, prilikom formiranja ULG-a željeli smo imati „širinu“, odnosno što raznolikiju strukturu samih članova kako bi sve skupine građana Petrinje imale svoje predstavnike. Kasnije se sastancima i provedenim akcijama brojnost članova ULG-a mijenjala - ostali su oni najuporniji, odnosno oni koji su doista dali doprinos idejama, znanjem i stvarnim radom što smo mi u gradskoj upravi prepoznali kao vrijednost, odnosno što smo nastojali cijiniti. U tom smislu zadovoljni smo ostvarenom suradnjom te ćemo nastojati koristiti ta iskustva, ali i spomenute građane, odnosno ovakav način grupnog rada i za ostale gradske projekte.

MAPS

VODEĆI PARTNER: PIACENZA (ITALIJA)

Ostali partneri: Serres (Grčka), Szombathely (Mađarska), Telsiai (Litva), Koblenz (Njemačka), Longford (Irska), Espinho (Portugal), Cartagena (Španjolska) i Varaždin (Hrvatska)
Trajanje mreže: 2016. – 2018.

<https://urbact.eu/networks/maps>

Mreža akcijskog planiranja MAPS (Vojne imovine kao javni prostori) bila je usmjerena unaprjeđenju bivše vojne baštine kao ključnog elementa za održive urbane strategije kombinirajući funkcionalne i društvene aspekte. Isticanje potencijala demilitariziranih vojnih područja može se smatrati novim simbolom svjesnijeg i participativnijeg urbanističkog planiranja. Gradovi u mreži okupili su se pod parolom Redefiniranje vojne baštine (*Redefining the military heritage*).

Glavni cilj projekta u Varaždinu bio je revitalizacija preostala četiri hektra bivše vojarne u Optujskoj ulici u novi gradski javni prostor. Cilj se planira ostvariti jakim povezivanjem i komunikacijom Grada, potencijalnih korisnika i neovisnih stručnjaka. Novi javni prostor zamišljen je kao suvremen, protuteža povijesnoj gradskoj jezgri, koji svojim modernim, urbanim sadržajima okuplja i privlači ljude iz cijeloga grada. U njemu se omogućuje kreiranje urbane i kulturne umjetničke scene, prostora za poduzetništvo koje prihvaća suvremene ideje dijeljenog prostora te kreiranje kvalitetnog i otvorenog javnog prostora. Kako bi se ostvarili ovi ciljevi razvijen je Integrirani akcijski plan u dvanaest koraka. Njegova implementacija planirana je u tri faze u periodu od 2018. do 2023. godine.

Na pitanja o iskustvu rada u mreži odgovorila je Goranka Grgić, viša savjetnica u Upravnom odjelu za EU projekte, upravljanje imovinom i gospodarstvo Grada Varaždina.

Tema mreže MAPS izuzetno je aktualna za mnoge hrvatske gradove, ali ne pristupa joj se uvijek uzimajući u obzir potrebe i očekivanja lokalne zajednice. Na koji je način to učinjeno u vašoj mreži i kako je takav pristup utjecao na ostvarene rezultate?

URBACT III program unutar kojega je djelovala mreža MAPS potiče gradove na rješavanje izazova na participativan način, odnosno uključivanjem lokalne zajednice. U ULG Grada Varaždina bio je uključen velik broj dionika iz raznih područja djelovanja koji su na sastancima svojim promišljanjima i idejama doprinijeli tome da se izazovi vezani uz vojarnu sagledaju ne samo iz perspektive gradske uprave, urbanista i arhitekata već i iz perspektive kulturnih umjetnika i stvaratelja, poduzetnika te građana koji stanuju u okolici vojarne. Tijekom izrade IAP-a ključni su bili podaci dobiveni na sastancima ULG-a, anketama tijekom Otvorenih dana vojarne te javnom anketom.

Jesu li izazovi s kojima se susreću gradovi partneri u mreži pri prenamjeni vojnih područja slični ili različiti od onih u gradu Varaždinu? Što biste izdvojili kao najvažnije što ste imali prilike naučiti međunarodnom suradnjom u mreži?

Iako je svaki od partnera imao specifičnu situaciju u svojim napuštenim vojnim objektima, ipak su gradovi partneri imali slične izazove: neriješene imovinsko-pravne odnose, napušteni, devastirani prostor koji je ugrađen u urbano tkivo grada, prometnu, funkcionalnu i socijalnu odsječenost prostora.

S obzirom na to da smo svi imali slične izazove pred sobom, dragocjena je bila razmjena iskustava tijekom provedbe projekta pri čemu smo mogli usporediti funkcioniranje određenih prijedloga i rješenja u različitim zajednicama. Najdragocjenija je bila podjela iskustva o participaciji svih dionika, članova ULG-a i samih građana. URBACT-ovi alati i savjeti URBACT-ovih stručnjaka uvelike su doprinijeli izradi Integriranog akcijskog plana obnove vojarne u Optujskoj te nam omogućili sagledati izazove grada, ali i moguća rješenja tih izazova na novi način.

Kako će Grad Varaždin konkretno iskoristiti rezultate ostvarene u MAPS URBACT mreži za planiranje? Jesu li neke aktivnosti provedbe Akcijskog plana već započele?

Grad Varaždin je unutar Integriranog akcijskog plana izradio analizu prostornih mogućnosti te na temelju nje razradio Akcijski plan revitalizacije bivše vojarne, definirao aktivnosti koje je potrebno poduzeti, predložio moderan model upravljanja te vremenski okvir.

Nažalost, Grad Varaždin je u specifičnoj situaciji jer i dalje nije vlasnik prostora od četiri hektara koji je pripadao bivšoj vojarni „Ivan V. Drašković“ u Optujskoj ulici. Vlasništvo nad tim područjem preduvjet je za sve ostale aktivnosti. Pregovori s Ministarstvom državne imovine traju i dalje i nadamo se uspješnom završetku pregovora.

Koji su najdojmljiviji trenutci iz vašeg dvogodišnjeg URBACT ciklusa?

Tijekom dvije i pol godine provedbe projekta bilo je mnogo trenutaka za pamćenje i zaista je teško izdvojiti neki od tih trenutaka. Poseban dojam ostavili su Dani otvorenih vrata u vojarni te sastanci i razgovori s našim članovima ULG-a tijekom kojih smo uvidjeli da građani žele sudjelovati u odlukama koje se odnose na naš grad te su nam time dali vjetar u leđa za izradu IAP-a, osobito modela upravljanja.

Osobit dojam ostavili su na nas i primjeri gradova partnera i način njihove komunikacije s njihovim dionicima prilikom kojih smo imali prilike vidjeti da građani u Hrvatskoj „dišu“ na isti način kao i u Litvi, i u Irskoj i u Italiji; svi žele bolji grad, žele utjecati na odluke koje se tiču grada i njih samih te žele sudjelovati u razvoju grada i zajednice.

sub>urban

VODEĆI PARTNER: ANTWERPEN (BELGIJA)

Ostali partneri: Barcelona (Španjolska), Casoria (Italija), Baia Mare (Rumunjska), Beč (Austrija), Brno (Češka), Oslo (Norveška), Düsseldorf (Njemačka) i Solin (Hrvatska)
Trajanje mreže: 2016. – 2018.

<https://urbact.eu/networks/suburban>

Gradovi okupljeni u mreži sub>urban posvetili su se promišljanju i pronalaženju ideja za uređenje ruba svoga grada (*Reinventing the fringe*) te su tražili rješenje za sljedeći izazov: kako postojeće gradsko tkivo 20. stoljeća ponovno učiniti privlačnim i kvalitetnim? Kako dodati drugačiji gradski sloj?

Tijekom posljednja dva desetljeća urbani razvoj i praksa planiranja u europskim gradovima i regijama usredotočeni su na obnovu gradskih jezgri. To je rezultiralo brojnim pričama o uspjehu, ali val urbane obnove u gradskim jezgrama općenito se poklapao sa snažnim rastom stanovništva i demografskim promjenama. Mnoge gradske jezgre dostigle su vrhunac u pogledu gustoće naseljenosti i pokretljivosti. U isto vrijeme većina stambenih objekata u ostalim dijelovima gradova i perifernim područjima treba renoviranje. Sljedeći logični korak je kombinirano rješenje navedenih pitanja rekonstrukcijom ovih područja kako bi se stvorilo održivije i privlačnije okruženje.

Grad Solin je svojim Integriranim akcijskim planom izradio Strategiju grada za transformaciju ruba grada na području Srednja strana – sveti Kajo. Transformacija ruba grada fokusira se na specifično područje jer ono ima najbolje potencijale za poboljšanja i budući razvoj. Definirano je pet ciljeva transformacije: transformacija urbanističkog planiranja, transformacija za intenzivniju upotrebu korištenih i slabo korištenih prostora, transformacija prostora u privatnom vlasništvu, transformacija veza s područjem regije te transformacija kako bi se povećala društvena uključenost te poboljšali svakodnevni životni uvjeti. U planu je naznačeno kako je pritom potrebno implementirati novu metodologiju u proceduri prostornog planiranja kako bi svi dionici (posebno građani) bili uključeni u proces na samom početku te kako bi urbanistički planovi širega i užega gradskog područja imali bolju sinergiju.

Na pitanja o iskustvu rada u mreži odgovorila je Marijana Žižić, vršiteljica dužnosti pročelnice Upravnog odjela za gospodarstvo, zaštitu okoliša i europske fondove Grada Solina.

Kao što i opis mreže kaže, gradovi su usmjereni revitalizaciji gradskih jezgri i povijesnih centara dok u prigradskim područjima niču trgovački centri koji postaju središnje točke ekonomske i društvene razmjene, tj. gradskog života. Upravo su prigradska područja najveće „žrtve“ te pojave jer njihov javni prostor i njegovo planiranje općenito ostaje izvan interesa. Kako se u toj priči prepoznao Solin, odnosno što vas je motiviralo na aktivno bavljenje problematikom u okviru mreže sub>urban?

Grad Solin godinama se suočava s brojnim izazovima poput nedovoljno iskorištene antičke i druge arheološke baštine, zadovoljavanja infrastrukturnih potreba šire aglomeracije, industrijom nagrizenim krajolikom, nedostatkom javnog prostora i zgrada društvene namjene te neplanskom izgradnjom, a izgledno je da će se suočavati i u budućnosti. Grad Solin sustavno radi na razrješavanju navedenih problema i projekt sub>urban predstavlja doprinos u tom strateškom smjeru. Radom na projektu stavio se naglasak na sve izazove s kojima se grad suočava, a na odabranom pilot-području su najizraženiji.

Unutar mreže radili ste s gradovima različitih veličina i društveno-ekonomskih okolnosti. Koliko su i na koji način različiti konteksti i međusobna suradnja svih gradova doprinijeli kvaliteti izrađenog Akcijskog plana Solina?

Program URBACT III i projekt sub>urban omogućili su svjež pogled na situaciju i pokazali nam da se i drugi europski gradovi suočavaju s istim ili sličnim izazovima, posebno u činjenici da je prostora za novu gradnju sve manje, da je krajolik konzumiran gotovo do krajnjih prirodnih i održivih granica te da se trebamo okrenuti zahvatima unutar već izgrađenih gradskih i prigradskih tkiva s ciljem dodavanja novih formi, sadržaja i funkcija postojećem građevnom fondu i infrastrukturi. Razlike između gradova ne samo u veličini nego i u načinu rada i strateškog planiranja bile su na početku i više nego očite, ali u samom procesu utvrdilo se da unatoč različitom funkcioniranju mogu međusobno izmijeniti stečena iskustva i prakse.

Koji su ključni koraci provedbe Akcijskog plana i jesu li neke aktivnosti već započete? Jeste li razmišljali o izvorima financiranja za njihovu provedbu?

Ključna točka na kojoj se bazira provedba Akcijskog plana je spomenuto arheološko bogatstvo grada Solina. Istraživanje i prezentacija arheoloških nalaza do sada su ovisili isključivo o javnim proračunima – ponajviše onom Ministarstva kulture. Pokrenut je proces u suradnji Grada Solina s Arheološkim muzejom u Splitu i Splitsko-dalmatinskom županijom tijekom kojeg će se dokumentirati sva arheološka nalazišta, izraditi geodetske i arhitektonske snimke postojećeg stanja, konzervatorski elaborati s mjerama zaštite te velik broj projekata vezanih za prezentaciju, poboljšanje, očuvanje, razvoj, brendiranje i upravljanje Salonom. Ovi će se planovi financirati iz EU fondova i vlastitim sredstvima. Dokumentacija koja će biti rezultat ovog procesa trebala bi služiti kao baza za transformaciju Salone kao novog javnog prostora, ali i atraktivnije posjetiteljske i turističke destinacije.

Koji su najdojmljiviji trenutci iz vašeg dvogodišnjeg URBACT ciklusa?

Svakako bi trebalo izdvojiti studentsku radionicu „Solina - grad na moru“ održanu u sklopu projekta čija su rješenja vrlo korisna za grad Solin. Imali smo priliku vidjeti 26 različitih pristupa jednom izuzetno problematičnom i „bremenitom“ prostoru koji bi predstavljao izazov i arhitektima s dugogodišnjim iskustvom. Zahvaljujući radionici, Solin je postao jedan od rijetkih gradova u Hrvatskoj koji za jedan od svojih prostora izrazito visokog potencijala ima 26 različitih rješenja, a svako od njih iskoristivo je na svoj način.

Posebnost radionice leži i u tome što su na njoj sudjelovali studenti arhitekture iz Splita, Zagreba i Ljubljane koji su svaki s različitim pristupom tijekom jednog semestra uz mentorstvo više profesora detaljno obradili prostor i izradili cijeli niz rješenja. Organizacijom izložbe studentskih radova na kraju radionice potaknuli smo na razmišljanje o budućnosti navedenog prostora i lokalno stanovništvo, vodstvo grada i širu zajednicu.

Kako biste opisali iskustvo rada sa ULG-om i koliko ste zadovoljni ostvarenom suradnjom sa svim dionicima? Poučeni iskustvom, imate li nove spoznaje o tome kako suradnju učiniti još kvalitetnijom i produktivnijom? Vidite li mogućnost za primjenu principa rada s ULG-om i na druge izazove grada?

Projektni tim grada Solina identificirao je potencijalne dionike i njihov doprinos te formirao lokalnu skupinu podrške koju čine predstavnici javnog sektora lokalne, regionalne i nacionalne razine, privatnog sektora od interesa za grad Solin, nevladinih organizacija i građana. Nedostatak komunikacije s građanima često je razlog najvećim kritikama prostorno-planske procedure kao i ukupnog procesa donošenja odluka o upravljanju prostorom. Kombinacijom aktivnosti na terenu, radionica s djecom, tribina, anketa i predavanja donošenje odluka o prostoru približava se njegovim glavnim korisnicima. Ovime raste osjećaj uključenosti i dogovornosti, a samim time i očuvanje budućih revitaliziranih područja. Događanja organizirana u sklopu URBACT-a potvrđuju da se solinski građani rado odazivaju na pozive te da postoji visoka razina diskursa. Redovite stručne ankete koje bi se mogle strukturirati kao prethodne javne rasprave odličan su način kako ulazne podatke za planiranje držati svježima i aktualnima. One su neprocjenjiva informacija gradskim vlastima o interesu za zemljištem i tipom gradnje u njihovu gradu, a ovaj način može se primijeniti i na druge izazove grada Solina.

2nd Chance

VODEĆI PARTNER: NAPULJ (ITALIJA)

Ostali partneri: Maribor (Slovenija), Lublin (Poljska), Chemnitz (Njemačka), Bruxelles (Belgija), Caen (Francuska), Liverpool (Velika Britanija), Gijon (Španjolska), Porto (Portugal), Genoa (Italija) i Dubrovnik (Hrvatska)

Trajanje mreže: 2016. – 2018.

<https://urbact.eu/networks/2nd-chance>

Izazov ove mreže pod geslom Revitalizacija uspavanih divova (*Revitalisation of the sleeping giants*) je aktiviranje praznih zgrada i kompleksa zgrada za održivi urbani razvoj od strane samoorganiziranih grupa. U mnogim europskim gradovima mogu se naći manje i veće zapuštene zgrade u centru grada ili u neposrednoj blizini koje su nedovoljno iskorištene ili čak prazne. One često imaju negativan utjecaj na okolinu, no pružaju odličnu priliku: mogu se upotrijebiti za dovršavanje kompaktne strukture naselja kako bi se osigurao prostor za potrebne funkcije u gradu.

Dubrovnik je za svoj rad u mreži odabrao revitalizaciju ljetnikovca Gučetić kao društveno-kulturnog centra Rijeke dubrovačke i Memorijalnog centra „Ruđer Bošković“. Reaktivacija te prazne zgrade popunila bi praznine u društveno-kulturnoj infrastrukturi Dubrovnika, odnosno njegove gradske četvrti Mokošica. Bio bi to prostor za aktivne građane s programom koji kontinuirano promiče razvoj zajednice, a u jednom dijelu posvećen liku i djelu jednog od najvećih umova osamnaestog stoljeća Ruđeru Boškoviću. Integriranim akcijskim planom definirani su ciljevi, namjena i programi za navedeni prostor, koraci koje je potrebno poduzeti za reaktivaciju, struktura upravljanja i vođenja zgrade i njene parcele te samog procesa reaktivacije.

Na pitanja o iskustvu rada u mreži odgovorila je Jelena Brbora, ULG koordinatorica.

Mreža 2nd Chance prepoznala je skriveni potencijal velikih zgrada i kompleksa koji su tijekom vremena napušteni i ostavljeni bez namjene. Kako se u toj temi prepoznao Grad Dubrovnik i što vas je privuklo, motiviralo i potaknulo da se prijavite u tu URBACT mrežu?

Grad Dubrovnik vlasnik je nekoliko renesansnih ljetnikovaca dok za druge dijeli vlasništvo ili su u privatnom vlasništvu. Obnova ljetnikovaca uvrštena je u dugoročnu strategiju Grada Dubrovnika koji je uvidio priliku u sklopu ove mreže istražiti mogućnosti potencijalne namjene prostora.

Za razliku od mnogobrojnih primjera, gdje se ova problematika povjerava isključivo stručnjacima iz područja arhitekture i urbanizma, u mreži 2nd Chance upravo su stanovnici grada (kroz ULG) ključni dionici stavljanja napuštenih zgrada u funkciju. Kako je funkcionirao proces suradnje s ULG-om i koji je njegov doprinos ostvarenim rezultatima?

URBAN REGENERATION MIX

VODEĆI PARTNER: LODZ (POLJSKA)

Ostali partneri: Baena (Španjolska), Birmingham (Ujedinjeno Kraljevstvo), Braga (Portugal), Bologna (Italija), Toulouse (Francuska) i Zagreb (Hrvatska)
Trajanje: 2018. – 2021.

<https://urbact.eu/networks/urban-regeneration-mix>

URBAN REGENERATION MIX je mreža za prijenos dobre prakse uspostavljena s ciljem razvoja i primjene modela kolaborativnog grada, s očekivanim pozitivnim učinkom na uključenost građana i odnose između glavnih dionika procesa urbane obnove. Aktivnosti mreže usmjerene su na istraživanje, identifikaciju i primjenu ključnih faktora uspjeha procesa revitalizacije degradiranih povijesnih područja, jačajući pri tome lokalnu zajednicu i gradeći na idejama koje iz nje izvire.

U okviru projekta, Grad Zagreb je razmatrao područje Bloka Badel, njegov potencijal i značaj. Kroz niz radionica i provedenih anketa, uz institucionalnu suradnju te participaciju građana, razvijene su smjernice za realizaciju javno-društvenog sadržaja projekta Blok Badel. Treba istaknuti kako je pri sociološkoj analizi i participativnim aktivnostima provedenima tijekom projekta poseban fokus stavljen na mlade, društvenu skupinu čija je aktivacija iznimno važna za budućnost grada. U skladu s konceptom i metodologijom URBACT-a, težilo se spoznati kako mladi ocjenjuju potencijalni doprinos Bloka Badel cjelokupnoj revitalizaciji gradske četvrti u kojemu se nalazi te kvaliteti ponude javnih i društvenih sadržaja u Zagrebu.

Jednako važno, suradnja sedam europskih gradova u mreži omogućila je analizu i prijenos primjera dobre prakse, sve u cilju dizajna univerzalnog alata kojega bi bilo koji grad mogao koristiti tijekom procesa urbane regeneracije, temeljenog na konceptu participativnog odlučivanja.

Na pitanja o sudjelovanju Zagreba u projektnoj mreži odgovore su pripremili Matija Vuger, voditelj Odjela za pripremu i provedbu regionalnih i međunarodnih projekata te Nina Mia Čikeš, savjetnica za pripremu i provedbu regionalnih i međunarodnih projekata iz Gradskog ureda za strategijsko planiranje i razvoj Grada.

Blok Badel nije nov izazov za Grad Zagreb. Po čemu se pristup primijenjen u Urban Regeneration Mix mreži razlikuje od do sada poduzetih aktivnosti grada? Je li primjena URBACT metodologije urodila novim načinom sagledavanja mogućih rješenja prostornih problema u procesu urbane regeneracije? Smatrate li da postoji potencijal da se usvojeni pristup replicira na druge slične izazove u gradu?

Jedna od glavnih metodologija koja je imala važan značaj u provedbi projekta bila je aktivna participacija građana te uključivanje svih relevantnih aktera kako bi se ubrzao proces same realizacije te već ranije započetih prostorno planskih aktivnosti. Iako je participacija građana već ustaljeni model koji se većom ili manjom mjerom primjenjivao u ovakvim vrstama važnih gradskih strateških projekata, URBACT metodologijom i pristupom ovaj vid participacije donio je novu percepciju rješavanja pitanja koje se tiču javno-društvenih sadržaja na tako

važnim gradskim područjima. Osim na projektu Bloka Badel, isti princip participacije paralelno se koristio i za gradski projekt prostora središta Trešnjevke te su započete slične aktivnosti i za druge gradske projekte.

Nakon provedenog projekta, kako ocjenjujete kapacitet lokalne samouprave kad je riječ o upravljanju participativnim procesom unutar uspostavljenog ULG-a i općenito? Gdje ste prepoznali najveće slabosti a gdje prilike kad je riječ o uključivanju građana u donošenje odluka Grada? Imate li povratnu informaciju kako su građani ocijenili nastojanja Grada da identifikira i u obzir uzme njihova stajališta i potrebe? Koliko je bilo teško aktivirati lokalnu zajednicu unutar projekta?

Urbact lokalna grupa imala je važnu funkciju u provedbi projekta, a kako se radilo o specifičnoj lokaciji koja zahtijeva u prvom redu dobro strukturiranu lokalnu upravu, ova grupa je bila sastavljena većinom od predstavnika različitih gradskih tijela koja su važna za donošenje odluka vezanih za gradski projekt, te od predstavnika umjetničkih udruženja, ali i antropologa i sociologa koji su imali važnu ulogu u procesu provedbe participacije. Smatramo da se percepcija građana, koja se odnosi na formiranje i sudjelovanje u određenim procesima lokalne uprave, počela uistinu mijenjati te da sve više građana svojevrijedno pristupa predstavnicima lokalne samouprave svojim idejama. Dijalog s građanima je oduvijek postojao, kroz neke druge kanale, poput javnih predstavljanja i javnih rasprava, ali ovaj vid izravne participacije koja na specifičan način komunicira s građanima, za sada je imala najbolje rezultate u mijenjanju svijesti stanovnika. Kada se radi o lokalnoj aktivnosti, građani su više voljni sudjelovati te očekuju djelovanja kako bi se njihov prijedlog zaista i implementirao što je svojevremeno i učinjeno s Blokom Badel

Kroz dosadašnje URBACT projekte Grada Zagreba, već je stečeno određeno iskustvo u uspostavi i vođenju lokalne grupe (ULG). Koje ste kriterije koristili pri izboru članova ULG-a i gdje vidite najveći doprinos grupe rezultatima projekta?

Kriteriji odabira članova grupe uvelike ovise o vrsti i konceptu samog projekta te o njegovoj provedbi i realizaciji. Vrlo je bitno da se ULG sastoji od različitih aktera jer je raznovrsnost sagledavanja rješenja istog problema tu ključan faktor. URBACT-ovi kriteriji su nam koristili pri odabiru ULG grupe definirajući važnost i utjecaj potencijalnog člana grupe u različitim fazama realizacije projekta. U slučaju Grada Zagreba i ovog projekta, ULG je imao svoj zanimljiv proces jer se mijenjao kroz trajanje projekta, a pojedini članovi su se više aktivirali po pojedinim fazama trajanja projekta gdje su i dali najveći doprinos.

U mreži je sudjelovalo sedam gradova iz različitih zemalja, različite zrelosti participativne kulture i različitih iskustava kad je riječ o urbanoj regeneraciji. Što biste izdvojili kao najvrjedniju spoznaju ili kompetenciju koja je za Grad Zagreb proizašla iz te suradnje?

Svih sedam gradova pristupilo je mreži transfera na jednak način koji je u provedbi bio drugačiji, a što se odnosi na primjenu medijacije kao koncepta komunikacije s građanima. U principu, tu se radi o specifičnim socijalnim radnicima koji kroz terenski rad imaju izravnu komunikaciju s različitim slojevima društva. U Gradu Zagrebu se trenutno koncept medijacije može primijeniti na mobilne timove koji rade na protupotresnoj obnovi grada. Što se tiče ostalih partnera, već smo spomenuli primjer Toulousa, zanimljivog koncepta Third place koji predstavlja prostor koji objedinjuje različite potrebe stanovnika na novom regeneriranom području, uistinu nešto na tragu onoga što smo kroz URM projekt provodili na prostoru Bloka Badel.

Postoji li već sada vizija kako iskoristiti rezultate mreže Urban Regeneration Mix za daljnje aktivnosti na oživljavanju Bloka Badel i/ili na daljnjem razvoju sučelja za participativno upravljanje prostorom u Gradu?

Izrađene su smjernice koje sadrže prijedloge javno-društvenog sadržaja koji se treba nalaziti u prostoru Bloka Badel. Iste smjernice, implementirane su u dokumentaciju za izradu urbanističkog plana uređenja prostora Bloka Badel. S obzirom da se rad na Urban Regeneration Mixu počeo primjenjivati i na pripremi prostorno planskih analiza te dokumenata i za druge projekte od važnosti za Grad Zagreb, očekujemo da će se takva praksa nastaviti te prilagođavati i unaprjeđivati ovisno o karakteristikama budućih analiziranih prostora.

Cities4CSR

VODEĆI PARTNER: MILANO (ITALIJA)

Ostali partneri: Sofia (Bugarska), Vratsa (Bugarska), Molina de Segura (Španjolska), Nantes Metropole (Francuska), Budaors (Mađarska), Kekava (Latvija), Guimaraes (Portugal), Bratislava (Slovačka) i Rijeka (Hrvatska)
Trajanje: 2019. – 2022.

<https://urbact.eu/networks/cities4csr>

Opis mreže: Cilj djelovanja mreže Cities4CSR je promicanje društveno odgovornog poslovanja i poticanje održivog razvoja uz pozitivan utjecaj na društvo i okoliš. U mreži je 10 gradova partnera iz 8 europskih zemalja, posvećenih osnaživanju društveno odgovornog ponašanja (CSR) u svojim zajednicama. Pri tome je svaki od gradova-partnera usredotočen na specifični lokalni izazov, uzimajući u obzir lokalne potrebe i prioritete. Veliku važnost za projektne aktivnosti ima suradnja s lokalnim dionicima i privatnim sektorom, pri čemu se primjenjuju dobre prakse gradova partnera u mreži.

Na pitanja o iskustvu grada Rijeke u mreži Cities 4CSR odgovorila je Suzana Belošević Romac, viša savjetnica gradonačelnika i specijalistica za europske projekte.

Ideja mreže Cities4CSR začeta je u Milanu, jednom od europskih centara industrije i poslovanja, gdje se o konceptu društveno odgovornog poslovanja zasigurno diskutira više nego u Hrvatskoj. Uzevši to u obzir, na koji se način osnovna ideja projekta prilagodila društvenom i ekonomskom kontekstu Grada Rijeke? Koje su organizacije na lokalnoj razini prepoznate kao ključni dionici?

Već prilikom prijave projekta, a zatim i provedbe ukazivali smo na različite kontekste u kojima djeluju projektni partneri, pa tako i na različitosti između primjerice Milana i Rijeke. Početne pretpostavke na kojima smo temeljili naše sudjelovanje su te da društveno odgovorno ponašanje ne želimo poistovjećivati s povremenim i privremenim donatorsko / marketinškim pristupom – već ćemo težiti strukturiranim modelima. Nadalje, težnja nam je koristiti i unaprijediti postojeće modele: socijalni program, oblike suradnje s udrugama te programe lokalnog partnerstva. Pri tome želimo prostorni fokus zadržati na Gradu Rijeci i funkcionalno povezanim okolnim područjima, kao i povećati vidljivost odnosno usmjeriti pažnju na socijalne i društvene probleme i izazove.

Slijedom ovoga organizacije koje su na lokalnoj razini prepoznate kao dionici su: udruge, korisnici raznih oblika pomoći, komunalna i trgovačka društva.

Kao u ostalim transfernim mrežama, pandemija je utjecala na provedbu aktivnosti u mreži Cities4CSR. Koji su učinci krize na provedbu projekta u Gradu Rijeci? Jesu li se promijenili očekivani rezultati projekta ili prilagodile ranije planirane metodologije?

Pandemija je uvelike utjecala na provedbu aktivnosti, jer sam pojam prenošenja iskustava i umrežavanja ne može biti u potpunosti proveden isključivo putem online alata. Na lokalnoj razini javili su se i tehnički problemi: nemogućnost organiziranja dijela događanja, smanjena motivacija za sudjelovanjem (npr. kod članova ULG-a), problemi u poslovanju uzrokovani pandemijom kod dijela dionika. Prilagodba se, između ostalog, ogleda u izmjeni planirane intervencije s obzirom na propisane mjere, ali i u uključivanju novih izazova u sam projekt (problemi društvene zatvorenosti, manjka empatije, poslovanja u krizi i sl., ali i u otkrivanju novih mogućnosti financiranja i suradnje).

Grad Rijeka provela je velik broj različitih projekata. Možete li izdvojiti po čemu je provedba URBACT projekta drugačija od drugih programa financiranja? Prijenos iskustava među gradovima u mreži i rad s ULG-om karakteristični su elementi URBACT programa. Vidite li kakve prednosti URBACT metodologije za rješavanje urbanih problema?

URBACT mreža može se okarakterizirati kao prijenos iskustava, prilika za korištenje raznih alata za poticanje participacije, a od velikog je značaja činjenica da se na kraju dana svi u mreži susrećemo s istim problemima, koji imaju različite opsege. Sudjelovanje svih dionika, jasno definiranje problema i pronalaženje različitih interesa u rješavanju urbanih problema prednosti su metodologije koju primjenjuje URBACT nad drugim metodologijama korištenima u okviru urbanih tema.

Za razliku od ranijih URBACT ciklusa, URBACT mreže sada mogu provoditi tzv. intervencije manjih razmjera (eng. small scale actions, SSA). Zanimljivo je čuti kako akcija Grada Rijeke ima veze s kuhinjom i kulinarskim receptima! Kako se to uklapa u temu i ciljeve mreže?

Ideja za male intervencije jest da kroz kuhanje, kao iznimno društvenu aktivnost, povežemo razne dionike u donatorskoj večeri. Potaknuti željom hotelskog lanca Hilton da se tijekom godine aktivnije uključi u život lokalne zajednice, odlučili smo ih zamoliti da ustupe svoje chefove i dio namirnica kako bi se održao dvodnevni kulinarsko-edukacijski događaj na kojem bi empatija i donatorstvo bili ključni motiv. Događaj bi istovremeno bio i platforma za razvoj kataloga ideja za socijalna pitanja. Hotelski chefovi će kuhati prema receptima Kuharice za samostalan život koju je izdao Dom za psihički bolesne odrasle osobe Turnić, a istu kuharicu će na engleskom jeziku ponuditi i svojim gostima koji će kupovinom izvršiti donaciju. Korisnici jedne od ustanova socijalne skrbi posluživat će jela na donatorskoj večeri, a prihod je namijenjen udrugama i institucijama koje rade s ljudima suočenima s psihičkim i socijalnim problemima. Ideja kuhanja i kulinarskih recepata, odlično se uklapa u temu mreže, jer se radi o zadovoljavanju temeljnih ljudskih potreba, a ujedno omogućuje druženje, upoznavanje i dogovaranje daljnjih aktivnosti oko stola.

Postoji li već sada vizija kako iskoristiti rezultate mreže Cities4CSR za daljnje aktivnosti na povećanju značaja društvene odgovornosti fizičkih i pravnih osoba u Gradu? Odražava li Akcijski plan u pripremi ta nastojanja? Što biste izdvojili kao najvrjedniju spoznaju ili kompetenciju koja je za Grad Rijeku proizašla iz rada u ovoj mreži?

Vizija kako iskoristiti rezultate mreže postoji. Kroz projekt smo već skupili određeni katalog ideja koje ćemo pokušati financirati iz fondova koji jesu ili će biti na raspolaganju u RH. U akcijskom ćemo se planu fokusirati na nekoliko područja:

- povećati vidljivost društvenih i socijalnih izazova,
- uključiti postojeće spoznaje i ideje u planske i razvojne dokumente Grada Rijeke,
- dalje povezivati ljude koji mogu pomoći onima kojima je pomoć potrebna,
- pripremati projekte za daljnje financiranje iz EU fondova.

Najvrjednija spoznaja koja je postala očita tijekom rada Grada Rijeke u mreži je potreba za jasnim definiranjem problema i dionika koji mogu doprinijeti rješavanju socijalnih problema.

KAIROS

VODEĆI PARTNER: MULA (ŠPANJOLSKA)

Ostali partneri: Belene (Bugarska), Heraklion (Grčka), Catani (Italija), Cesena (Italija), Ukmerge (Litva), Braganca (Portugal) i Šibenik (Hrvatska)
Trajanje: 2019. – 2022.

<https://urbact.eu/networks/kairos>

Opis mreže: Mreža KAIROS podržava transnacionalne razmjene iskustva kako bi razvila inovativnu metodologiju urbanog planiranja za pomoć gradovima koji se nose s izazovom zapuštenih ili oštećenih područja kulturne baštine. Razvijanjem integriranih akcijskih planova i naglašavanjem gospodarske i socijalne kohezije malih i srednjih gradova, mreža će unaprijediti kulturnu baštinu povijesnih gradova koji propadaju. Kako bi se suočio s navedenim izazovima, KAIROS model teži učinkovitom spajanju pet ključnih dimenzija gradova koje utječu na prostor, gospodarstvo i društvenu koheziju.

Na pitanja o iskustvima rada u mreži odgovorila je Ines Sarić iz Upravnog odjela za gospodarstvo poduzetništvo i razvoja Grada Šibenika.

Kairos je mreža za akcijsko planiranje koja je usmjerena na kulturnu baštinu kao pokretača održivog urbanog razvoja i regeneracije. Možete li nam ukratko predstaviti model rada u mreži koji je temeljen na definiranih pet ključnih dimenzija te objasniti kako ste navedene dimenzije spojili u Šibeniku?

Pet ključnih dimenzija (prostor, ekonomija, atraktivnost, socijalna kohezija i brendiranje gradova) ugrađeni su u strateški i akcijski dio integriranog akcijskog plana kroz strateške ciljeve, mjere i aktivnosti. Strateški cilj *Socijalna uključenost - pomoć za stanovništvo stare gradske jezgre, kao i poboljšanje komunalne infrastrukture* kroz mjere kao što su jačanje i promicanje međugeneracijske suradnje i rješavanje potreba najugroženijih ljudi u starom dijelu grada te pametne aplikacije za brigu o starijima uključuje dimenziju socijalne kohezije.

Drugi strateški cilj: *Mapiranje prostora i izrada digitalne aplikacije koja će pružiti mogućnost pristupa „jednim klikom“* svim podacima o sadržajima unutar gradske jezgre, uključuje mjere ekonomskog rasta i razvoja u prvom redu kroz jačanje podrške mikro i malim poduzećima i kreativnim industrijama u stvaranju diverzifikacije gospodarskih aktivnosti u staroj jezgri. Treći strateški cilj: *Podizanje svijesti građana o kulturnoj baštini u staroj gradskoj jezgri kako bi se pronašla rješenja za prevenciju devastacija*, uključuje mjere koje povezuju dimenzije oživljavanja zapuštenih ili manje korištenih prostora, stvaranje atraktivnih sadržaja tijekom cijele godine pogotovo za lokalno stanovništvo te jačanje vidljivosti Šibenika kao grada koji nije samo turistički, već i grad ugodan za život.

Jedan od rezultata prvog webinara u ciklusu rada Kairosa bio je zaključak da su snaga i energija lokalnih zajednica snažan resurs koji se može i treba aktivirati kao podrška urbanom razvoju baziranom na kulturnoj baštini. Koliko je ta snaga i energija aktivirana u Šibeniku, odnosno koliko ste zadovoljni reakcijom vaše lokalne zajednice i radom vaše URBACT lokalne grupe?

Postoji li već sada vizija kako iskoristiti rezultate mreže Cities4CSR za daljnje aktivnosti na povećanju značaja društvene odgovornosti fizičkih i pravnih osoba u Gradu? Odražava li Akcijski plan u pripremi ta nastojanja? Što biste izdvojili kao najvrjedniju spoznaju ili kompetenciju koja je za Grad Rijeku proizašla iz rada u ovoj mreži?

Početni sastav lokalne grupe imao je dvostruki cilj. S jedne strane, uključiti odabrane skupine dionika u koprodukciju akcijskog planiranja, a s druge strane, osigurati snažnu koordinaciju i usklađenost između svih gradskih odjela i relevantnih institucionalnih dionika na regionalnoj razini imajući u vidu integrirani pristup u upravljanju gradskom jezgrom. ULG je također osigurao vezu između dvije postojeće dioničke platforme u području kulture (Vijeće za kulturu Šibenika) i turizma (Vijeće Turističke zajednice grada Šibenika). Kao što je već spomenuto, ULG je bio kritičan u prepoznavanju izazova i potreba za oživljavanjem gradske jezgre i njeno vraćanjem stanovnicima kroz različite aktivnosti i mjere potpore. U drugoj fazi projekta fokus je uglavnom bio na središnjem timu ULG-a, koji je uključivao ključne kulturne institucije i druge relevantne dionike u gradu kako bi stekli svoj doprinos, ali i osigurali interno i eksterno umrežavanje s drugim projektnim partnerima na tematskim radionicama otvorenih dana itd. Također su bili ključni u pružanju potpore Gradu Šibeniku u pripremi druge tematske radionice na temu „Ekonomija: naslijeđe kao pokretač inovacija, poduzetništva i otvaranja novih radnih mjesta“, posebno usmjeravajući ih u produkciji videa o starom gradu. Poprilično smo zadovoljni radom lokalne grupe, izrazito radom središnjeg tima (jezgre grupe) koji aktivno sudjeluju na sastancima te svojim idejama i prijedlozima pomažu u kreiranju integriranog akcijskog plana.

Što biste izdvojili kao posebno korisno ili upečatljivo iz vašeg zajedničkog rada s drugim gradovima u mreži? Što bi od njihovih iskustava i znanja moglo biti korisno primijeniti ili iskoristiti u Šibeniku?

Unatoč online načinu komunikacije, transnacionalne razmjene bile su sastavni dio projekta donoseći nova iskustva i ideje na stol. Fokusirajući se na različite teme, partneri, među kojima je i Grad Šibenik, mogli su stvarno zaroniti u temu i istražiti je iz različitih perspektiva i stajališta. Kroz sudjelovanja na radionicama, objedinili su znanje i iskustvo stručnjaka i gradova, kako unutar tako i izvan projektnog partnerstva kroz inovativne i interaktivne kanale komunikacije. Razmatrajući ideje za male akcije kao i za aktivnosti u IAP-u, Grad Šibenik je istraživao različite primjere iz drugih URBACT projekata, ali se oslanjao i na iskustva i slučajeve drugih partnera, kao i na odgovore lokalnih stanovnika pristigle putem online anketnog istraživanja. Rezultat su tri inovativne, eksperimentalne akcije malih razmjera koje su privukle pozornost građana i uz dodatnu potporu mogu utjecati na buduće akcijsko planiranje Grada, kao i na Akcijski plan oživljavanja stare jezgre.

Najviše sličnosti pronašli smo s partnerskim gradom Cesenom. Cesena, kao i Šibenik, pokušava riješiti probleme vezane uz fizičku dostupnost povijesnim gradskim jezgrama (parkirališta za automobile, ali i formule za smanjenje gradskog prometa), što je važno za održavanje živog maloprodajnog sektora i promicanje multifunkcionalnosti. Šibenik i Cesena vrlo su aktivni u razvijanju strategija i rješenja za održavanje konkurentnog maloprodajnog sektora uz povijesnu jezgru grada.

Dva grada zajedno s trećim partnerom gradom Heraklion, nastoje uvoditi inovacije u marketingu destinacije i pronalaze rješenja za uključivanje lokalne zajednice i oživljavanje povijesnih gradskih središta s aktivnostima za lokalnu zajednicu, a ne samo za posjetitelje. S druge strane, grad Malbork je svojim širokim spektrom aktivnosti pronašao integrirani pristup kojim cilja i zajednice i turiste, što i Šibenik pokušava ostvariti kroz svoj IAP.

Tema kulturne baštine pojavljuje se i u drugim mrežama u kojima je Šibenik bio aktivan: u transfernoj mreži C-Change te ranije i u mreži za planiranje u prethodnom ciklusu RetailLink. Jeste li koristili prethodna iskustva i na koji način, postoji li sinergija između djelovanja i rezultata rada svih tih mreža?

Svakako su nam prethodna iskustva pomogla u kreiranju IAP-a, s obzirom na to da je i projekt Retailink imao za cilj istraživanje rješenja za sprečavanje progresivne komercijalne dezertifikacije u povijesnim gradskim središtima. Projekt C-CHANGE također zahtijeva dodatnu pažnju, iako je fokus projekta bio informiranje i podizanje svijesti građana o onečišćenju i klimatskim promjenama uz podršku i angažman snažnog kulturnog i umjetničkog sektora, većina aktivnosti odvijala se u starom dijelu grada. C-CHANGE festival bio je skup različitih događanja, kako bi se utjecalo na podizanje svijesti o klimatskim promjenama, a s druge strane koristili su se većinom javni prostori koji se nalaze u starom dijelu grada. Tako je npr. održana pop-up knjižara u parku Roberta Visianija, izložbe u galeriji i muzeju. Projekt je privukao veliku pozornost lokalnog stanovništva i posjetitelja.

Možete li nam ukratko predstaviti fokus i ključne ciljeve i aktivnosti iz vašeg integriranog akcijskog plana i kako su one povezane s ostalim ključnim planskim i strateškim dokumentima Grada Šibenika?

Kako su građani i drugi dionici potvrdili u online anketi, glavni cilj IAP-a za povijesni dio grada Šibenika je stvoriti shemu održivog urbanog razvoja starog grada koji se suočava s depopulacijom, nedostatkom urbane vitalnosti, tijekom pred i post sezone te posljedicama prekomjernog turizma. Prioriteti utvrđeni u početnoj studiji i nacrtu plana uključuju: „pronalaženje nove namjene za stare zgrade, privlačenje novog stanovništva u napuštene kuće, rekonstrukcija starih ulica i zgrada u skladu sa smjernicama baštine i održivost starih gradova“. Namjera je ponovno korištenje starog grada u nove svrhe. Ovaj cilj je u skladu s urbanističkim planom uređenja (izrađenim u sklopu projekta JEWEL, 2014. godine) koji je usmjeren na dugoročnu revitalizaciju povijesne jezgre Grada Šibenika. Glavni ciljevi razvoja povijesne jezgre oslanjali su se na revitalizaciju stambene funkcije, revitalizaciju radne funkcije, obnovu komunalne infrastrukture, razvoj urbane mobilnosti i upravljanja, zaštitu i prezentaciju povijesnog starog grada. Ključni ciljevi IAP-a, koji su također u skladu s općim strateškim ciljevima Grada Šibenika i kao takvi će se na komplementaran način rješavati u Akcijskom planu su sljedeći:

1. Unaprijediti socijalnu uključenost – podržati stvaranje pametnih i drugih rješenja vezanih uz pružanje pomoći i skrbi za starije osobe.

2. Podržati mapiranje prostora – podržati inicijative koje omogućavaju mapiranje prostora i izradu digitalne aplikacije koja bi omogućila „jednim klikom“ pristup svim podacima o objektima i aktivnostima unutar stare gradske jezgre.

3. Podići svijest građana o kulturnoj baštini – podržati rješenja za prevenciju devastacije Starog grada i jačanje uključivanja lokalne zajednice u zaštitu i valorizaciju stare gradske jezgre.

GOSPODARSTVO

ŽELITE LI OSNAŽITI ZNAČAJNE EKONOMSKE SEKTORE VAŠEGA GRADA (ILI STVORITI NOVE)?

Lokalna ekonomija oduvijek je bila pokretačka snaga rasta gradova. Odrednice lokalne ekonomije nerijetko određuju i njegov osnovni karakter, odnosno identitet: gradovi su lučki, trgovački, turistički, industrijski, gradovi usluga.

Tijekom života i razvoja gradovi su u konstantnom preispitivanju i redefiniranju svih svojih odrednica, pa tako i ekonomskih, sve pod utjecajem globalnih i lokalnih događaja. U sferi ekonomije prilagodba na novonastale okolnosti jedan je od imperativa jer u svijetu konkurentnosti i nadmetanja svaki krivi ili nepravovremeni korak može imati ozbiljne posljedice na gospodarski, a onda posljedično i na društveni te svaki ostali status nekoga grada, odnosno njegovih građana.

Osmišljavati grad iznova nije lagano, a postoji opasnost i od slijepog kopiranja. URBACT je za ovu temu odobrio nekoliko mreža koje uvijek traže osobni pristup. Svaki grad mora naći svoj put i dobiti prave odgovore na svoje probleme uvijek uvažavajući lokalni kontekst i potrebe svojih građana.

Hrvatski gradovi koji su se bavili temom ekonomije u ovom ciklusu su Dubrovnik, Šibenik i Petrinja. Gradovi bogate povijesti, koji su imali svoje „zlatne periode“, ali i iskusili na vlastitoj koži turbulentna vremena te promjene ekonomskih modela danas ponovo rade na tome da osnaže značajne ekonomske sektore svoga grada, odnosno da stvore nove s ciljem poboljšanja kvalitete života svojih građana.

AGRI-URBAN

VODEĆI PARTNER: BAENA (ŠPANJOLSKA)

Ostali partneri: Monmouthshire County Council (Ujedinjeno Kraljevstvo), LAG Pays des Condruses (Belgija), Södertälje (Švedska), Jelgava (Latvija), Pyli (Grčka), Cesena (Italija), Mouans-Sartoux (Francuska), Mollet del Valles (Španjolska) i Petrinja (Hrvatska)
Trajanje mreže: 2016. – 2018.

<https://urbact.eu/networks/agri-urban>

Tema kojom se bavila ova mreža je promišljanje poljoprivredne proizvodnje u malim i srednjim gradovima s ciljem povećanja broja zaposlenih u sektoru proizvodnje ekološke hrane. Takva hrana i njezina proizvodnja ima važnu ulogu u smislu BDP-a, zaposlenosti i održivosti okoliša jednoga grada, pa je službena krilatica mreže bila Korijeni grada (*The roots of the city*). Upravo stoga se novi potencijali rasta moraju aktivirati inovacijama, novim poslovnim modelima i strategijama.

Kroz ovu mrežu jačala se važnost inicijativa na lokalnoj razini s pristupom odozdo prema gore pri čemu su članovi AGRI-URBAN-a bili posrednici, pomagači i inovatori u primjeni strategije lokalne hrane. Takva je uloga doprinijela stvaranju mogućnosti da mladi pokrenu nove poslove, poboljšaju svoj životni standard, ojačaju svoj osjećaj pripadnosti i integriraju se u zajednicu jer su bolje upućeni u kompleksnost lanca opskrbe hranom.

Vizija grada Petrinje stvorena u okviru izrađenog Integriranog akcijskog plana jest da je Petrinja grad snažnog i razvijenog poljoprivrednog sektora, s razvijenim, konkurentnim i održivim ruralnim područjima, s velikim brojem proizvođača i raznolikošću proizvoda, grad sa zdravim stanovništvom i posjetiteljima koji se odlučuju za zdrave lokalne proizvode. Vizija se treba realizirati primjenom dvaju glavnih razvojnih ciljeva: ojačati kapacitete institucija i proizvođača u poljoprivredno-prehrambenom sektoru grada Petrinje kako bi se stvorili uvjeti za daljnji razvoj poljoprivredno-prehrambene industrije u gradu te koristiti inovativne metode za promociju zdravog načina života kako bi potaknuli potrošače na kupovinu sezonskih i lokalnih poljoprivrednih prehrambenih proizvoda.

Na pitanja o iskustvu rada u mreži odgovorila je Edisa Mašinović, privremena pročelnica Upravnog odjela za EU fondove i razvoje Grada Petrinje.

Mreža AGRI-URBAN fokusira se na potencijal gospodarskog rasta malih i srednjih gradova koji se temelji na razvoju poljoprivredno-prehrambenog sektora. Kakvo je značenje ove teme za Petrinju i za ostale gradove u Hrvatskoj? Zašto ste se odlučili pristupiti upravo ovoj mreži?

Ova tema vrlo je značajna za Petrinju zato jer grad administrativno obuhvaća 50 naselja, i to sva ruralnog karaktera. Također, riječ je o kraju u kojem je smještena jedna od najvećih hrvatskih prehrambenih industrija s velikim potencijalom u smislu

poljoprivredno-prehrambenog sektora. Nažalost, rat je ostavio velike posljedice te se još uvijek oporavljamo. Stoga smo, iskustvom i primjerima gradova partnera, željeli naučiti kako revitalizirati područje i pokrenuti njegov razvoj u ovom sektoru. Imamo dovoljno institucija, inicijativa i projekata u ovom području pa smo ih ovim projektom i bolje povezali (obrazovne institucije, udruge, gradske tvrtke i ustanove koje se bave promoviranjem lokalne proizvodnje, educiranjem odraslih, ispitivanjima tla, podizanjem nasada, turističkom djelatnosti itd).

Kako vidite međunarodnu suradnju s ostalim gradovima iz mreže? Što ste konkretno naučili od drugih, a što su drugi imali priliku naučiti od vas?

Zanimljivo je da smo tijekom provedbe projekta uvidjeli da mi nismo ni na vrhu ni na dnu nekakve imaginarne ljestvice razvoja. Učili smo na primjeru razvijenijih europskih država, no i drugi su učili od nas i svakako smo ostali veoma ugodno iznenađeni netaknutim prirodnim potencijalima koje imamo (neobrađena zemljišta idealna za proizvodnju kako povrća tako i voća, tj. svih kultura, velike mogućnosti ekološke proizvodnje posebice meda – ekozona, mnogobrojni izvori pitke vode, kraj s najrasprostranjenijom kestenovom šumom u Europi).

Kako procjenjujete ostvarene rezultate dvogodišnjeg rada u mreži? Što biste izdvojili kao najznačajnije dobrobiti sudjelovanja koje je ostvarila Petrinja?

Rezultati su izvrsni ako uzmemo u obzir da smo mi grad srednje veličine sa statusom potpomognutog područja, a bili smo među deset hrvatskih gradova u URBACT programu, i to još u dvije mreže. Dobrobiti su u prvom redu razmjena znanja i iskustva uz naglasak na jačanju naših vlastitih kapaciteta i nošenje s izazovima provedbe EU projekata te prilika za predstavljanje svoga grada na europskoj razini.

Pristup problematici razvoja poljoprivredno-prehrambenog sektora u AGRI-URBAN-u temeljen je na ekonomskom, okolišnom i sociokulturnom stupu održivosti. Iako su međusobno povezani, koji biste od triju aspekata izdvojili kao najizazovnije za Petrinju i zašto?

Okolišni aspekt nešto je što imamo i tu nema velikih promjena (nadajmo se). Ekonomski je mnogostruko složen zbog postojanja sustava više razina vlasti i upravljanja/nadležnosti uopće pa tu naš velik utjecaj/doprinos i nije moguć. Stoga bih istaknula sociokulturni pristup vezan uz demografiju te strukturu stanovništva koja se uslijed rata uvelike izmijenila, a ljudi su ti koji čine društvo i doprinose razvoju svoga kraja i kreiranju njegova usmjerenja. Uvjeriti ljude u pozitivne strane bavljenja poljoprivredom, u smislu uzgoja hrane i sudjelovanja u prehrambenom sektoru, te mogućnosti i prilike koje im nudi postojanje europskih projekata koje financira EU, vrlo je izazovno za svakoga. Posebno je ovo teško zbog velikog iseljavanja kako za vrijeme rata tako i dan danas.

Koliko je rad s ULG-om bio izazovan i produktivan? Možete li izdvojiti najznačajnije dobrobiti ovog načina rada? Mislite li da će Petrinja preuzeti ovaj koncept uključenja lokalne zajednice i u budućim projektima?

Rad s ULG-om je vrlo izazovan i zahtijeva puno energije, volje i znanja. No, svakako je bio višestruko zanimljiv. Ljudi uglavnom traže da im se da prilika i mogućnost sudjelovanja u javnom sektoru da izreknu svoje kritično konstruktivno mišljenje i to je sasvim u redu. Dobrobit je njihovo „vlasništvo“ nad sektorskom strategijom proizašlom iz rada u ULG-u, u smislu njihovih ideja pretočenih u slovo. Nadalje, svakako ćemo koristiti ovaj koncept i ubuduće.

Jesu li aktivnosti definirane Akcijskim planom već započele s provedbom i o kojim je aktivnostima riječ? Kako ćete osigurati održivost izrađenog dokumenta?

Aktivnosti su započete, imamo edukacije, petrinjske zelene utorke na razne teme, usavršavanja i povezivanja institucija, certificiranje i brendiranje proizvođača, uvođenje i verificiranje obrazovnih programa, zelenu kuću kao mjesto prodaje i promoviranja lokalnih OPG-a i održavanja raznih događanja na teme vezane uz prehranu, projekt tržnice u gradu spreman za provedbu i sl. Održivost ćemo osigurati kontinuiranim provođenjem aktivnosti.

RetailLink

VODEĆI PARTNER: IGUALADA (ŠPANJOLSKA)

Ostali partneri: Fermo (Italija), Pecs (Mađarska), Bistrita (Rumunjska), Liberec (Češka), Hengelo (Nizozemska), Hoogoven (Nizozemska), Basingstoke and Deane (Velika Britanija) i Šibenik (Hrvatska)

Trajanje mreže: 2016. – 2018.

<https://urbact.eu/networks/retailink>

Unutar mreže okupljeni gradovi su preko slogana Stvaranje inovativnih strategija za oživljavanje sektora maloprodaje (*Creating innovative strategies to revitalise the retail sector*) stvorili strateške planove za povećanje konkurentnosti malih i/ili neovisnih maloprodajnih poduzeća smatrajući ih ključnim ekonomskim pokretačem za lokalni razvoj.

Opseg rada projekta uključivao je područja poput regulacije, zapošljavanja, urbanog planiranja, upravljanja javnim prostorima, mobilnosti, kulturne i kreativne industrije te sudjelovanja građana. Pristup s više dionika okuplja javni sektor, privatni sektor, trgovce na malo i glavne komercijalne subjekte, potrošače te kulturnu i kreativnu industriju.

Svaki od deset gradova uložio je dvije godine u fokusirane dijaloge i otvorene razmjene o načinima preoblikovanja svojih prijedloga za maloprodaju kako bi je učinio atraktivnijom, praktičnijom i održivijom, u skladu s očekivanjima i vrijednostima lokalnih potrošača. Opći cilj je bio doprinijeti poboljšanju uspješnosti poslovanja na malo i ojačati svaki grad koji sudjeluje u mreži koristeći maloprodaju kao sredstvo za postizanje većih ciljeva jer je ona prirodni pokretački faktor društvenih odnosa i gradskog života.

Šibenik se radom u mreži fokusirao na rješavanje problema stare gradske jezgre koja nije prepoznata kao kvalitetno odredište za maloprodaju i koja ima velike sezonske razlike (ljet/zima) u potražnji. Vizija postavljena u Integriranom akcijskom planu - da stara gradska jezgra Šibenika bude atraktivno mjesto za poslovanje, kupovinu i provođenje slobodnog vremena kako građana Šibenika tako i gostiju - nastoji se ostvariti kroz tri cilja i šest glavnih akcija. Te akcije su različitog karaktera - od razvoja okvira za suradnju lokalne grupe s gradskom administracijom, poticanja i promoviranja poželjnih poslovnih aktivnosti, poboljšanja vještina i sposobnosti trgovaca do marketinških aktivnosti, akcija vezanih za poboljšanje mobilnosti u staroj gradskoj jezgri te rada na poboljšanju poželjnosti gradske jezgre tijekom cijele godine.

Na pitanja o iskustvu rada u mreži odgovorio je Petar Mišura, pročelnik Upravnog odjela za gospodarstvo, poduzetništvo i razvoj Grada Šibenika.

Promjene u načinu života gradskog stanovništva odražavaju se i na prostor: jedan od čestih izazova suvremenih gradova jest 'odumiranje' gradskih centara i preseljenje njihovih tradicionalnih funkcija u nove funkcionalne oblike (npr. trgovačke centre). Šibenik je prepoznao dio problema koji se odnosi na maloprodaju i aktivno pristupio njegovu rješavanju. Što vas je potaknulo na priključenje mreži, odnosno na zaključak kako je problem gradskog centra jedan od prioriteta za Šibenik?

Grad Šibenik još se 2011. godine preko pretpristupnih fondova počeo baviti problematikom odumiranja gradskih središta povijesnih gradova. Nakon uspješno završenog projekta JEWEL osnovani su Urbani centar i Urbani inkubator koji i danas djeluju te je usvojen Akcijski plan. Jedan od triju stupova Akcijskog plana za revitalizaciju stare gradske jezgre je očuvanje poslovne funkcije jezgre gdje je maloprodaja uz ugostiteljstva glavna gospodarska grana. Stoga je RetailLink projekt koji se bavi odumiranjem maloprodaje u središtima malih i srednjih europskih gradova savršen nastavak teme revitalizacije gradske jezgre koju je Grad Šibenik među prvima prepoznao. Gradski centar, koji je i zaštićena povijesna jezgra, glavni je motiv dolaska turista, a ujedno predstavlja i identitet Šibenika, stoga je sasvim opravdano da očuvanje funkcije stalnog stanovanja i poslovne funkcije gradskog centra bude jedan od prioriteta gradske politike.

Unutar mreže radili ste s gradovima različitih društveno-ekonomskih okolnosti. Koliko su i na koji način različiti konteksti i međusobna suradnja svih gradova doprinijeli kvaliteti izrađenog Akcijskog plana?

Mreža europskih gradova s kojom smo radili obogatila nas je rješenjima koja su testirali u praksi jer su se neki od tih gradova već duže vrijeme bavili problemom maloprodaje, neka od tih rješenja implementirali smo u Akcijskom planu. U Šibeniku je teško sva rješenja primijeniti u praksi zbog različitih nacionalnih zakona, različite klime, transporta, bogatstva gradova, ali i mentaliteta građana.

Koji su ključni koraci provedbe Akcijskog plana i jesu li neke aktivnosti već započete? Jeste li razmišljali o izvorima financiranja za njihovu provedbu?

Ključna je suradnja gradske uprave i poduzetnika. Pod gradskom upravom podrazumijevam i sva gradska komunalna poduzeća, ali i kulturne institucije koje djeluju u centru grada. Aktivnosti digitalnog marketinga već su započele kao i promoviranje krovnog brenda „Idemo do grada“. Pod brendom „Idemo do grada“ organizirat će se radionice u Urbanom centru, napraviti tematske ulice, otvarati kanali komunikacije na društvenim mrežama... Izvori financiranja su Ahilova peta akcijskih planova jer sve lijepo napisano u akcijskom planu zbog nemogućnosti financiranja ostaje mrtvo slovo na papiru. Treba uspostaviti sustav da se EU sredstva mogu koristiti preko posebnog natječaja za financiranje akcijskih planova iz URBACT-a. Teško, ali nije neostvarivo.

Koji su najdojmljiviji trenutci iz vašeg dvogodišnjeg URBACT ciklusa?

Promjena načina razmišljanja da infrastruktura nije sve. Jest – ona je važna, ali i edukacija i marketing te suradnja dionika jednako su važni, ako ne i važniji od betona i asfalta.

Kako biste opisali iskustvo rada s ULG-om i koliko ste zadovoljni ostvarenom suradnjom? Poučeni iskustvom, imate li nove spoznaje o tome kako tu suradnju učiniti još kvalitetnijom i produktivnijom? Vidite li mogućnost da takav oblik rada primijenite i na druge izazove grada?

Participativni pristup na kojem se temelji URBACT-ov rad ovisno o vrsti dionika može biti dosta izazovan jer kod nas ne postoji tradicija rada s različitim dionicima koja se umjesto zajedničkog rješavanja problema često pretvori u iznošenje kritike jer očito nema ostalih kanala za komunikaciju ili oni nisu učinkoviti. Najvažnije je da ULG bude konstruktivan i okrenut budućnosti te otvoren za prihvaćanje uspješnih praksi.

TechTown

VODEĆI PARTNER: BARNESLEY (UJEDINJENO KRALJEVSTVO)

Ostali partneri: Limerick (Irska), San Sebastian (Španjolska), Clermont Ferrand (Francuska), Siracusa (Italija), Nyiregyhaza (Mađarska), Cesis (Latvija), Gävle (Švedska), Loop City (Danska), Basingstoke and Deane (Ujedinjeno Kraljevstvo) i Dubrovnik (Hrvatska)
Trajanje mreže: 2016. – 2018.

<https://urbact.eu/networks/techtown>

Pod geslom Budućnost gradova je digitalna, prilagodi se ili nestani (*A digital city future, adapt or die*) cilj mreže bio je istražiti kako mali i srednji gradovi mogu maksimalno povećati potencijal stvaranja radnih mjesta u digitalnom gospodarstvu. Gradovi unutar mreže ispitali su potencijal za prelijevanje iz jačih gradskih i regionalnih digitalnih ekonomija, istraživali su ulogu gradske uprave u rastu digitalne ekonomije, ispitali su kako klasteri mogu raditi na gradskoj razini i, zajedno s ostalim gradovima, proučavali što gradske uprave mogu učiniti kako bi pružile podršku poslovnom sektoru u usvajanju dodatnih digitalnih vještina i inovacija potrebnih za rast i konkurentnost.

Svi gradovi tijekom implementacije projekta bili su fokusirani na četiri teme: kako bolje razumjeti digitalno gospodarstvo, razvoj digitalnog poslovanja preko četiri razine (kroz start-upove, kroz digitalnu transformaciju postojećih sektora, kroz strategiju Pametni grad te kroz omogućavanje prostora za povezivanje), važnost pronalaska, razvoja, održavanja i povrata talenata te uloga izvršne lokalne vlasti u svemu navedenom. Dubrovački Integrirani akcijski plan fokusiran je na tri cilja: digitalizaciju gradskih usluga, povećavanje udjela digitalizacije u sektoru obrazovanja te povećanje udjela digitalizacije u poslovnom sektoru.

Na pitanja o iskustvu rada u mreži odgovorila je Alisa Aliti Vlašić, viša savjetnica u Dubrovačkoj razvojnoj agenciji – DURA-i iz Grada Dubrovnika.

Grad Dubrovnik sinonim je za turizam i rijetko ga povezujemo s digitalnom ekonomijom. Koji su razlozi naveli Grad Dubrovnik da se priključi TechTown mreži?

Grad Dubrovnik jedan je od najistaknutijih turističkih destinacija na Mediteranu. Dubrovačkim, odnosno lokalnim gospodarstvom dominira turizam i srodne industrije koje čine više od 37 % zaposlenosti. No, iako pruža velik potencijal, turistički orijentirano gospodarstvo dovodi do jednog od najvećih izazova s kojima se suočava dubrovačko tržište rada, a to je visoka stopa sezonskog zapošljavanja i dominantno monogospodarstvo. Jedan od ključnih razloga za priključivanje TechTown mreži bila je mogućnost istraživanja načina na koji Dubrovnik može maksimalno povećati potencijal stvaranja radnih mjesta u digitalnom gospodarstvu, odnosno pružanja diversifikacije postojećeg monogospodarstva.

U uvodu opisa mreže TechTown piše kako 'mali i srednji gradovi nisu prva pomisao kad se razgovara o rastućoj digitalnoj ekonomiji'. Na koji je način dvogodišnji rad u mreži potvrdio ili opovrgnuo tu tvrdnju te na koji će način ostvareni rezultati utjecati na daljnji razvoj grada?

Kada se govori o rastućoj digitalnoj ekonomiji, najčešće spominjemo velike i globalno prepoznate gradove unutar sektora digitalizacije. Tijekom dvogodišnje implementacije projekta pokušali smo sagledati ovu temu kroz više aspekata s pozicije javne uprave manjih i srednjih gradova. Nakon završetka dvogodišnjeg intenzivnog rada mogu reći da imamo kvalitetan Integrirani akcijski plan koji su stvorili predstavnici nekoliko relevantnih sektora, odnosno možemo reći da imamo dokument koji je rezultirao „s terena“ te od kojeg imamo iznimno velika očekivanja.

TechTown se temelji na načelima kolaborativnog dizajna. Kako se taj pristup primijenio u radu s ULG-om i kako biste ocijenili uspješnost zajedničkog rada?

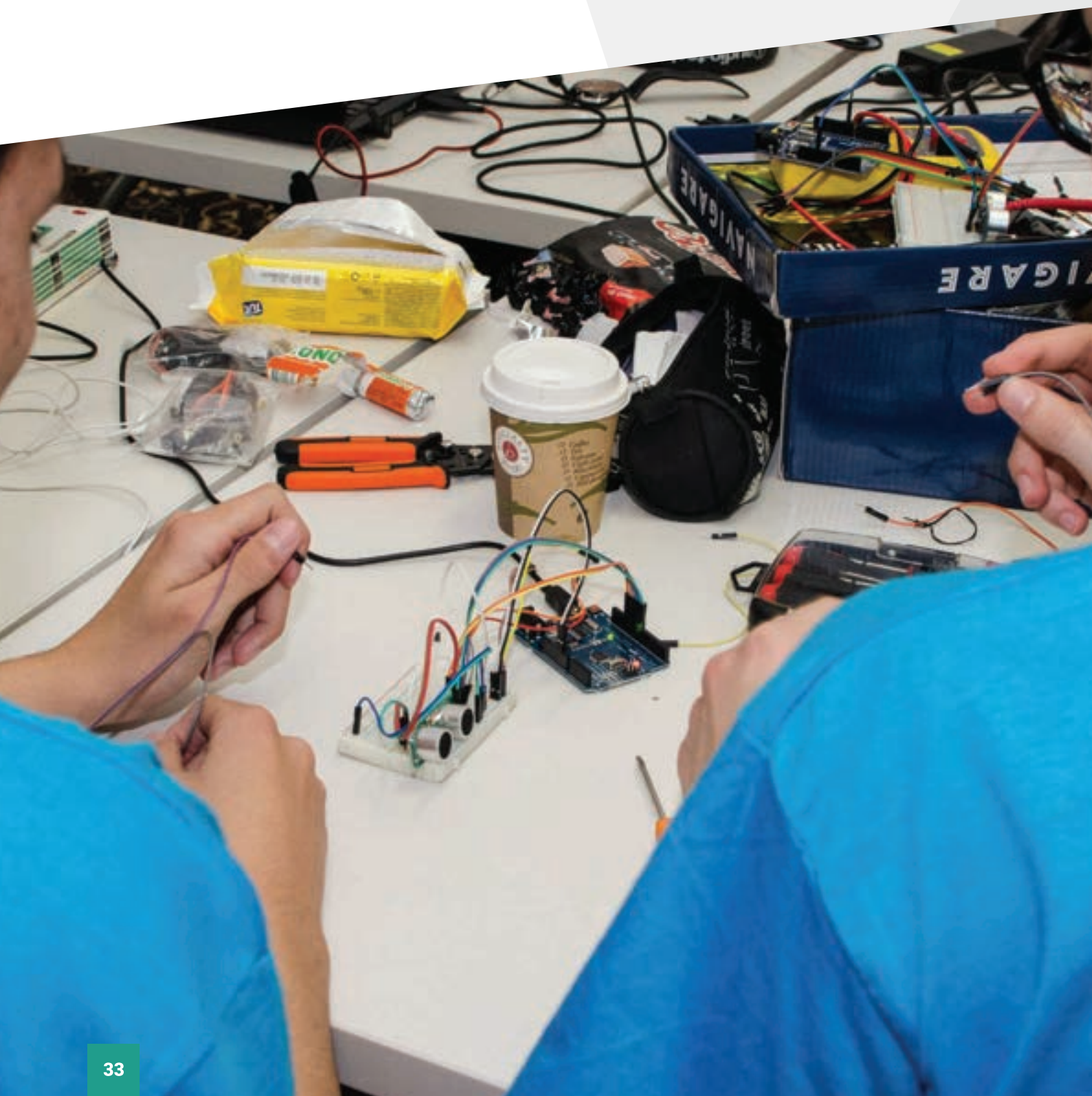
Tijekom rada u mreži formirali smo URBACT lokalnu radnu skupinu (ULG) koju je činila grupa predstavnika svih relevantnih lokalnih dionika javnog, obrazovnog i privatnog sektora te predstavnika civilnog društva. Radom grupe koordinirala je DURA, Dubrovačka razvojna agencija, a glavni cilj rada grupe bio je definiranje i razvijanje Integriranog akcijskog plana za unapređenje digitalnog gospodarstva na lokalnoj razini poštujući različite sektore i razine. Ovo je bio među prvim iskustvima stvaranja javnog dokumenta ovakve vrste na iznimno participativan način te vrlo aktivnim uključivanjem predstavnika svih lokalnih dionika pa ga moramo ocijeniti iznimno uspješnim. Predstavnici ULG-a tijekom rada pokazivali su iznimno velik interes za sudjelovanjem iako je ono bilo u potpunosti volontersko. Njihov angažman tijekom dvogodišnjeg rada bio je zaista impresivan.

Kako vidite međunarodnu suradnju s ostalim gradovima iz mreže - što ste naučili od drugih, što su drugi naučili od vas? Postoji li neki od gradova partnera u mreži u kojemu ste prepoznali slične izazove i/ili koji vas je posebno inspirirao?

Moram istaknuti da smo se kao mreža izvrsno nadopunjavali – neki gradovi, kao i Dubrovnik, već imaju razvijenu strategiju Pametni grad dok su drugi bili tek u fazi promišljanja o njemu. Neki su već imali izvrsno posložen sustav održavanja digitalizacije kroz neformalno obrazovanje, kao na primjer Gavle iz Švedske, dok se primjerice u Dubrovniku/Hrvatskoj još uvijek suočavamo s mnogobrojnim izazovima u tom području pa smo zbog toga iskorištavali svaki transnacionalni susret za razmjenu znanja i iskustva te međusobno kritičko promišljanje i savjetovanje.

Kako ste pristupili osiguravanju održivosti izrađenog Akcijskog plana: jesu li neke aktivnosti započele s provedbom i koji su sljedeći koraci?

Naš lokalni Integrirani akcijski plan razvijen je sukladno ciljevima i prioritetima Strategije razvoja pametnoga grada Dubrovnika, stoga možemo reći da nam je Akcijski plan dio šireg razvojnog lokalnog plana. Iz navedenog razloga realizacija Akcijskog plana dugoročno je osigurana samom provedbom *Smart City* strategije. S nekim smo aktivnostima već započeli, dok neke aktivnosti pokušavamo realizirati provedbom niza projekata financiranih iz drugih izvora.

Tourism friendly cities

VODEĆI PARTNER: GENOVA (ITALIJA)

Ostali partneri: Caceres (Španjolska), Rovaniemi (Finska), Dun Laoghaire Rathdown (Irska), Venecija (Italija), Druskininkai (Litva), Utrecht (Nizozemska), Krakow (Poljska), Braga (Portugal) i Dubrovnik (Hrvatska)
Trajanje: 2019. – 2022.

<https://urbact.eu/networks/tourism-friendly-cities>

Opis mreže: Osnovno nastojanje mreže Tourism Friendly Cities jest pronalaženje učinkovitih rješenja kako turizam učiniti održivijim u srednje velikim gradovima, odnosno kako smanjiti njegov negativan učinak na gradske četvrti i javne prostore. Projektne aktivnosti usmjerene su na izradu integriranih i uključivih strategija koje mogu očuvati ravnotežu između potreba turizma i onih lokalne zajednice, u pogledu kvalitete života i dostupnih usluga te promocije održivog urbanog razvoja na društvenoj, gospodarskoj i okolišnoj razini. Naime, iako turizam i s njime povezane djelatnosti značajno doprinose BDP-u, u turistički značajnim gradovima i regijama već su duže vrijeme očiti i negativni učinci tog sektora na kvalitetu života i javnih usluga. Velik broj različitih interesa, kao i osjetljiva ravnoteža potreba lokalne zajednice, nužno zahtijevaju usmjerene i zajedničke napore pri identifikaciji i rješavanju problema uzrokovanih nekontroliranim razvojem turizma. Upravo je metoda URBACT-a, bazirana na participativnom pristupu unutar Lokalne grupe, prepoznata od gradova-partnera kao najprikladnija za suočavanje s opterećenjima koje turizam stavlja na društvo i okoliš. Unutar mreže Tourism Friendly Cities, tijekom ekstremnih i neočekivanih uvjeta, razvila se produktivna suradnja deset europskih gradova, koji su kroz razmjenu iskustava i rad s lokalnim dionicima postavili temelje održivom razvoju lokalnog turizma.

Na pitanja o iskustvu rada u mreži odgovorila je Nataša Mirić, voditeljica projekta i viša savjetnica za projekte u razvojnoj agenciji DURA.

Aktivnosti mreže Tourism Friendly Cities počele su uoči same pandemije COVID-19, koja je najveći utjecaj imala upravo na sektor turizma. Grad Dubrovnik tako se našao u posve neočekivanoj situaciji: URBACT lokalna grupa trebala je razviti Akcijski plan usmjeren na smanjenje posljedica prekomjernog turizma tijekom razdoblja kada turizma gotovo nije bilo. Slično se dogodilo i ostalim gradovima u mreži. Na koji način se mreža, uključujući i Grad, nosila s novonastalom situacijom i kakve su se promjene nužno dogodile u planiranim projektnim aktivnostima?

Grad Dubrovnik je, kao i ostali gradovi koji su izrazito turistički orijentirane destinacije, pretrpio velike gubitke u financijskom smislu, a samim time su aktivnosti koje su bile planirane u svrhu poboljšanja turističke ponude/infrastrukture te ulaganja u održivi turizam, morale biti prilagođene situaciji. Međutim, ni u jednom trenutku Grad Dubrovnik nije odustao od svog glavnog cilja, a to je promocija i odvijanje održivog turizma na svim aspektima koja su pod utjecajem velikog broja gostiju te očuvanje prirodnih i kulturnih resursa. Nadalje, ono na čemu Grad Dubrovnik inzistira i dalje jest promišljanje i ulaganje u ugodan život svojih građana 365 dana u godini te njihovo participiranje u donošenju važnih odluka koje se tiču napretka i prosperiteta Grada. Što se tiče mreže, aktivnosti su se nastavile odrađivati prema planu, osim fizičkih sastanaka koji su prebačeni u virtualno okruženje.

Također, u same akcijske planove koje izrađuju gradovi u mreži uključila se i komponenta sigurnosti i zdravlja, odnosno nepredviđenih ugroza u kontekstu turističke industrije te ublažavanja rizika.

Kako ste prepoznali najvažnije dionike URBACT lokalne grupe za mrežu Tourism Friendly Cities (koje ste kriterije uzeli u obzir pri odabiru)? Gledajući unatrag, jesu li članovi dobro odabrani i smatrate li da bi u budućnosti trebalo uključiti još neke kako bi se osigurala održivost projektnih rezultata?

Kada smo pristupili odabiru dionika, analizirali smo dvije strane; koliko dionici utječu na same procese turizma u gradu i kako ti procesi utječu na njih. Stoga smo primijenili sveobuhvatan pristup te uključili javni i privatni sektor, kao i neprofitne udruge i građane. Željeli smo dobiti ulazne podatke od svih aktera te na temelju njih stvoriti objektivnu sliku potreba, kako bi turizam u gradu bio odraz promišljanja i sustavnog planiranja. Pojedine ULG sastanke smo održali samo s određenim skupinama dionika, npr. sastanak poduzetnika ili javnog sektora, kako bismo detaljnije obradili specifične teme te čuli, na temelju stvarnih iskustava, što zabrinjava određeni sektor, koja su njihova očekivanja i prijedlozi za budućnost. Ne planiramo uvođenje novih dionika.

Spomenuli ste jednom tijekom našeg razgovora rečenicu koja se zadržala kao sažetak dubrovačkog turističkog iskustva tijekom COVID-19 pandemije: „Shvatili smo pauzu kao priliku za novi početak“. Možete li pojasniti kako je taj „novi početak“ povezan s projektom Tourism Friendly Cities i kako će Grad nastaviti graditi održivost lokalnog turizma?

Kada sam rekla „novi početak“, mislila sam na dobrodošlu 'pauzu' u smislu smanjenja turističkih aktivnosti, koja je svim akterima, a posebno donositeljima odluka u Gradu Dubrovniku dala još više vremena za manevre te osvrst na prethodne godine i iskustva. Ta jednogodišnja pauza je pružila priliku da se sagleda stvarni utjecaj velikog broja turista na život građana tijekom 2020. godine u usporedbi s prethodnim godinama. Nadalje, kao što je već ranije spomenuto, Grad Dubrovnik nije odstupio od svog cilja, bez obzira na financijske gubitke, s obzirom da su gradske vlasti svjesne kako će se turističke brojke opet povećati i ubrzo ćemo se opet početi susretati sa starim problemom prekomjernog turizma i neugodnih životnih okolnosti za građane. Stoga, pauza turističke sezone 2020. je svakako ponudila priliku za čisti početak i primjenu onoga što je prethodno definirano projektom „Respect the city“ a to je održivi razvoj i turizam Grada u svrhu boljeg života građana i posjetitelja.

Neki od gradova-partnera u mreži, poput Genove, dugogodišnji su suradnici Grada Dubrovnika u provedbi projekata. S druge strane, u mreži Tourism Friendly Cities imali ste prilike uspostaviti daleke i pomalo neočekivane partnerske veze. Tako je jedan od gradova-partnera i laponski Rovaniemi, središte zimskog turizma. Tijekom gotovo trogodišnje suradnje s gradovima u mreži, jeste li imali prilike čuti i primijeniti neka neočekivana i nova rješenja problema održivosti turizma? Koliko se uspješno Grad Dubrovnik nosi s turističkim izazovima u usporedbi s gradovima partnerima? Primjećujete li neke trendove na EU razini?

Jedan od glavnih dobitaka jest upravo prilika razmjene iskustava s gradovima koji su u sličnoj situaciji što se tiče pritiska turista, a nalaze se na drugim i drugačijim dijelovima EU te samim time imaju svoje specifičnosti. Od Rovaniemia na samom sjeveru Europe do Brage u Portugalu, svi projektni partneri dijele isti cilj, a to je postizanje održive razine turizma. Međutim, aktivnosti kojima to planiraju postići, definirane akcijskim planom, se razlikuju.

Kroz „Peer2Peer“ aktivnosti na internim sastancima projekta, svi smo imali priliku dobiti uvid u akcijske planove partnera i razmijeniti iskustva u radu s ULG grupom te napredak projektnih aktivnosti. Nadalje, reaktivacijom fizičkih sastanaka, dobit ćemo priliku posjetiti sve gradove partnere te na samom terenu uvidjeti sve ono što je predstavljeno kroz pojedine dijelove akcijskih planova. Sva rješenja predložena u mreži su zanimljiva Gradu Dubrovniku, posebice ona gradova Venecije i Genove, koji se susreću s izazovima cruising turizma te uvode posebne mjere tzv. „micromanagementa“ gostiju s kruzera te njihovog kretanja po gradskim centrima.

Što se tiče trendova na EU razini, rekla bih da su svi gradovi uključeni u našu mrežu izrazito fokusirani na održivi turizam i svjesni da 'nije sve u novcu', te da je najbitnije sačuvati prirodne i kulturne resurse, poticati obnovljive izvore energije te sprječavati egzodus građana iz starih gradskih jezgri (koje su obično najposjećenije lokacije, posebice u mediteranskim gradovima).

Mreža Tourism Friendly Cities odobrena je nakon iskustva Grada Dubrovnika unutar mreža 2nd Chance i TechTown. S obzirom na to iskustvo, primjećujete li određenu evoluciju u načinu na koji Grad pristupa URBACT projektima i u ostvarenim rezultatima? Smatrate li da je postignuta određena zrelost lokalne samouprave kad je riječ o upravljanju participativnim procesom unutar ULG-a i općenito? Po čemu to primjećujete?

Kroz prva dva projekta financirana iz URBACT programa, Grad Dubrovnik i DURA dobili su uvid u jedan sasvim novi način promišljanja o životnim procesima te spoznali važnost participacije svih dionika u tim procesima, posebice u donošenju odluka koje se tiču uvjeta života u gradovima.

Može se reći kako su projekti Tech Town i 2nd Chance, te način rada koji je korišten pri njihovoj provedbi, omogućili sasvim drugačiji pogled donositeljima odluka u Gradu Dubrovniku. Participativni pristup zaživio je izvan projekata, tj. kao samostalni projekt „Participativno budžetiranje“, gdje će građani Grada dobiti priliku odlučiti koji su prioriteti njima važni na razini godine, unutar dijela proračuna kojeg gradske vlasti stave na raspolaganje. Nažalost, zbog pandemije, taj projekt nije zaživio u 2020., ali je proveden manji pilot projekt u osnovnim školama. Pri tome se, na principu participativnog upravljanja, učenicima otvorila prilika odabrati što bi željeli u svojoj školi te izglasati najbolji projekt, kroz igru i aktivno učenje.

Koji biste rezultat sudjelovanja u mreži Tourism Friendly Cities izdvojili kao najvažniji i najdugoročniji za kvalitetu života građana Dubrovnika? Na koji način će gradska uprava graditi na iskustvima i spoznajama mreže? Što je Dubrovnik kao „tourism friendly city“?

Najvažniji i najdugoročniji rezultat projekta Tourism Friendly Cities će svakako biti usvojeni način rada različitih dionika kroz ULG grupu te pružena mogućnost zajedničkog donošenja odluka kroz akcijski plan. Ukoliko će se takva praksa nastaviti u daljnjim godinama, nema straha da će Grad Dubrovnik postići svoj najvažniji cilj: postat će održiva turistička destinacija i prekrasno mjesto za život. Iskustva stečena kroz mrežu i stvorene partnerske veze dobar su temelj za daljnji razvoj Dubrovnika. Uz nova saznanja, Grad će nastaviti biti jedna od vrhunskih destinacija Mediterana koja pruža jedinstvene kulturne i prirodne sadržaje, ali bez straha od njihovog narušavanja, zadržavajući poštovanje prema svojim građanima, jednako kao i posjetiteljima.

TechRevolution 2.0

VODEĆI PARTNER: BARNESLEY (UK)

Ostali partneri: Alytus (Litva), Roeselare (Belgija), Rzeszow (Poljska), Novska (Hrvatska)
Trajanje: 2021. – 2022.

<https://urbact.eu/networks/tech-revolution-20>

Opis mreže: Cilj djelovanja URBACT mreže Tech Revolution 2.0 jest prijenos dobre prakse grada Barnsleya na kontekst slabije razvijenih gradova Europske unije. Barnsley je bivši rudarski grad u Velikoj Britaniji s oko 240.000 stanovnika, a već više od desetljeća posvećen je poticanju gospodarskog rasta, posebno u kreativnom, tehnološkom i digitalnom sektoru. Novo partnerstvo nastavak je ranijih napora provedenih u mreži Tech Revolution, gdje je šest drugih gradova već iskoristilo priliku za učenje o tome kako učiniti zaokret od tradicionalno prisutnih industrijskih aktivnosti prema razvoju digitalnih proizvoda i usluga.

Slično svojoj prvoj inačici, mreža Tech Revolution 2.0 okuplja pet gradova male i srednje veličine koji teže ekonomskom rastu i diverzifikaciji te povećanju konkurentnosti u odnosu na veće gradove.

Gradovi partneri u projektnim su aktivnostima identificirali potrebe i ograničenja ekonomskog razvoja, a zatim razmotrili kako iskustva Barnsleya mogu iskoristiti za vlastiti napredak. Jedan je od njih Novska, hrvatski grad koji je brojem stanovnika daleko ispod veličine Barnsleya, ali posjeduje značajan potencijal razvoja u sektoru modernih tehnologija, posebno gaming industrije.

Na pitanja o iskustvu Grada Novske, dobrobitima i izazovima koje mu je sudjelovanje u mreži Tech Revolution 2.0 donijelo odgovorila je gospođa Boženka Spahić, pročelnica Upravnog odjela za gospodarstvo i poljoprivredu Grada Novske.

Što čini Novsku ravnopravnim partnerom u Tech Revolution 2.0? Koje su sličnosti koje gradovi u mreži dijele unatoč razlikama u demografskom, geografskom i društvenom kontekstu? Zašto se Tech Revolution 2.0 Novskoj učinio kao dobra prilika?

Iako najmanji grad u Tech Revolution 2.0 mreži, Novska je već na prvom transnacionalnom sastanku pokazala da strateškim promišljanjima razvoja gaming sektora i podrškom postojećih poslodavaca može izraditi plan za digitalnu transformaciju kojim će ravnopravno parirati većim i razvijenijim gradovima unutar partnerstva.

Tech Revolution Novskoj se učinila kao zanimljiva mogućnost da na transnacionalnoj razini razvije dijalog s gradovima mreže o izazovima, preprekama te potencijalima koje diverzifikacija i digitalna transformacija lokalne ekonomije donose sa sobom.

Iako su svi gradovi unutar mreže vrlo različitog karaktera, ono što nas je kroz ovaj dvogodišnji rad uvijek povezivalo jest pokušaj da lokalna uprava pridonese ekonomskom razvoju osluškivanjem privatnog sektora i podržavajući ga u daljnjem razvoju.

Većina se gradova u mreži fokusirala na razvoj poduzetničkih inkubatora, dok je Novska, uz daljnji razvoj inkubatora Pismo 1 i 2, odlučila fokus staviti na dodatni razvoj usluge „NORA za poduzetnu Novsku – Usluge za poduzetnike“. U sklopu Tech Revolution 2.0 projekta Novska je dobila priliku i pilotirati jednu od novouvedenih aktivnosti usluga za poduzetnike.

Tech Revolution 2.0. usmjeren je na prijenos dobre prakse. Gledajući cijelo iskustvo provedbe projekta, smatrate li proces prijenosa prakse zahtjevnim? Gdje leže ključne prepreke u prenošenju iskustva jednog grada na drugi, pogotovo kad je riječ o međunarodnom kontekstu?

Iako je Tech Revolution 2.0 usmjeren na prijenos dobre prakse, koncept prijenosa temeljio se na razmjeni iskustava te pokušajima prilagodbe primjera dobre prakse lokalnom kontekstu. Barnsley, vodeći partner mreže, grad je s gotovo 250 tisuća stanovnika, dok Novska broji tek nešto više od 11 tisuća stanovnika. Od samog početka provedbe projekta bilo je vrlo jasno kako se nijedna dobra praksa ne može preslikati na drugi grad bez prave prilagodbe lokalnim potrebama i mogućnostima.

Tijekom provedbe Novska je primjer dobre prakse koristila kao inspiraciju i nit vodilju. Iako je na samom početku bilo izazovno razumjeti metodologiju strukturiranog prijenosa znanja iz grada u grad, vrlo smo se brzo usuglasili oko toga da su za njegov uspjeh transnacionalni sastanci ključni.

Gotovo su svi transnacionalni sastanci bili tematski orijentirani na način da je svaki grad unutar mreže bio domaćin i organizator sastanka na temu o kojoj je mogao podijeliti značajnije iskustvo s ostatkom mreže. Na primjer, Novska je bila domaćin prvog transnacionalnog sastanka na temu razvoja lokalne mreže dionika za razvoj gaming sektora. Osim predstavljanja lokalnih poslovnih inkubatora, organizirali smo i vrlo zanimljivu panel diskusiju o digitalizaciji poslovnih procesa u koju se, između ostalih, aktivno uključio i predstavnik hrvatske tvrtke Infobip. Taj je sastanak ponovno istaknuo Novsku kao središte gaming industrije u Hrvatskoj i u ovom dijelu Europe te su se pojedini gradovi u nastavku provedbe projekta referirali na stečeno iskustvo iz Novske.

Koji je glavni ishod sudjelovanja Grada Novske u mreži Tech Revolution 2.0, tj. što će nakon provedbe projekta ostati Gradu kao temelj za daljnji razvoj?

Novska je dobila inspiraciju za daljnji razvoj programa podrške poduzetnika putem gradskog upravnog odjela i gradske razvojne agencije NORA.

Ranije započeta usluga „NORA za poduzetnu Novsku – Usluge za poduzetnike“ dobila je novu razinu i usmjerava se na poduzetnike njima prilagođenim (eng. "tailor-made") pristupom. Set edukacija koje ćemo provesti u pilot projektu osmišljen je u suradnji s poduzetnicima koji su nam u anketama dali do znanja koje ih edukacije zanimaju. Vjerujemo kako ćemo tim pristupom imati dobar odaziv potencijalnih korisnika. Techrevolution 2.0. nas je transnacionalnom suradnjom naučio da se u svakom obliku suradnje mogu steći nova znanja, a neka i primijeniti sukladno lokalnom kontekstu.

Ovo je prvi URBACT projekt u kojem je Grad Novska sudjelovao. Možete li usporediti način provedbe URBACT projekta s projektima financiranim iz drugih izvora koje ste proveli? Na koji način URBACT podržava suradnju s dionicima i kako je lokalna zajednica bila uključena u Tech Revolution 2.0?

Ono što se odmah može primijetiti jest to da su projekti financirani kroz program URBACT III financijski značajno manji od onih iz ostalih izvora financiranja. Unatoč tome, jednako su zahtjevni u operativnom smislu, dok se na transnacionalnoj razini najveći naglasak stavlja na razmjenu znanja i iskustva.

Veliki je fokus na participativnoj metodologiji odnosno uključivanju šire mreže ključnih dionika za rast i razvoj lokalne zajednice. Osim što omogućuje aktivnu podršku URBACT stručnjaka, program nudi i niz alata koji su pridonijeli boljoj strukturi našeg rada s lokalnim dionicima.

Na početku provedbe projekta Novska je okupila URBACT lokalnu grupu sastavljenu od predstavnica i predstavnika svih relevantnih sektora za razvoj lokalne ekonomije – od lokalnih razvojnih agencija, učilišta i udruga, do gaming sektora i poduzetnika tradicionalnih obrta. Lokalna ULG grupa također se aktivno angažirala i prilikom organizacije i realizacije transnacionalnog sastanka u Novskoj, gdje su dobili dodatnu priliku za predstavljanje. Naša ULG koordinatorica, Alisa Aliti Vlašić, pružala nam je dodatnu podršku pri vođenju i facilitiranju sastanaka.

Kad je riječ o daljnjim aktivnostima Grada usmjerenim na ekonomski rast temeljen na poduzetništvu u sektoru modernih tehnologija, koji su sljedeći koraci? Gdje vidite osnovne izazove i mogućnosti financiranja?

Gaming sektor područje je koje Novska nastavlja razvijati, a sve dosadašnje i buduće aktivnosti će zajednički biti obuhvaćene izgradnjom gaming centra u Novskoj, koji je uvršten na listu strateških projekata Vlade Republike Hrvatske. Neki od izvora financiranja koje vidimo za nastavak razvoja ovog sektora svakako su sredstva iz Nacionalnog plana za oporavak i otpornost, kao i iz Programa društvene i gospodarske revitalizacije potpomognutih područja Sisačko-moslavačke županije.

Što biste preporučili hrvatskim gradovima sličnim Novskoj – kako najbolje iskoristiti prilike koje pruža URBACT mreža? Sa sadašnjim iskustvom, biste li nešto promijenili u planiranju ili provedbi budućeg URBACT projekta?

Naša je preporuka gradovima da se svakako ohrabre i uključe u URBACT mreže. Iako financijski značajno ne doprinosi lokalnom razvoju, URBACT je jedan od rijetkih programa koji fokus stavlja na razmjenu znanja i iskustva na transnacionalnoj razini te jačanje vještina predstavnica i predstavnika lokalnih uprava i samouprava.

Nadalje, motivira na strateško promišljanje o integriranom lokalnom razvoju te doprinosi jačanju odnosa s lokalnim dionicima.

Iako je COVID-19 pandemija značajno utjecala na jedan period provedbe projekta, dali smo sve od sebe kako bismo u potpunosti iskoristili sve dane mogućnosti. Hrvatskim gradovima bismo svakako preporučili da iskoriste alate i ekspertizu koju URBACT nudi u svrhu dodatnog osnaživanja lokalnih kapaciteta.

OKOLIŠ

NARUŠAVAJU LI PROMETNE GUŽVE KVALITETU ŽIVOTA U VAŠEM GRADU?

Zavisnost o osobnom automobilu, kao prevladavajućem odabiru pri dnevnom kretanju gradom, višestruko utječe na kvalitetu prostora, okoliša i života u urbanom okruženju. Vrijeme provedeno u automobilu, povezani troškovi, buka i štetni ispušni plinovi poticaj su za razvoj inovativnih rješenja i usluga u sektoru mobilnosti uz istovremeni porast svjesnosti kako se problemi poput prometnih zagušenja i nedostatka parkirnih mjesta ne mogu riješiti isključivo infrastrukturnim prilagodbama. Suvremeni gradovi se pri donošenju lokalnih prometnih politika okreću načelima održivosti koristeći prednosti naprednih tehnologija i otvorenog dijaloga s građanima.

Sektor gradskog prometa odgovoran je za velik udio u ukupnoj potrošnji energije i emisiji ugljičnog dioksida, ali nije jedini aspekt gradskog života sa znatnim utjecajem na klimu i okoliš. Upravo zato, u okviru tematske cjeline Okoliš URBACT obuhvaća ne samo probleme izravno povezane s onečišćenjem ekosustava i klimatskim promjenama nego i održivost i otpornost gradova u širem smislu. Takav koncept usmjeren je prema različitim izazovima poput kompaktnosti gradova, energetske učinkovitosti, upravljanja prometom, prehrambenim sustavima, itd. Sve je bitnija, popularnija, ali i veća primjena elemenata zelene infrastrukture i rješenja baziranih na prirodi u urbanim područjima, kao i načela kružnog gospodarjenja, osobito u revitalizaciji zapuštenih urbanih područja. Osim samog utjecaja na okoliš, ponuđena rješenja moraju uzeti u obzir promjenjivost ekonomskih uvjeta, kao i utjecaje planiranih intervencija na društvo u cjelini. Kako bi se osigurao sveobuhvatni pristup primjeren izazovima ove složenosti, URBACT prije svega promiče razvoj inovativnih alata za planiranje i provedbu strategija, ali i primjera dobre prakse koji se prenose putem mreža za prijenos.

CityMobilNet

VODEĆI PARTNER: BIELEFELD (NJEMAČKA)

Ostali partneri: Burgos (Španjolska), Braga (Portugal), Morne-à-l'Eau (Francuska), Palermo (Italija), Agii Anargyri Kamatero (Grčka), Slatina (Rumunjska), Le Ciotat (Francuska), Gdanjsk (Poljska), jugoistočna regija Malte i Zadar (Hrvatska)
Trajanje mreže: 2016. – 2018.

<https://urbact.eu/networks/citymobilnet>

Mreža je okupila gradove suočene s izazovima povezanima s mobilnošću, u prvom redu prometnim zagušenjem, štetnim emisijama i socijalnom isključenosti. Rješenje se tražilo u poboljšanju pristupa planiranju mobilnosti na lokalnoj razini, odnosno u primjeni i prilagodbi koncepta Plana održive urbane mobilnosti (eng. SUMP) usmjerenog potrebama stanovnika te ciljevima održivog i integriranog razvoja. Zajedničkim radom u izradi integriranih akcijskih planova u suradnji s lokalnim grupama podrške razvijena je vizija i metodologija za same SUMP-ove, a zatim i ciljevi te mjere poboljšanja kvalitete mobilnosti u gradovima partnerima od kojih su neke i provedene.

Jedan od ključnih postignuća Grada Zadra jest uspostavljena komunikacija sa svim ključnim dionicima održive mobilnosti u gradu što uključuje i same građane. Takav pristup, uz rad s lokalnom grupom podrške, omogućio je izradu Integriranog akcijskog plana s jasnim opisom metodologije i pregledom aktivnosti koje će dovesti do izrade kvalitetnog SUMP-a.

U budućnosti će Grad Zadar definirati strateške mjere za razvoj održivih oblika mobilnosti povezane s dugoročnim razvojnim strategijama i razvijene u suradnji s građanima.

Na pitanja o iskustvu rada u mreži odgovorio je Josip Milić, voditelj Odsjeka za pripremu i provedbu EU projekata Grada Zadra.

Gradski promet već je godinama u fokusu provedbe politike razvoja niskouglijasnog i čistog prometa u EU-u pri čemu planovi održive gradske mobilnosti imaju središnju ulogu. Koja su bila očekivanja Grada Zadra ulaskom u mrežu CityMobilNet i omogućuju li postignuti rezultati daljnji razvoj održive mobilnosti u gradu i okruženju?

Očekivanja su bila dobiti uvid u specifična znanja i iskustva gradova partnera pri rješavanju problema mobilnosti u njihovim sredinama koja se mogu primijeniti i na području grada Zadra kako bi se poboljšala i unaprijedila održiva mobilnost.

Između ostalog, mrežu odlikuje velika geografska rasprostranjenost gradova partnera (Malta - Poljska - Grčka...). Koliko su i na koji način različiti konteksti i međusobna suradnja svih gradova doprinijeli kvaliteti zadarskog Akcijskog plana?

Različiti konteksti i međusobna suradnja različitih gradova, s vlastitim posebnostima u području mobilnosti, uvelike su doprinijeli razvoju i kvaliteti zadarskog Akcijskog plana. Naime, u obliku primjera dobre prakse, takav je način rada omogućio Gradu Zadru uvid u različite situacije, ali i načine na koji se određeni problemi u gradovima mogu riješiti.

Projektima i inicijativama vezanima uz gradsku mobilnost u EU-u danas se nudi velik broj izvora znanja i financiranja. Po čemu je sudjelovanje u URBACT-u različito od ostalih programa?

Sudjelovanje u URBACT mreži za Grad Zadar bilo je sjajno iskustvo karakterizirano profesionalnim i kvalitetnim vođenjem te implementacijom projekta, dostupnošću širokog spektra znanja i konkretnih iskustava u području održive gradske mobilnosti, a posebno izvrsnim i prijateljskim partnerskim odnosom svih uključenih gradova partnera.

Kako ćete osigurati održivost izrađenog Akcijskog plana – jesu li neke provedbene aktivnosti već započele?

Trenutno se radi na izradi SUMP-a za grad Zadar koji će omogućiti kvalitetniju implementaciju zacrtanih ciljeva i aktivnosti iz Akcijskog plana. Također, u izradi je i regionalni prometni plan temeljen na razvoju održive mobilnosti.

Koji su najdojmljiviji trenutci iz vašeg dvogodišnjeg URBACT ciklusa?

Svakako projektni sastanci u različitim gradovima partnerima koji su omogućili upoznavanje drugačije kulture i specifičnosti pojedine sredine u upravljanju gradskom mobilnosti.

Kako biste opisali iskustvo rada s ULG-om?

Vrlo dobro. Formirali smo kvalitetan ULG u sklopu kojeg smo ostvarili vrlo dobru suradnju koja je doprinijela ciljevima projekta.

Freight TAILS

VODEĆI PARTNER: WESTMINSTER (UJEDINJENO KRALJEVSTVO)

Ostali partneri: Bruxelles (Belgija), Maastricht (Nizozemska), Gdynia (Poljska), La Rochelle (Francuska), Parma (Italija), Suceava (Rumunjska), Tallinn (Estonija), Umea (Švedska) i Split (Hrvatska)

Trajanje mreže: 2016. – 2018.

<https://urbact.eu/networks/freight-tails>

Model upravljanja prijevozom tereta u gradovima značajno utječe na gotovo sve aspekte života u gradu. Upravo su zbog toga aktivnosti izvršene u okviru mreže Freight TAILS (Tailored and Innovative Logistics Solutions) bile usmjerene povećanju učinkovitosti prijevoza tereta u gradovima s ciljem smanjenja negativnih utjecaja na okoliš te povećanja kvalitete poslovanja i stanovanja u gradovima. Svaki od uključenih gradova partnera uspostavio je lokalnu grupu podrške koju čine predstavnici ključnih dionika (prijevoznici, trgovci u maloprodaji, gradska uprava, stanovnici itd.). S obzirom na različite interese dionika, aktivnosti provedene u grupi bile su ključne za razvoj Integriranog akcijskog plana. Freight TAILS mreža usmjerila se na šest područja ključnih za temu dostave tereta u gradovima: dionike, podatke, integraciju, regulaciju, promjenu ponašanja i nabavu. Naglasak je stavljen na integrirani pristup planiranju gdje se pri donošenju odluka razmatraju ekonomski, okolišni, društveni i kulturni aspekti lokalne razine. Integriranim akcijskim planom gradskog teretnog prometa u gradu Splitu 2017. - 2023. definirani su sljedeći ciljevi: poboljšanje logističke infrastrukture i voznog parka, jačanje regulatorno-planerskog okvira gradskog teretnog prometa, implementacija ITS sustava u teretni promet te jačanje institucionalne podrške razvoju gradskog teretnog prometa.

Na pitanja o iskustvima rada u mreži i URBACT programom općenito odgovorila je Ana Jerkunica, voditeljica Odsjeka za provedbu ITU mehanizma Grada Splita.

Što je motiviralo Grad Split da se pridruži mreži Freight TAILS? Koja su bila očekivanja od te suradnje i jesu li se ona ispunila?

Grad Split je uključivanje u mrežu Freight TAILS u prvom redu planirao i ostvario radi tematike URBACT programa koji razmjenom znanja i izgradnjom kapaciteta europskih gradova integriranim strategijama i akcijskim planovima održivog urbanog razvoja omogućava stvaranje urbanog razvoja grada Splita. Umrežavanje s gradovima sličnih problema i iskustava omogućilo je ispunjenje očekivanja i stvaranja rješenja zajedničkim snagama.

Mreža Freight TAILS okupila je nekoliko gradova od kojih neki (npr. Bruxelles, Maastricht, La Rochelle...) imaju poseban ugled u promišljanju i razvoju održivog prometnog sustava. Što je suradnja s takvim gradovima značila za Split i kako ocjenjujete poziciju grada u mreži Freight TAILS?

Navedeni gradovi imaju dužu povijest u promišljanju održivog prometa i njegove realizacije. Partneri u mreži Freight TAILS razvili su brojna i različita rješenja s kojima se Grad Split mogao detaljno upoznati, a najprikladnija i primijeniti na lokalnom području. Mnoga od njih su opisana i uključena u Integrirani akcijski plan gradskog teretnog prometa u gradu Splitu 2017. - 2023. godine. U smislu ostvarenog u sektoru održive mobilnosti Grad Split je zlatna sredina među partnerima pri čemu postoji prostor za učenje i daljnje usavršavanje.

Koji su najznačajniji rezultati vašeg dvogodišnjeg rada?

Jedan od probojnih koraka koje je Grad Split ostvario partnerstvom u projektu Freight TAILS je uspostavljena komunikacija sa svim ključnim dionicima u sektoru održive mobilnosti na području obuhvata IAP-a.

Koji su najdojmljiviji trenutci iz vašeg dvogodišnjeg URBACT ciklusa?

Najdojmljiviji trenutci URBACT ciklusa su iskustvo komunikacije unutar mreže kao i učenje iz primjera urbanog razvoja zemalja partnera. S obzirom na različite preduvjete razvoja te realizaciju različitih urbanih rješenja u prometnom sektoru, suradnja je bila iznimno zanimljiva i konstruktivna. U odnosu na ostale partnere u mreži Split najveću sličnost u geostrateškim obilježjima dijeli s Tallinom te je u planu digitalizacija sustava upravljanja prometom grada Splita što Tallinn već godinama razvija i primjenjuje.

Koliko ste zadovoljni procesom izrade Akcijskog plana, posebno aspektom suradnje s lokalnom zajednicom (ULG-om)? Postoji li drugi sektor/projekt Grada Splita u kojem vidite prostor za primjenu istog ili sličnog načina rada?

Komunikacija s ULG mrežom, kao dio URBACT metodologije, predstavlja najkonstruktivniji oblik planiranja i izrade planova, kako prometnog tako i ostalih sektora koji uključuju više razina, odnosno veći broj dionika. Takav pristup već se primjenjuje u sektoru energetske učinkovitosti grada Splita te će biti temelj daljnjeg razvoja *Smart City* koncepta u gradu.

C-CHANGE

VODEĆI PARTNER: MANCHESTER (UJEDINJENO KRALJEVSTVO)

Ostali partneri: Wrocław (Poljska), Mantua (Italija), Gelsenkirchen (Njemačka), Agueda (Portugal) i Šibenik (Hrvatska)

Trajanje: 2018. – 2020.

<https://urbact.eu/networks/c-change>

Opis mreže: Sektor umjetnosti i kulture na jedinstvenoj je poziciji da premosti jaz između onoga što znamo i osjećamo te da podrži onu vrstu promjene vrijednosti koja nam je potrebna za rješavanje klimatske i ekološke krize mobilizirajući djelovanja i aktivnosti koje će utjecati na zaštitu klime, prilagodbu klimatskim promjenama i očuvanje okoliša. Cilj mreže C-CHANGE je prijenos načina rada Manchesterova tima za održivu umjetnost (MAST) za podršku gradovima u mobilizaciji umjetničkih i kulturnih sektora za doprinos lokalnim akcijama u suočavanju s klimatskim promjenama. To se može postići: razvijanjem lokalnih politika, upravljanja i kapaciteta za djelovanje; izradom planova za smanjenje emisije CO₂ i/ili prilagođavanjem klimatskim promjenama te podrškom implementaciji; izradom planova za korištenje umjetnosti i kulture u svrhu aktivnog uključivanja građana te podrškom implementaciji i poticanjem preslikavanja te prakse u druge gradove.

Na pitanja o iskustvima rada u mreži odgovorila je Nikolina Gracin iz Upravnog odjela za gospodarstvo poduzetništvo i razvoja Grada Šibenika.

Što vas je u Šibeniku ponukalo da se prijavite upravo u ovu transfernu mrežu i jesu li na kraju očekivanja opravdana, jeste li zadovoljni transferiranim znanjem i modelima te provedenim aktivnostima?

Prije C-Change projekta Grad Šibenik sudjelovao je u URBACT-ovim mrežama Retailink i Vital Cities. S obzirom na prethodno iskustvo znali smo kako funkcionira program i koje su koristi za grad, međutim, sudjelovanje u mreži čije su teme klimatske promjene i njihove posljedice ipak je predstavljalo određeni izazov. Transfer dobre prakse smatramo uspješnim, posebice jer smo unatoč pandemiji sve projektne aktivnosti, iako donekle izmijenjene, uspjeli realizirati.

C-Change je neobična mreža jer polazi od ideje razgovora i zajedničkog rada na razini grada kako bi se mobilizirala kulturna i umjetnička scena i baština za doprinos aktivnostima prilagodbe na klimatske promjene i zaštite klime. Kako dakle umjetnost i kultura mogu biti efikasne u tom smislu?

Grad Šibenik aktivno se uključio u borbu s klimatskim promjenama različitim događanjima čiji je cilj bio informiranje i podizanje svijesti građana o onečišćenju i klimatskim promjenama, uz podršku i angažman snažnog kulturnog i umjetničkog sektora našeg grada.

Na početku projekta i mi smo se pitali što umjetnost i kultura imaju sa zaštitom okoliša, a naša vodeća stručnjakinja napisala je i članak na tu temu (<https://urbact.eu/arts-culture-climate-change>), međutim, ovaj sektor može svojim radom povezati ljude s problemima, čineći globalno lokalnim i to može biti vrlo učinkovito. Rezime projekta je sudjelovanje više stotina građana različitih dobnih skupina upravo u aktivnostima umjetničkog i kulturnog sektora.

Kroz mrežu ste prenijeli model MAST iz Manchestera, kako i na koji način?

MAST zagovara održivu praksu i osigurava da se o klimatskim promjenama govori u Manchesteru. Možda zvuči jednostavno, ali zapravo nije, mi smo htjeli da se počne pričati o klimatskim promjenama unutar sektora u našem gradu.

MAST također kreira događaje na kojima možete naučiti kako smanjiti štetne emisije. Stoga smo htjeli pomoći našem sektoru u smanjenju emisija, bilo da se radi o odluci da prestanu s tiskanjem dokumenata, ili da naprave edukativnu izložbu/predavanje, ili provedu obuku klimatskog opismenjavanja, ili je možda riječ o velikom projektu energetske učinkovitosti za njihove zgrade. Svakako smo htjeli pokazati različite mogućnosti kako pojedinci i institucije mogu pomoći u smanjenju emisija štetnih plinova.

Prenošenjem dobre prakse Manchestera shvatili smo kako imamo i vlastite dobre prakse koje možemo dalje razvijati i prenositi. Tako je npr. lokalna inicijativa „Za Zlarin bez plastike“, kroz C-Change projekt rezultirala dvjema novim inicijativama „Arhipelag bez plastike“ i „Škole bez plastike“.

Kako su vrijednosti i dostignuća rada kroz C-Change unesene u strateško i akcijsko planiranje Grada Šibenika osobito vezano za zelenu energiju i prilagodbu klimatskim promjenama ali i integraciju tih planova u prostorne planove, odnosno kako su rezultati i akcije C-Changea doprinijeli stvaranju mape i hodograma za dostizanje klimatske neutralnosti Šibenika?

U prvom redu, ovaj projekt je doveo do promjena na osobnoj razini. S obzirom na to da radimo u upravnom odjelu za gospodarstvo, poduzetništvo i razvoj, provodili smo uglavnom velike, infrastrukturne projekte. Uključenost u C-Change povećala je našu svijest o klimatskim promjenama. Počeli smo unositi male promjene u svoj osobni život. Uzmimo za primjer korištenje platnene vrećice; svaki dan odlazim u trgovinu i ako kupim samo jednu plastičnu vrećicu, to znači da sam u 30 mjeseci implementacije ovog projekta izbjegla korištenje 900 vrećica. Ako je moj primjer slijedilo još samo četvero kolega, nas pet izbjeglo je korištenje hrpe od 4500 vrećica, a pritom smo i uštedjeli nešto novca.

Što se tiče budućih projekata suvišno je govoriti npr. o održivom turizmu ili održivom gospodarstvu, budući da turizam, kao i svaka druga djelatnost i općenito gospodarstvo trebaju biti održivi, bez posebnog naglaska da to tako treba biti. Svemu tome, naravno, pridonosi i europski zeleni plan koji ima za cilj EU pretvoriti u moderno, učinkovito i konkurentno gospodarstvo, a Europu učiniti klimatski neutralnim kontinentom.

Šibeniku očito odgovara URBACT program, imate već iskustvo rada kroz četiri mreže, možete li dati osvrt te reći jeste li uspjeli povezati iskustva i nasljeđe svake od njih te stvoriti određenu vrstu sinergije koja bi se ogledala i u gradskim strategijama i planovima?

Trenutno je Grad Šibenik partner u projektu KAIRÓS koji se fokusira na pronalaženje inovativnih rješenja za obnovu i oporavak povijesnih područja s vrijednom kulturnom i prirodnom baštinom. Iako tematski potpuno različiti, projekti se kao i njihovi sudionici ipak u nekim dijelovima isprepliću i upravo je to stvorilo određenu vrstu sinergije. Sva stečena znanja i razmijenjene dobre prakse dragocjeni su i primjenjivi u budućim gradskim strategijama i planovima.

Resourceful Cities

VODEĆI PARTNER: DEN HAAG (NIZOZEMSKA)

Ostali partneri: Mechelen (Belgija), Patras (Grčka), Caceres (Španjolska), Ciudad Real (Španjolska), Oslo (Norveška), Urząd Miasta Opola (Poljska), Vila Nova de Famalicão (Portugal), Bukurešt III. distrikt (Rumunjska) i Zagreb (Hrvatska)
Trajanje: 2019. – 2022.

<https://urbact.eu/networks/resourceful-cities>

Opis mreže: Cilj djelovanja URBACT mreže Resourceful Cities (inicijalno nazvane UrbReC) je razvoj novih centara za urbane resurse koji će se uklopiti u prioritete hijerarhije otpada te razviti mjere za sprječavanje nastanka otpada i iskorištavanje njegovih korisnih svojstava. Time se teži olakšati prijelaz na sustav održive potrošnje, potaknuti kružno gospodarstvo i zaokružiti ciklus korištenja sirovina na lokalnoj razini, na ekonomski održiv način. Očekuje se kako će rad centara za urbane resurse dovesti do promjene vrijednosti, načina razmišljanja, a time i ponašanja građana deset europskih gradova uključenih u mrežu. Naime, centri će djelovati kao točke povezivanja građana, gospodarskih subjekata, istraživača i javnog sektora, kako bi se ostvarilo njihovo usmjereno i sinergijsko djelovanje prema usvajanju koncepta kružnog gospodarstva. Lokalna radna skupina (ULG) Grada Zagreba okupila je predstavnike javne uprave, civilnog društva, sektora istraživanja i visokog obrazovanja, kao i poduzetnike, usmjerene na aktivnosti poticanja razmjene, ponovne uporabe ili popravaka rabljenih ili isluženih proizvoda, odnosno njihovih komponenata. Grad Zagreb također razmatra pitanja uspostave i izgradnje centra za urbane resurse, a tijekom provedbe aktivnosti, prioriteti obuhvaćaju i razvoj trajne suradnje s obrtnicima, dobrotvornim i socijalnim ustanovama kako bi se u planirane aktivnosti uključili i nezaposleni građani.

O iskustvu i rezultatima koje je sudjelovanjem u mreži ostvario Grad Zagreb, razgovarali smo s gospođom Nevenkom Preradović, koordinatoricom ULG-a Grada Zagreba i voditeljicom Odjela za programsku potporu i okolišno održivi razvoj.

Pitanja vezana uz upravljanje otpadom u Gradu Zagrebu već duže vrijeme zaokupljaju javnost. Hijerarhija održivog upravljanja otpadom stavlja prevenciju nastanka otpada na prvo mjesto od pet mogućih vrsta djelovanja, za što je nužna promjena ponašanja potrošača. Grad Zagreb provodi inicijative s tim ciljem kroz različite projekte i na različite načine. Je li primjena URBACT metodologije urodila novim načinom sagledavanja problema potrošačkog društva i nekim novim rješenjima? Može i se koncept ULG-a nastaviti primjenjivati i u drugim projektima s ciljem postizanja kružnog gospodarstva?

URBACT metoda naglašava integrirani pristup održivom urbanom razvoju i temelji se na uključivanju i sudjelovanju lokalnih dionika u izradi i provedbi plana aktivnosti za specifičan problem to jest izazov s kojim se lokalna zajednica suočava. Ovakav pristup je usmjeren na rezultate i participativan je u odnosu na dionike u planiranju, u postavljanju ciljeva, prezentaciji, vrednovanju, objavi i evaluaciji postignutih rezultata. URBACT u prvom redu podržava učenje, razmjenu znanja, iskustava i dobre prakse između gradova u okviru mreže koja razvija pristup kako bi se postigli razvojni ciljevi, ali nudi i alate za izgradnju, upravljanje i financiranje planiranih aktivnosti.

Jedan od ključnih izazova je osvijestiti koliko su ciljevi održivog razvoja relevantni za svakodnevni život. Svjedočimo sukobu između gospodarskog razvoja u kojem je još uvijek konzumerizam glavna pokretačka snaga te održivog razvoja i kružnog gospodarstva u kojima je imperativ očuvanje resursa. Sve je prisutniji trend povratka suživota s prirodom i njeno očuvanje. Lokalni razvoj na načelima održivosti je dugoročan proces koji zahtijeva usklađenost s lokalnim resursima, potencijalima, potrebama i problemima. Moramo se mijenjati razvijanjem drugačijeg modela življenja, novog pristupa planiranju, upravljanju i razvoju kako bismo doprinijeli održivoj i potrošački svjesnoj budućnosti. Poticanje na suradnju javnih i privatnih interesnih skupina, na izgradnju kapaciteta, ali i poticanje građana na preuzimanje inicijative i sudjelovanje u pronalaženju rješenja, na podizanje razine informiranosti i svijesti o važnosti održivog razvoja i uloge kružnog gospodarstva, uključivanje u procese donošenja najboljih odluka za lokalnu zajednicu preduvjeti su izgradnje učinkovitog sustava.

URBACT-ova metodologija potiče snažno uključivanje lokalnih dionika čiji su članovi različiti: dionici iz područja gospodarstva, javnog i civilnog sektora te građani. Koristeći inovativne alate ULG osigurava ravnopravno izražavanje mišljenja i uključivanje svih dionika. Zbog toga koncept ULG-a ocjenjujemo korisnim i poželjnim.

Resourceful cities je mreža koja okuplja znatan broj europskih gradova, čak njih 10. U trenutku izrade studije postojećeg stanja, ali i kroz druge projektne aktivnosti, jeste li uočili velike razlike u problemima s kojima se suočavaju gradovi kad je riječ o upravljanju otpadom? Biste li mogli izdvojiti primjer u kojemu je razmjena iskustva s nekim od gradova-partnera donijela novi pogled na izazove s kojima se susreće i Grad Zagreb?

Svaki od partnera imao je specifičnu situaciju, probleme i izazove s kojima se gradovi susreću tako da je za njihovo rješavanje najučinkovitije primijeniti integrirani pristup. Razmjenom tih iskustava s drugim gradovima, gradovi partneri zajedno rade i uče jedni od drugih kako bi razvili prilagođena rješenja za zajedničke izazove koji se odnose na ubrzanje kružnog gospodarstva i učinkovitost resursa na lokalnoj i međunarodnoj razini. Primjeri centara za urbane resurse mogu se razlikovati od prostora u zajednici u kojima građani mogu doći do rabljenih proizvoda i usluga popravka (Lindeberg mini-recycling station - Oslo), do prostora s naglaskom na obuku (Made in Moerwijk – Hag) ili novi kružni poslovni razvoj, inkubacija i inovacije (Vollebekk Factories - Oslo). U osmišljavanju budućeg centra za urbane resurse Zagreb će koristiti iskustva svakog od partnera. Neki od njih su više fokusirani na prirodne resurse dok su drugi usmjereni na rabljene proizvode ili društvene aktivnosti.

Centri za urbane resurse koje predlaže mreža, imaju višestruku funkciju i djeluju na ekonomske, društvene i okolišne aspekte gradskog života. Koliko je složena njihova uspostava i na koji će način Grad Zagreb iskoristiti rezultate projekta nakon njegovog završetka? Što ste već sada mogli prepoznati kao najveće izazove?

Sama uspostava Centra je vrlo složen i dugotrajan proces zbog svoje višestruke funkcije. Upravo zbog toga provedba i praćenje provedbe odnosno rezultati projekta preduvjet su i za buduće apliciranje za sredstva iz strukturnih fondova Europske unije. Za razvoj samog Centra kao primjera mogućnosti kvalitetnog osmišljavanja i okupljanja dionika uključenih u održivo korištenje resursa i praktičnu implementaciju aktivnosti koje će pobuditi zanimanje lokalne zajednice potrebni su vrijeme i financijska sredstva za njegovu uspostavu i održivost kako bi se postigli pozitivni rezultati u svim aspektima.

Za definiranje i postizanje ciljeva, odnosno stvaranje održivog društva, potrebni su dijalog i međusobno razumijevanje. Nužna je suradnja svih aktera društva, ali i istinska želja svakog od nas za pozitivnim promjenama. U razvoju drugačijeg modela djelovanja i transformacije vrijednosnog sustava nameću se izazovi: kako mijenjati stavove, graditi bolje, održivije i trajnije inteligentne sustave koji će pomoći u otpornosti; gdje tražiti novu funkcionalnost proizvoda („uradi sam“ ili uključivanje tradicionalnih zanata u suvremene proizvode); kako osloboditi postojeće kreativne sposobnosti kroz ulaganja, osnaživanje i edukaciju za dobrobit pojedinaca, zajednice i gospodarstva te na koji način dobiti prostor koji će pobuditi interes javnosti, u kojem će se participativni proces provoditi suvremenim metodama.

Prateći metodologiju URBACT-a, u ULG i provedbu projektnih aktivnosti uključen je i poduzetnički sektor. Koja su očekivanja od poduzetnika kao članova ULG-a? Koliko je poduzetnički sektor zainteresiran za sudjelovanje u rješavanju izazova mreže? Što njihovo sudjelovanje znači za konačne rezultate projekta?

ULG Grada Zagreba sastavljen je od predstavnika koji djeluju u području koje je predmet ovog projekta te imaju različite interese, iskustva i vizije u cilju oblikovanja te osmišljavanja konkretnih, najučinkovitijih sinergijskih rješenja. Razina uključenosti dionika ULG-a jednako je raznolika kao i sam ULG te je posebna pozornost usmjerena na uzajamnu suradnju, razmjenu znanja i iskustava te stvaranje pozitivne klime za otvorenu raspravu i zajedničko iznalaženje optimalnih održivih rješenja. ULG Grada Zagreba se sastoji od predstavnika iz svih ključnih sektora pa tako i iz poduzetničkog sektora. Uključivanje malih i srednjih poduzeća u oblike zelenog poduzetništva je od presudne važnosti ne samo za njih već i za održivost planeta. Veliko značenje imaju i sustavno poticanje poslovne zajednice na razvoj štednog, zelenog i konkurentnog gospodarstva, kreativnost, inovativnost, zajedničku realizaciju ideja te podrška zelenim projektima.

Mreža Resourceful cities odobrena je nakon ili paralelno s drugim URBACT projektima Grada Zagreba, kao što su Smart Impact i Urban Regeneration Mix. S obzirom na višegodišnje institucionalno iskustvo u URBACT-u, primjećujete li određenu evoluciju u načinu na koji Grad pristupa URBACT projektima i u ostvarenim rezultatima? Postoji li horizontalna razmjena iskustava i znanja između ustrojstvenih jedinica grada koje provode URBACT projekte? Postoje li već promišljanja o sinergiji URBACT-a s drugim programima u provedbi gradskih projekata?

Mreža Resourceful cities odobrena je nakon što su drugi URBACT projekti Grada Zagreba bili u provedbi. Grad Zagreb, odnosno njegove ustrojstvene jedinice aktivno surađuju i koordiniraju aktivnosti kako bi se osigurao harmoniziran razvoj Grada Zagreba pa tako i kontinuirano razmjenjuju iskustva, znanja i dobre prakse u međunarodnim projektima. Izazovi s kojima se susreću svi europski gradovi, tako i Grad Zagreb, zahtijevaju prilagodbe horizontalnih i vertikalnih procesa unutar gradske administracije. Zasigurno se primjećuje napredak u načinu na koji Grad Zagreb pristupa URBACT projektima i u ostvarenim rezultatima, s obzirom na iskustvo koje je naša gradska uprava dobila zajedničkim radom s kolegama iz cijele Europe, s ULG-om i URBACT-ovim alatima i metodologijom.

Zero Carbon Cities

VODEĆI PARTNER: MANCHESTER (UJEDINJENO KRALJEVSTVO)

Ostali partneri: Vilvoorde (Belgija), Frankfurt am Main (Njemačka), Tartu (Estonija), Modena (Italija), Bistrita (Rumunjska) i Zadar (Hrvatska)

Trajanje: 2019. – 2022.

<https://urbact.eu/networks/zero-carbon-cities>

Opis mreže: Većina svjetskih gradova koristi značajne količine energije proizvedene izgaranjem ugljena, nafte i plina. Prema trenutnim informacijama urbana područja zaslužna su za potrošnju gotovo tri četvrtine globalne energije te proizvodnju iste razine emisija ugljičnih plinova. Kako bi postali održive urbane sredine s nultom emisijom ugljika, današnji gradovi moraju promijeniti način na koji konzumiraju i proizvode energiju. Zero Carbon Cities je mreža za planiranje koja podržava gradove partnere u njihovim nastojanjima da odrede znanstveno utemeljene ciljeve, akcijske planove i politike za smanjivanje ugljika. To uključuje nove modele upravljanja te jačanje kapaciteta koji će im omogućiti kvalitetan doprinos uspješnoj provedbi Pariškog sporazuma i strateške vizije EU-a za postizanje ugljične neutralnosti do 2050. godine.

Na pitanja o iskustvima rada u mreži odgovorio je Ivan Plazina, stručni specijalist inženjer za zaštitu okoliša iz Upravnog odjela za EU fondove Grada Zadra.

Neupitno je da gradovi osjećaju posljedice klimatskih promjena. Zadar je krenuo s potrebnim prilagodbama s posebnim interesom za rješenja temeljena na prirodi. Možete li nam reći nešto više o projektima i aktivnostima koje ste proveli ili provodite?

Kroz dokument koji smo izradili u sklopu projekta Grow Green iz programa Horizon 2020 predvidjeli smo mnogo ideja nastalih na primjerima dobre prakse drugih gradova kroz koje ćemo primijeniti rješenja temeljena na prirodi tako da ne budu samo dio neke dokumentacije ili planova nego da stvarno zažive u Zadru. Takva rješenja uključuju primjerice sadnju stabala, ozelenjivanje urbanih prostora, prilagodbu parkirališnih mjesta postavljenjem prošupljenih elemenata završne obrade kroz koje može rasti trava te imaju sposobnost propuštanja oborinske vode što je bitno kako bi se smanjio rizik od poplava. Sve te mjere i aktivnosti koje smo provodili ugrađene su i u naš rad u mreži Zero Carbon Cities.

Koliko je rad s lokalnom zajednicom kroz URBACT lokalnu grupu pridonio jačanju svijesti zajednice o potrebi i nužnosti dekarbonizacije, zelene tranzicije i dostizanja klimatske neutralnosti?

Mi smo stvarno radili na puno projekata koji su se doticali suradnje sa zajednicom odnosno s građanima Zadra kao i ostalim dionicima koji su htjeli sudjelovati u tome, a osobito mislim na udruge, tvrtke, agencije koje se bave zaštitom okoliša, zraka, mora. Kroz ovaj projekt smo organizirali ULG s čijim članovima imamo mjesečne sastanke na kojima raspravljamo o trenutnim gradskim izazovima i mogućim rješenjima koja su usmjerena da emisije ugljika i stakleničkih plinova budu svedene na nulu. U svakom slučaju, rad kroz ULG doprinosi jačanju svijesti o potrebi zelene tranzicije i dostizanja karbonske i klimatske neutralnosti ali isto tako jača svijest i da svi trebamo dati svoj doprinos u tome.

Koje su osnovne aktivnosti i mjere planirane integriranim akcijskim planom i na koji način je akcijski plan integriran s ostalim sektorskim planovima, primjerice planovima vezanim za energetska planiranje i prilagodbu na klimatske promjene odnosno prostornim planovima?

Integrirani akcijski plan koji će proizaći iz rada u Zero Carbon Cities mreži sadržavat će ključne segmente koji utječu na emisije CO₂, a tri najbitnija segmenta su promet, zgradarstvo i javna rasvjeta. Kroz prijašnje projekte smo uspjeli izraditi neke akcijske planove i planiranje financiranja aktivnosti koje će dovesti do smanjenja emisija CO₂. Kroz ovaj projekt smo uspjeli i kupiti uređaj za mjerenje kvalitete i kakvoće zraka koji će također biti od velike koristi. Aktivnosti mreže će se provoditi i kroz 2022. godinu.

Na koji način su vam iskustva i znanja drugih gradova iz mreže pomogla u definiranju vlastitog integriranog akcijskog plana, što biste izdvojili kao posebno korisno i zanimljivo iz tog transnacionalnog umrežavanja i rada?

Mogao bih navesti nekoliko gradova ali odabrat ću grad Treviso iz Italije koji ima kompletno upravljanje javnim zgradama - sve su zgrade energetska obnovljene i energetska učinkovite te su na njih postavljeni uređaji koji na dnevnoj bazi kontroliraju emisije i parametre energetske učinkovitosti. Tu je i primjer grada Corka gdje je cijeli sustav javnog prijevoza povezan i imate mogućnosti jednom kartom koristiti sve vrste javnog prijevoza uključujući javne bicikle i električne romobile.

Nakon City Mobil Neta ovo je druga mreža za planiranje u kojoj je sudjelovao Zadar. Jeste li uspjeli iskoristiti iskustva rada iz City Mobil Neta u Zero Carbon Cities, postoji li neka sinergija i povezanost između njih?

City Mobil Net je bio mreža koja je bila početna mreža da bi Grad Zadar napravio svoje početno polazište te su iskustva iz rada u toj mreži pomogla u stvaranju ovog novog integriranog akcijskog plana za Zero Carbon Cities koji je puno opširniji i sadrži više segmenata od onog nastalog u okviru City Mobil Neta.

BeePathNet Reloaded

VODEĆI PARTNER: LJUBLJANA (SLOVENIJA)

Ostali partneri: Banskó (Bugarska), Bergamo (Italija), Sosnowiec (Poljska) i Osijek (Hrvatska)
Trajanje: 2021. – 2022.

<https://urbact.eu/networks/beepathnet-reloaded>

Opis mreže: Dobra praksa koja se prenosi u okviru ove mreže polazi od jednostavne logike – pčele su jasan pokazatelj zdravog okruženja, stoga je namjera partnerstva proširiti krug „gradova prijatelja pčela“. Koristeći integrirani i participativni pristup, mreža je adresirala izazove urbanog okoliša, bioraznolikosti i samoodrživosti u uzgoju hrane te podijelila znanje i iskustvo za jačanje urbanog pčelarstva. Težište aktivnosti stavljeno je na jačanje kapaciteta ključnih dionika da utječu na relevantne javne politike te da razvijaju i provode učinkovita rješenja. Inicijativa je pokrenuta 2018. godine s prvom mrežom za prijenos znanja u kojoj je sudjelovalo pet europskih gradova željnih usvajanja prakse Ljubljane započete tri godine prije. Mreža je nastavila rad i u 2021. godini, s četiri nova grada partnera.

Na pitanja o iskustvima rada u mreži odgovorile su Vesna Brezovac, viša savjetnica Odsjeka za pripremu i provedbu programa i projekata Upravnoga odjela za programe Europske unije Grada Osijeka, i Helena Kolenić, koordinatorica za BeePathNet Reloaded.

Što je bilo ključno za učinkovit prijenos primjera dobre prakse iz Ljubljane u Osijek?

Za prijenos znanja ključan je bio golem trud i 'zarazni' entuzijazam tima iz Ljubljane. Njihov rad na ovom projektu doista se temelji na velikom osobnom angažmanu, cjelovitom zelenom pristupu i potpunoj posvećenosti zelenim politikama, pitanjima očuvanja i razvoja okoliša, bioraznolikosti te s njima povezanom održivosti obrazovnog sektora (npr. obrazovanje za okoliš, bioraznolikost i održivost od rane vrtičke dobi na primjeru programa Api vrtića Ljubljanska ekipa sjajno je vodila partnere te ih motivirala i inspirirala iznad onog administrativno potrebnog minimuma u provedbi projekata.

Smatrate li da se kroz rad i aktivnosti u ovoj mreži s temom urbanog pčelarstva generalno povećao senzibilitet građana Osijeka za ekološku osviještenost i rješenja bazirana na prirodi? Jesu li i na koji način sve planirane i realizirane aktivnosti pridonijele razvoju planova za implementiranje elemenata zelene infrastrukture i drugih rješenja baziranih na prirodi u urbano područje Osijeka?

Da, sve projektne aktivnosti pridonijele su podizanju razine svijesti građana, ali i samog gradskog sustava (gradski upravni odjeli i gradske tvrtke). Grad Osijek prvi je put u 2022. godini obilježio 20. svibnja kao Svjetski dan pčela te usmjerio pozornost građana, u prvom redu najmlađih, na važnost pčela i ostalih oprašivača za bioraznolikost i opstanak planeta. Važnu ulogu iste su godine imali pčelari na Festivalu cvijeća sa svojim edukativnim i prezentacijskim aktivnostima

Neizostavan segment osječkih sajмова koje organizira gradska tvrtka Osječki sajam d.o.o. postali su štandovi pčelarskih i srodnih proizvoda, medonosnog bilja i sjemena. Gradska komunalna tvrtka Unikom d.o.o. započela je male pilot-projekte sadnje medonosnog bilja na zelenim površinama i u gradskim parkovima te krenula s praksom odgođene košnje na nekoliko prigradskih pokusnih livada. Ta tvrtka također ima velike planove vezane uz daljnje slične projekte. Zelena infrastruktura došla je u još veći fokus gradskih vlasti i sustava (uvijek je bila dosta bitna) te smo pristupili izradi studije pa potom i gradske strategije za zelenu urbanu infrastrukturu za razdoblje od 2022. do 2031. godine.

Na koje sve načine ovaj projekt utječe na održiv gospodarski razvoj (apiturizam, gastronomija, zeleni razvoj)?

Mnogo je razvojnih potencijala adresiranih ovim projektom. Primjerice, njime se jasno ističe gospodarska održivost uključivanjem medarskih obrta i OPG-ova u projektne aktivnosti, kao i turistička dimenzija otvaranjem Pčelinjeg puta i 'pčelinjih' točaka s atraktivnim sadržajima u gradu. No za potpunu primjenu dobre prakse djelomično smo ograničeni restriktivnim zakonodavstvom u RH koje praktički ne dopušta razvoj urbanog pčelarstva. Stoga smo odlučili najveći naglasak staviti na obrazovanje djece i mladih kako bi se kroz njihovu buduću društvenu ulogu omogućilo ukidanje tih restrikcija i stvorili bolji uvjeti za razvoj urbanog pčelarstva u Osijeku i Hrvatskoj. Time bi i gospodarski razvoj vezan uz pčelarstvo i pčelarsku proizvodnju dobio dodatni zamah, a osječki Pčelinji put dobio nove proizvodne, pokazne i edukativne točke (takvih nemamo mnogo jer većinom su zasad više indirektno prirode – povijesne, edukativno-pokazne, prodajne)

Što biste izdvojili kao posebno upečatljiv trenutak ili iskustvo u radu u ovoj transfernoj mreži?

Posebno upečatljiv trenutak svima nam je bio prvi posjet Ljubljani (transnacionalni sastanak za inicijalni prijenos znanja i iskustava) jer su se kolege detaljno upoznali s ljubljanskim Pčelinjim putem, svim aktivnostima vezanim uz pčelarstvo, očuvanje i razvoj okoliša i bioraznolikosti te u praksi doživjeli sve segmente zelenih politika Grada Ljubljane.

Osijeku je ovo prvo iskustvo s programom URBACT. Kakva su razmišljanja nakon završetka rada u mreži, jeste li zadovoljni, razmišljate li o ponovnoj prijavi na neku novu mrežu u sljedećem ciklusu programa i biste li preporučili URBACT drugim gradovima?

Zadovoljni smo i svakako bismo preporučili ostalim gradovima da se uključe u projekte URBACT jer doista mnogo toga možete naučiti od partnera, vidjeti puno dobrih praksi te dobiti sjajne ideje i modele, pri čemu se štedi i novac i vrijeme jer ne morate ponovno otkrivati toplu vodu.

UPRAVLJANJE

ŽELITE LI UČINKOVITIJE UPRAVLJANJE PROCESIMA U SVOJEM GRADU?

U vremenu brzih i dubokih promjena društva, tehnološkog napretka, globalne pandemije, energetske i geopolitičke krize, neizvjesnosti te sve većih izazova povezanih s klimatskim promjenama i okolišem tradicionalni pristup upravljanju gradovima gubi svoje značenje. Upravo zbog toga, u okviru tematskog područja Upravljanje, URBACT potiče istraživanje i razvoj inovativnih alata i procesa potrebnih za planiranje, oblikovanje, financiranje, provedbu i praćenje održive i integrirane razvojne politike u gradovima.

Jedna od temeljnih odrednica suvremenog načina upravljanja gradovima jest sve značajnije uključivanje građana u procese donošenja odluka. Kvalitetna komunikacija javnog sektora s civilnim društvom, uglavnom organiziranim u udruge građana, postaje važan cilj održivog razvoja jer su mnogobrojnim primjerima dokazane dobrobiti takvog modela upravljanja. Isti se pristup zrcali i u URBACT-ovoj metodologiji, koja promiče interese lokalne zajednice organizirane u obliku ULG-a. Uzevši u obzir važnost učinkovite suradnje javnog, privatnog i civilnog sektora, ne iznenađuje kako je jedna od temeljnih zadaća suvremenog upravljanja gradovima upravo oblikovanje prikladnog sučelja između triju spomenutih skupina kao preduvjeta za sinergiju nužnu za integriran i održiv razvoj gradova. Osim otvorenosti prema civilnom i privatnom sektoru, kompleksnost izazova s kojima se susreću europski gradovi zahtijeva i prilagodbe horizontalnih i vertikalnih procesa unutar gradske administracije. Prilikom planiranja potrebna je integracija sektorskog i financijskog planiranja u prostorno planiranje te sveobuhvatan pristup u adresiranju lokalnih problema i izazova.

Uz preduvjet redefiniranja samih upravljačkih procesa, sve raširenija primjena naprednih tehnologija omogućava povećanje učinkovitosti procedura u javnim službama kao i njihovu povećanu transparentnost te mogućnost brže i kvalitetnije prilagodbe potrebama građana.

Procure

VODEĆI PARTNER: PRESTON (UJEDINJENO KRALJEVSTVO)

Ostali partneri: Candelaria (Španjolska), Bologna (Italija), Satu Mare (Rumunjska), Nagykovács (Mađarska), Lublin (Poljska), Koszalin (Poljska), Almelo (Nizozemska), Prag 9. distrikt (Češka) i Koprivnica (Hrvatska)
Trajanje mreže: 2016. – 2018.

<https://urbact.eu/networks/procure>

Cilj aktivnosti provedenih u mreži Procure jest iznalaženje načina korištenja potrošačke moći u postupcima nabave u javnim institucijama u gradovima partnerima kako bi se ostvarile ekonomske, društvene i okolišne dobrobiti u sektoru poslovanja što će pomoći razvoju lokalnog gospodarstva. Teme istražene u okviru mreže su: regulativa i zakonodavstvo na nacionalnoj i EU razini, inovativni postupci nabave u gradovima, analiza troškova nabave, razvoj plana nabave, upotreba društvenih kriterija i kriterija zaštite okoliša u nabavi te podizanje svjesnosti o javnoj nabavi među lokalnim gospodarskim subjektima, malim i srednjim poduzetnicima.

Tema javne nabave okupila je čak jedanaest gradova iz devet europskih zemalja čiji su predstavnici tijekom dvogodišnjeg rada u mreži Procure imali priliku produbiti svoje znanje o širem političkom okviru vezanom uz javnu nabavu, razviti svoje profesionalne vještine, spoznati kako povezati javnu nabavu sa širim gospodarskim razvojem na lokalnoj razini, učiti od drugih gradova u mreži, uključiti nove načine rada u postojeću praksu javne nabave te naučiti kako uspostaviti kvalitetnu vezu s ostalim dionicima gospodarskog sustava na koji djeluje javna nabava itd.

Na pitanja o iskustvima rada u Procure mreži i dojmovima o URBACT programu općenito, odgovorio je Nebojša Kalanj, viši stručni suradnik za europske poslove i održivi razvoj Grada Koprivnice.

Što vas je privuklo, motiviralo i potaknulo na prijavu u Procure URBACT mrežu?

Grad Koprivnica je u zadnjih 15-ak godina bio uvelike posvećen implementaciji novih i inovativnih rješenja koja bi olakšala svakodnevni život građana. Procure mreža bila je zanimljiva zato jer nudi visok stupanj interakcije s ostalim gradovima te mogućnost provedbe aktivnosti koje bez potpore mreže ne bi bile ostvarive.

Javna nabava je složena tema i kad se o njoj raspravlja samo u nacionalnim okvirima, dok je mreža Procure obuhvatila devet različitih zemalja. Koliko je zahtjevno bilo sudjelovati u međunarodnoj mreži s temom javne nabave, tim više što su velike pravne i društveno-ekonomske razlike između partnera?

U mreži Procure imali smo sreću što je vanjski stručnjak bila osoba koja je razumjela kompleksnost teme javne nabave, kao i činjenicu da su razlike između partnera velike. Samim time, sastanci su bili fokusirani na poticanje što većeg dijaloga između partnera što je za nas bilo osobito važno jer smo dobili uvid u to što bismo zapravo željeli postići. Jedinica lokalne samouprave ima, pogotovo u području jednostavne nabave, mogućnost definiranja procesa kako bi isti bio što brži, jednostavniji i transparentniji.

Mreža Procure na netipičan način pristupa javnoj nabavi pridajući važnost poticanju malog i srednjeg poduzetništva. Na koji su način poduzetnici bili uključeni u rad mreže i u kojoj su mjeri prepoznali svoj interes?

Poduzetnici su bili uključeni u rad mreže sudjelovanjem u lokalnoj akcijskoj grupi zaduženoj za aktivan rad pri izradi Integriranog akcijskog plana. Nažalost, interes samih poduzetnika ovaj put nije bio na zadovoljavajućoj razini. Razlog tomu možemo tražiti u nepoznavanju procedura i postupaka nabave, pogotovo kod malih i srednje velikih dobavljača, ali i u činjenici kako ovakav pristup interakciji javnog i privatnog sektora još nije uobičajena praksa pa se u budućnosti svakako očekuje napredak.

Gledajući unatrag na cijeli proces rada s lokalnom grupom (ULG-om), koliko je takav model suradnje nov za Grad Koprivnicu? Smatrate li da bi preuzimanje ovog modela zajedničkog rada u budućnosti imalo pozitivan utjecaj na odnos Grada i lokalne zajednice?

U Gradu Koprivnici koncept participativnog sudjelovanja ključnih dionika nije nepoznat te su se osnivale slične grupe koje su radile na različitim strateškim dokumentima, npr. lokalnoj Agendi 21 ili Planu održive urbane mobilnosti Grada Koprivnice. Ovaj princip rada svakako ima svoje prednosti u ostvarivanju što boljeg odnosa Grada i lokalne zajednice te bi se u budućnosti mogao ustaliti u radu gradske uprave.

Koji su najdojmljiviji trenutci iz vašeg dvogodišnjeg URBACT ciklusa?

U svakom slučaju najdojmljiviji trenutci dvogodišnjeg URBACT ciklusa bili su sastanci projektnog tima na kojima se, uz izrazitu razinu interaktivnosti i participacije, moglo naučiti o sustavu javne nabave u gotovo svim zemljama Europske unije što je uvelike povećalo kapacitet djelatnika gradske uprave za provođenje postupaka jednostavne javne nabave.

Je li započela provedba izrađenog Akcijskog plana? Koji su kratkoročno planirani koraci provedbe?

Početni koraci navedeni u Akcijskom planu počeli su se provoditi. Prvi korak, ujedno i najlogičniji, bio je uspostava centralne jedinice u sklopu gradske uprave koja bi provodila sve postupke nabave gradske uprave. Zatim, krenulo se u implementaciju digitalnog sustava jednostavne nabave koji je Grad Koprivnica uveo među prvim gradovima u Hrvatskoj. Također, početkom 2020. godine očekuje se objedinjavanje plana nabave svih gradskih ustanova i poduzeća.

U nekoliko rečenica, koje bi bile ključne razlike između vašeg iskustva rada u URBACT mreži u odnosu na druge međunarodne projekte sufinancirane EU sredstvima u kojima je sudjelovao ili sudjeluje Grad Koprivnica?

URBACT mreža predstavlja drugačiji pristup rješavanju problematike gdje se većinom fokusira na podizanje kapaciteta djelatnika gradske uprave kako bi se na što bolji način nosili s izazovima s kojima se suočavaju. Također, sastanci projektnih partnera puno su interaktivniji u odnosu na ostale projekte.

SmartImpact

VODEĆI PARTNER: MANCHESTER (UJEDINJENO KRALJEVSTVO)

Ostali partneri: Dublin (Irska), Porto (Portugal), Guadalajara (Španjolska), Smolyan (Bugarska), Suceava (Rumunjska), Miskolc (Mađarska), Stockholm (Švedska), Eindhoven (Nizozemska) i Zagreb (Hrvatska)

Trajanje mreže: 2016. – 2018.

<https://urbact.eu/networks/smartimpact>

Cilj mreže SmartImpact bio je istražiti i razviti inovativne upravljačke alate namijenjene gradovima za financiranje, izgradnju, upravljanje i rukovođenje pametnim gradovima. Aktivnosti su se provodile u okviru mreže gradova uspostavljene projektom pri čemu se obrađivalo pet ključnih tema: podržavajući propisi i poticaji, organizacijski razvoj, aktiviranje lokalnog inovacijskog ekosustava, integracija podataka i e-uprava te pametno financiranje i javna nabava. U mrežu SmartImpact bilo je uključeno deset europskih gradova iz različitih zemalja Europske unije okupljenih oko krilatice Lokalni učinci planiranja pametnoga grada.

Mreža gradova razvila je pristupe koji podržavaju donošenje odluka, investicije, upravljanje i održavanje pametnih rješenja kako bi se postigli razvojni ciljevi grada. Pri tome je manji fokus bio na samim tehnološkim rješenjima, a veći na upravljačkim strukturama, procesima i poslovnim modelima. Time je uspostavljen sustav koji olakšava razmjenu znanja i dobre prakse između gradova i drugih razina upravljanja. Svrha je promicati integrirani održivi razvoj, poboljšati učinkovitost regionalne i kohezijske politike te osigurati učinkovite i troškovno isplative usluge građanima i poslovnim subjektima.

Na pitanja o iskustvima rada u SmartImpact mreži i dojmovima o URBACT programu općenito odgovorila je Anka Đurić, pomoćnica pročelnika za razvoj i unapređenje procesa Grada Zagreba.

U okviru mreže SmartImpact deset gradova Europske unije zajedničkim je naporima težilo učiniti modele lokalnog upravljanja kvalitetnijima slijedeći *Smart City* koncept. Što to zapravo znači za Grad Zagreb kao upravitelja, a što za njegove građane?

Kao i drugim gradovima unutar URBACT mreže SmartImpact, tako je i Gradu Zagrebu cilj, ali i izazov, osiguravanje učinkovitih te troškovno isplativih usluga građanima i poslovnim subjektima. Korisnici rezultata ovog projekta zapravo su zaposlenici Grada Zagreba koji unapređenjem poslovnih procesa, rukovođenjem i organizacijom tijela gradske uprave pridonose podizanju ukupne konkurentnosti grada Zagreba, ali, istovremeno, osiguravanjem kvalitetnih usluga podižu kvalitetu življenja te povećavaju zadovoljstvo građana. Inovativan i pametan Grad Zagreb naš je okvir za provedbu razvoja usluga Grada osiguravajući transparentno, fleksibilno i učinkovito upravljanje troškovima i uslugama, poticanje inovacija i novih tehnologija čime se izgrađuje brend Zagreba kao inovativnoga grada.

Što vas je privuklo, motiviralo i potaknulo da se prijavite u URBACT mrežu?

Srećom, na temelju prethodne suradnje, primili smo poziv vodećeg partnera - Manchester City Councila. SmartImpact mreža došla je u pravo vrijeme za nas, upravo kada smo intenzivno radili na implementaciji sustavnog pristupa razvoja pametnoga Grada Zagreba. Naime, shvatili smo kako nedostatak transparentnosti i standardizacije dovodi do redundancije procesa, informacijskih silosa te nekoordiniranih nastojanja koja nisu usklađena sa strategijama, a što je popraćeno višemjesečnim čekanjima na odobrenja i otežanim procesom planiranja.

Kako je, u praktičnom smislu, izgledala suradnja među gradovima partnerima? Što je najvrjednije ostvario Grad Zagreb međunarodnom razmjennom znanja i iskustava u okviru SmartImpact mreže?

Vodeći partner na projektu bio je grad Manchester, a uz Zagreb, na projektu su sudjelovali gradovi Dublin, Porto, Guadalajara, Smolyan, Suceava, Miskolc, Stockholm i Eindhoven. Vodeći stručnjak na projektu bio je iz Fraunhofer Instituta. Gradonačelnika Zagreba osnovao je radnu skupinu za provođenje projekta u kojoj su bili zaposlenici gradskih ureda, Razvojne agencije Zagreb i Zagrebačkog holdinga.

Glavni rezultat projekta je Integrirani akcijski plan Grada Zagreba izrađen na temelju razmjene znanja i dobre prakse između uključenih gradova. Razmjena znanja i dobre prakse odvijala se sudjelovanjem na transnacionalnim sastancima te suradnjom s lokalnim dionicima važnim za navedena područja.

U mreži su sudjelovali gradovi različite veličine. Kao grad s URBACT iskustvom, smatrate li da je koncept URBACT mreža podjednako pogodan za velike i male gradove?

U projektu SmartImpact sudjelovali su gradovi različitih veličina pri čemu je svaki na transnacionalnim sastancima pridonio predstavljanjem najbolje prakse iz svoga grada. Zbog toga smatramo kako je koncept URBACT mreža podjednako pogodan za velike i male gradove, a najbitnije je uključiti se u mrežu gradova koja obrađuje teme koje najviše pridonose ostvarenju strategije uključenoga grada.

Kakav je bio položaj i uloga Grada Zagreba u SmartImpact mreži?

Grad Zagreb je tijekom projekta predstavio mreži gradova vlastiti sustav upravljanja poslovnim procesima koji je implementiran s ciljem povećanja agilnosti te uspostave učinkovite, transparentne i fleksibilne gradske uprave.

Implementirani sustav upravljanja poslovnim procesima proglašen je najboljom praksom iz područja organizacijskog razvoja i predstavljen je uključenim gradovima i predstavnicima Europske komisije na završnoj konferenciji projekta u Manchesteru 20. ožujka 2018.

Koji su najdojmljiviji trenutci iz vašeg dvogodišnjeg URBACT ciklusa?

Ključni trenutci u URBACT putovanju, odnosno najvrjedniji učinci projekta su:

- osnivanje ULG grupe sa stručnjacima koji su zajednički radili na stvaranju novih ideja kako bi Grad Zagreb poslovao pametnije
- dijeljenje znanja s drugim ULG grupama i prikupljanje najboljih praksi na ključnim područjima (poslovni slučajevi, propisi, organizacija, financiranje itd.)
- dijeljenje uspjeha, pitanja i izazova
- interakcija s ključnim dionicima i faktorima za implementiranje pametnih rješenja.

Je li provedba izrađenog Akcijskog plana već započela? Koji su poduzeti i/ili sljedeći planirani koraci?

U sklopu izrade Integriranog akcijskog plana Grada Zagreba predviđeno je 11 različitih inicijativa/projekata za razvoj pametnoga Grada Zagreba, kao što su npr. razvoj organizacijske strukture i procesa za učinkovitu podršku strateškom razvoju pametnoga Grada Zagreba ili uključivanje građana i poduzetnika u lokalne inovacijske procese.

Izrađena je matrica s integracijom predloženih inicijativa te su povezane s novim mjerama iz Razvojne strategije Grada Zagreba za razdoblje do 2020. godine. Integracija je postignuta na horizontalnoj razini pomoću Digital Business Platforme – ARIS za suradnju na poslovnim i IT poboljšanjima. Aktivnosti na predloženim projektima su već započele, a konačna realizacija projekata planira se ostvariti do 2020.

Jeste li razmišljali o temama s kojima bi se Grad Zagreb ponovno želio uključiti u URBACT mrežu(e)?

Grad Zagreb bi se ponovno želio uključiti u URBACT mrežu, a fokus će biti na projektu Digitalni Stream Zagreb (DSZ) - otvoreni inovacijski ekosustav usmjeren krajnjem korisniku s ciljem poticanja suradnje i uključive međusektorske nabave inovativnih rješenja i cjelovitog razvoja proizvodno-uslužnih rješenja.

Playful Paradigm

VODEĆI PARTNER: UDINE (ITALIJA)

Ostali partneri: Klaipeda (Litva), Larissa (Grčka), Katowice (Poljska), Cork (Irska), Esplugues de Llobregat (Španjolska), Viana do Castelo (Portugal) i Novigrad-Cittanova (Hrvatska)
Trajanje: 2018. – 2020.

<https://urbact.eu/networks/playful-paradigm>

Opis mreže: Mreža Playful paradigm teži primjeni igrifikacije („gamifikacije“) kao inovativnog koncepta za promociju socijalne uključenosti i zdravog stila života, međugeneracijsku i kulturnu medijaciju, placemaking i ekonomski razvoj. Naime, iako igra nudi nove strategije za uključivanje svih lokalnih dionika u pitanja urbanog razvoja, njezina primjena u rješavanju pitanja urbanog razvoja zahtijeva promjenu mentaliteta lokalne uprave i građana, što podrazumijeva i usvajanje modela participativnog dizajna i odlučivanja.

Mreža je okupila osam gradova-partnera, pri čemu je ključni izazov bio definirati kontekst u kojem je potrebno izvršiti promjene te definirati mjere koje su prikladne specifičnostima društva, kulture, institucionalnog i pravnog okvira u kojima uključeni gradovi djeluju. Osim same zbirke alata kojima bi se omogućila igra, tijekom aktivnosti u mreži razmotrila su se i pitanja javne nabave roba, usluga i radova za provedbu predloženog koncepta igrifikacije u gradovima, o čemu su razvijene i smjernice za gradove. Nadalje, projekt se posebno osvrnuo na značenje i primjenu igre tijekom COVID-19 krize.

Na pitanja je odgovorila Corinne Pozzecco, samostalna upravna referentica za provođenje projekata i poduzetništvo Grada Novigrada-Cittanova.

S obzirom na inovativnu temu igrifikacije pri provedbi javnih politika, kako ste prepoznali najvažnije dionike URBACT lokalne grupe za mrežu Playful paradigm? Gledajući unatrag, jesu li članovi dobro odabrani i smatrate li da bi u budućnosti trebalo uključiti još neke kako bi se osigurala održivost projektnih rezultata?

Zaključili smo kako je za URBACT lokalnu grupu najvažnije da bude „fleksibilna“. Dakle, bitno je omogućiti novim zainteresiranim članovima priključenje, kao i napuštanje grupe ukoliko privatne obveze ne dopuštaju tu vrstu aktivnosti. Ovisno o tematici, kako bi se došlo do svježih ideja pozitivno je uključiti dodatne članove kojima je određena tema struka i/ili hobi, čak i ako je riječ o sudjelovanju na samo jednom sastanku. Okosnicu grupe načelno uvijek čine ULG koordinator i nekoliko najaktivnijih članova koji su najčešće najvažniji dionici, poput članova gradskog vijeća, zaposlenika gradskih ustanova, kojima je tematika urbanog razvoja najbliža, zatim škole i vrtići. Naša sredina je zaista mala i kompaktna, stoga nije bilo teško identificirati potencijalne članove. Savjet za veće gradove bi definitivno bio omogućiti fleksibilnost i stalno pozivati nove članove na sudjelovanje.

Projekt Playful paradigm se temelji na primjeru dobre prakse iz Udina, a u prvom koraku u fokusu je bila identifikacija faktora uspjeha koji su presudni za kvalitetu transfera dobre prakse iz jednog grada u drugi. Koji su ključni faktori odabrani kao presudni za prijenos spomenute dobre prakse u Novigrad?

Grad Novigrad-Cittanova morao je u potpunosti preispitati i prilagoditi primjere dobre prakse, budući da smo znatno drugačiji od ostalih gradova-partnera. U prvom redu različiti smo po veličini (Novigrad broji cca 4.400 stanovnika), a zatim i po samim problemima koje se pomoću projekta rješavaju. Primjerice, ostali gradovi su rješavali problem inkluzije migranata, dok u Novigradu taj problem nemamo. Nadalje, drugi gradovi-partneri bavili su se nedostatkom zelenih i javnih površina za građane, kojima Novigrad zaista obiluje i sl. Aktivna lokalna zajednica je faktor koji nas je potaknuo na uključivanje u projekt, kao i želja da naučimo kako primijeniti „gamifikaciju“ i izvučemo najbolje iz naučenog. Sve što smo naučili kroz projekt, kroz sudjelovanje na transnacionalnim sastancima i online radionicama, potrudili smo se pokazati zajednici kroz promotivne tematske događaje koji su poslužili kao primjer jednostavnih, a učinkovitih načina za povezivanje generacija i primjenu igre u kontekstima koji nisu isključivo „dječji“.

Tijekom provedbe projektnih aktivnosti, dizajnirali su se i iskušavali različiti alati koji omogućuju uključivanje građana u provedbu javnih politika kroz igru. COVID-19 kriza bila je svojevrsno ograničenje u tom procesu. Na koji način je pandemija utjecala na projekt i kako se Novigrad tome prilagodio? Kako biste ocijenili učinak pandemije na rezultate projekta?

Pandemija je u potpunosti izmijenila tijek projekta jer je utjecala na samu njegovu okosnicu, a to je druženje i socijalizacija kroz igru. Stupanje na snagu oštrih mjera prevencije širenja zaraze se dogodilo upravo u trenutku projekta kada smo imali u pripremi mnoštvo aktivnosti koji su uključivale kontakt i druženje. U dogovoru s partnerima, odlučili smo građane podsjetiti na klasične društvene igre, kako bi upotpunili dane tijekom trajanja strogih mjera, stoga smo sastavili kolekciju društvenih igara za koje nije potrebno ništa drugo osim mašte, kemijske olovke i papira te istu objavili na mrežnoj stranici i društvenim mrežama. Također, izradili smo brendirane promotivne igre (drvene društvene igre poput Čovječe ne ljuti se, Domina, Memory i sl. koje potiču na razmišljanje) te koje smo podijelili Domu za umirovljenike, školama i vrtićima. Za prve promotivne događaje morali smo pričekati ublažavanje mjera HZJZ-a te smo zatim organizirali 3 događaja s različitim tematikama, čija je okosnica bila igra.

Kada biste morali izdvojiti jedno po Vama najvrjednije postignuće ili dobrobit ostvarenu od Grada Novigrada u ovoj URBACT mreži, što bi to bilo? Kako će iskustvo i rezultati mreže utjecati na buduće aktivnosti gradske samouprave?

Svi oblici suradnje s drugim gradovima, unutar države ili Europske unije, neizmjerljivo su vrijedni zbog povezivanja, upoznavanja, učenja iz tuđih primjera, pa i kao temelj za buduće projekte i suradnje. Vidjeti uživo primjere dobre prakse je potpuno drugi doživljaj u odnosu na slušanje online radionica ili čitanja materijala, jer smo imali priliku pitati partnere na licu mjesta kako su riješili određeni izazov, doživjeti energiju zajednice, inspirirati se i dobiti ideje koje se mogu inkorporirati i upotrijebiti za buduće projekte. Transnacionalna putovanja uključuju mnoštvo radionica na kojima smo imali priliku razgovarati s angažiranim stručnjacima i postavljati im pitanja koja su bitna za nas.

Iz ovog projekta, osim igre, proizašle su još dvije vrlo jake poruke odnosno pojma: placemaking i bottom up pristup. Placemaking je pojam koji označava proces transformacije javnih prostora koji doprinose zdravlju, sreći i dobrobiti ljudi. S tim povezano, pojam bottom up pristupa je uključivanje korisnika, građana, u predlaganje projekata i ideja koji su za njih važni, kako bi se zadovoljile njihove potrebe. U slučaju placemakinga to znači i odabir lokacija u gradu koje građani „prirodno“ posjećuju i njihovo uređenje na način da budu mjesto susreta, prilagođeno upravo njima.

Iako je mreža Playful paradigam zaigrana, provedba višegodišnjeg URBACT projekta za lokalnu samoupravu nije igra. Ovo je prva URBACT mreža u kojoj sudjelujete. Što biste izdvojili kao najizazovniji dio iskustva? Kako biste ocijenili suradnju s gradovima u mreži te podršku vodećeg partnera, a kako suradnju s drugim hrvatskim gradovima u URBACT programu? Je li se dogodila razmjena iskustava koja bi Vam olakšala provedbu projekta? Smatrate li da je Novigrad sada spremniji sudjelovati u novoj URBACT mreži?

Najizazovniji dio iskustva je svakako prilagođavanje dobre prakse potpuno drugačijem kontekstu i shvaćanju URBACT metodologije te primjena samih alata koji su definitivno nešto inovativno i drugačije u odnosu na druge programe. Fokus je ponajprije na kreativnosti i slobodi osmišljavanja aktivnosti. Najveći izazov nam je svakako bila pandemija i povezana ograničenja, jer su utjecali izravno na projektne aktivnosti u kojima su druženje i igra bili ključni. Ipak, uspjeli smo pronaći način da dođemo do građana putem online alata, te smo u konačnici ipak održali tri jako uspješna događaja. Gradovi, odnosno ljudi iz partnerskih institucija i URBACT eksperti su svi redom veliki stručnjaci i entuzijasti koji su nam bili na raspolaganju u bilo kojem trenutku te pružili podršku svaki put kada bismo se susreli s nekim problemom. Također su nam davali vjetar u leđa kada bi se kockice napokon krenule slagati u pravom smjeru. Ukoliko bismo imali priliku ponovno sudjelovati u URBACT mreži s tematikom koja bi nam bila značajna, definitivno bismo iskoristili priliku - ovaj put iskusniji, ali svakako željni novih iskustava i znanja.

RU:RBAN Second Wave

VODEĆI PARTNER: RIM (ITALIJA)

Ostali partneri: Algeciras (Španjolska), Carlow (Irska), Alexandroupolis (Grčka) i Split (Hrvatska)

Trajanje: 2021. – 2022.

<https://urbact.eu/networks/rurban-second-wave>

Mreža RU:RBAN usmjerena je na stvaranje urbanih vrtova te promicanje otpornosti gradova i socijalne uključenosti jačanjem svijesti o urbanoj poljoprivredi. Osmišljena je kao drugi ciklus prijenosa dobre prakse „Modela upravljanja urbanim vrtovima u Rimu“, koji je započeo još 2018. godine zahvaljujući jednom ranijem pozivu programa URBACT III.

U drugom pozivu za pokretanje mreža za prijenos, partnerstvu se pridružio i Grad Split s ciljem podizanja kapaciteta građana za organizaciju i upravljanje urbanim vrtovima te izrade Pravilnika o lokalnom upravljanju urbanim vrtovima prema rimskom modelu. Projektni proračun za aktivnosti Grada Splita je 675.000 kuna, od čega je 85% sufinancirano sredstvima EU.

Prema URBACT III metodologiji, središnje mjesto u mreži zadržava URBACT-ova lokalna grupa (ULG) unutar koje se umrežavaju lokalni dionici čiji djelokrug rada može doprinijeti uspješnosti projekta. Tako ULG Grada Splita okuplja tvrtke Održivo d.o.o. i Parkovi i nasadi d.o.o., udruge Mi, MoSt, Permakultura Dalmacija te Udrugu za prirodu, okoliš i održivi razvoj Sunce.

Osim toga, u procesu izrade Pravilnika za upravljanje urbanim vrtovima Splita, Grad Split uključio je i same građane, čime je stekao uvid u stvarne potrebe i stajališta potencijalnih korisnika urbanih vrtova.

Na pitanja o radu u mreži RU:RBAN odgovorila nam je Andrea Barić, viša savjetnica u Odsjeku za Smart City projekte i digitalizaciju Grada Splita.

RU:RBAN je URBACT mreža za transfer usmjerena na prijenos dobre prakse upravljanja gradskim vrtovima Rima. Što je ključno za uspješan proces prijenosa dobre prakse između gradova različite veličine i okruženja? Jeste li primijetili razlike između društvenog i regulatornog konteksta Rima i Splita koje bi otežale prijenos znanja i iskustva?

RU:RBAN je uspješno prenio dobru praksu na gradove partnere, najviše u smislu učenja i valorizacije dobrih praksi koje će se primijeniti u razvoju regulative za upravljanje urbanim vrtovima. Razlike između velikih i malih gradova nisu presudne niti moraju biti značajne, posebno ako su u gradovima definirane osnovne pretpostavke realizacije urbanih vrtova, što u prvom redu uključuje čiste imovinsko-pravne odnose. Druga pretpostavka su zainteresiranost i motiviranost građana da samostalno transformiraju gradske parcele u urbane vrtove.

Grad Split suočio se s izazovom pronalaska prikladne gradske čestice (imovinski riješene i prihvatljivih dimenzija) kako bi realizirao RU:RBAN pilot urbani vrt. Međutim, baza gradskih nekretnina trenutno je u razvoju te će po uspostavi olakšati potragu za česticama pogodnim za buduće urbane vrtove.

Grad Rim imao je drugačiju polazišnu točku od Splita: građani Rima samoinicijativno su krenuli obrađivati i uređivati zapuštene gradske čestice, koje bi Grad Rim naknadno pravno regulirao, odnosno izdao odobrenje da se predmetno zemljište koristi kao urbani vrt.

Koliko su urbani vrtovi važni Gradu Splitu i gdje očekujete najveći napredak kao rezultat provedbe ovog projekta?

Urbani vrtovi važni su građanima Splita, a time i Gradu Splitu. RU:RBAN je hvalevrijedan projekt koji je postavio temelje upravljanju urbanim vrtovima u Splitu, a koji će se nadograđivati u budućim aktivnostima i projektima na području urbanog vrtlarstva i zelene infrastrukture. Uređenost i racionalna upotreba gradskih zemljišta jedna je od temeljnih propozicija naprednog europskog grada, kakav Split teži biti.

Jeste li razmišljali o tome kako će se inicijativa pokrenuta kroz RU:RBAN nastaviti nakon formalnog završetka projekta? Jesu li planirana kakva ulaganja i iz kojih financijskih izvora? Što će se dogoditi s URBACT lokalnom grupom?

Inicijativa pokrenuta kroz ovu mrežu URBACT gradova treba biti nastavljena kroz nove europske projekte koji će omogućiti daljnji razvoj aktivnosti osmišljenih i pokrenutih u okviru RU:RBAN-a.

Studija potencijala razvoja i implementacije urbanih vrtova u Splitu trebala bi definirati buduće korake i pretpostavke razvoja u skladu s potencijalima koji postoje u Splitu.

Međutim, sređenost zemljišnih knjiga i lokalni proračun osnovne su pretpostavke za buduće aktivnosti po završetku RU:RBAN-a. URBACT lokalna grupa ostat će aktivna za buduće i slične aktivnosti o kojima se već pregovara. U devet godina mog aktivnog rada na projektima upravo su URBACT lokalne grupe identificirane kao jedan od najvažnijih resursa proizašlih iz EU projekata. Uz odgovarajuću motivaciju svi bi programi Europske unije trebali usvojiti ovu jedinstvenu praksu URBACT programa.

Ovo je drugi URBACT projekt u kojem je Grad Split sudjelovao. Možete li usporediti rad u mreži Freight TAILS s procesima u RU:RBAN mreži? Koja je osnovna razlika između sudjelovanja u URBACT mreži za planiranje i mreži za prijenos dobre prakse?

Freight TAILS projekt tematski je bio vezan uz sektor održivosti prometa u periodima velike zagušenosti, a posebno na području stare gradske jezgre. Rezultirao je Integriranim akcijskim planom gradskog teretnog prometa u gradu Splitu 2017.-2023. godine, koji je postavio temelje razvoja gradskog teretnog prometa.

Tematski, RU:RBAN projekt koristi dobru praksu stranih kolega na području održivog okoliša i zelene infrastrukture, ali za Grad Split ovaj projekt definira temelje jer upravljanje urbanim vrtovima ranije nije bilo regulirano.

Kao voditeljica oba projekta, spomenula bih kako unutar mreže za prijenos ipak ima više učenja. S druge strane, Mreže za planiranje horizontalno su usmjerene te ciljaju na usporednu izradu planova svih gradova uključenih u partnerstvo.

S iskustvom provedbe dva projekta, koje biste promjene predložili u samom konceptu i metodologiji programa URBACT, a koje biste preporuke dali gradovima koji razmišljaju o ulasku u mrežu?

Sudjelovanje u URBACT programu vrlo je zahvalno, u prvom redu zbog transregionalnog pristupa koji omogućava partnerstva različitih gradova Europske unije. Osnovni nedostatak URBACT programa, iz perspektive grada, je nemogućnost sufinanciranja značajnijih infrastrukturnih troškova.

Budući da su gradovi nositelji razvoja, svima preporučujem ulazak u URBACT mrežu. Također podržavam primjenu URBACT koncepta u provedbi svih EU programa te u lokalnim projektima, pogotovo u smislu djelovanja putem ULG modela, odnosno radnih skupina lokalnih dionika.

Global Goals for Cities

VODEĆI PARTNER: TALLIN (ESTONIJA)

Ostali partneri: Klapeida (Litva), Braga (Portugal), Bratislava (Slovačka), Gävle (Švedska), Glasgow (UK), Heraklion (Grčka), La Rochelle (Francuska), Manresa (Španjolska), Reggio Emilia (Italija), Schiedam (Nizozemska), Veszprem (Mađarska), Solingen (Njemačka), Mouscron (Belgija), Trim (Irska), Jihlava (Češka), Dzierzoniow (Poljska), Veliki Preslav (Bugarska) i Ozalj (Hrvatska)

Trajanje: 2021. – 2022.

<https://urbact.eu/networks/global-goals-cities>

Opis mreže: Izgradnja kapaciteta za lokalizaciju UN-ovih Ciljeva održivog razvoja – od rada u različitim gradskim odjelima do uključivanja lokalnih dionika i eksperimentiranja s lokalnim akcijama – pokretačka je ideja iza stvaranja pilot-mreže Globalni ciljevi za gradove. U ovom strateškom partnerstvu 19 gradova iz 19 europskih zemalja radi na provedbi globalne Agende 2030 u svom lokalnom kontekstu. Međusobnim učenjem i integriranim planiranjem aktivnosti gradovi su adresirali sljedeće teme: 1) uključivanje dionika i podizanje svijesti; 2) novi modeli upravljanja; 3) lokalni pokazatelji za praćenje napretka u postizanju 17 ciljeva održivog razvoja.

Na pitanja o iskustvima rada u mreži odgovorila je Marina Tuček, viša stručna suradnica za gospodarstvo i projekte iz Grada Ozlja.

U sklopu mreže svaki grad razvija svoju priču odnosno viziju razvoja u skladu s ciljevima održivog razvoja do 2030. godine. Kako izgleda vizija Ozlja i na koji ste način uspjeli lokalizirati globalne ciljeve održivog razvoja?

Integriranim akcijskim planom, koji je u završnoj fazi izrade, predvidjeli smo dvije komponente za održivi razvoj i postizanje klimatske neutralnosti: zelenu tranziciju i zelenu infrastrukturu. One su usmjerene na ostvarenje trećeg cilja – stvaranje otpornog Ozlja do 2030. godine kao mjesta za zdrav i ugodan život koje je pozitivno odgovorilo na ciljeve održivog razvoja. Navedeno smo uspjeli detektirati u komunikaciji i konstruktivnoj suradnji sa svim ključnim gradskim dionicima javnog, civilnog i privatnog sektora koji su bili uključeni u URBACT-ovu lokalnu grupu dionika. Radnim sastancima i aktivnostima u 2021. radili smo na analizi i detektiranju potencijala za razvoj i sagledavanje globalnih ciljeva održivog razvoja. U 2022. godini fokusirali smo se na njihovu lokalizaciju i postizanje kroz viziju Ozlja u 2030. godini. U Integriranom akcijskom planu adresirali smo sve ciljeve održivog razvoja, a u misiji, specifičnim ciljevima i aktivnostima obuhvatili smo one ključne koji su važni i primjenjivi za Ozalj. Trudili smo se da taj proces bude što sveobuhvatniji, ali to nije uvijek bilo jednostavno. ULG je tu imao važnu ulogu jer su članovi ponudili širok uvid u temu, svatko sa svoje strane i iz svoje perspektive, a nastojali smo postići sinergiju s razvojnim planovima grada, što je sve činilo jedan dosta zahtjevan proces.

Koja su očekivanja Grada Ozlja od buduće provedbe i mogućih izvora financiranja?

Nacionalnim planom oporavka i otpornosti, kao i novim Višegodišnjim financijskim okvirom 2021. – 2027. te ITU mehanizmom planiramo financirati neke od projekata definiranih Integriranim akcijskim planom. Istovremeno, ostvarenje određenih ciljeva planiramo postići promjenom određenih programa i odluka kao i povezivanjem s planovima na regionalnoj i državnoj razini. IAP će nam biti temelj i smjernica za daljnju realizaciju zacrtanih projekata i programa. Nastojat ćemo da on posluži i kao okidač za sinergiju između prostornog, sektorskog i financijskog planiranja kako bismo sveobuhvatno postigli ciljeve održivog razvoja do 2030. godine.

Rad u ovoj mreži s velikim brojem gradova partnera (19) poklopio se s vremenom potresa i pandemije. Kako je to utjecalo na vaš rad?

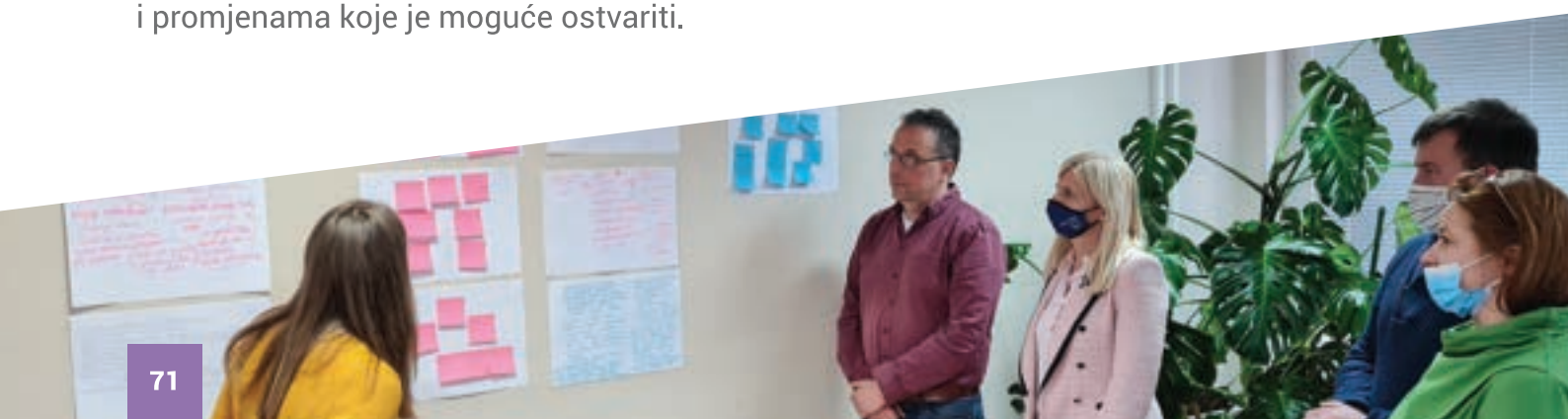
S obzirom na pandemiju, rad na projektu bio je izazovan jer se velik dio komunikacije i sastanaka održavao online većinu vremena trajanja projekta. Određena prilagodba bila je potrebna kako bi se aktivnosti na projektu mogle rovoditi te smo iskoristili dostupne alate i tehnike da budemo uspješniji u tome. U trenutku ublažavanja mjera HZJZ-a, održale su se planirane aktivnosti uživo u obliku radionica, što je u konačnici ipak dosta pridonijelo tomu da nam koncept, ciljevi i aktivnosti IAP-a budu kvalitetnije postavljeni. Transnacionalni sastanci su unatoč online komunikaciji održani prema rasporedu i bili su vrlo korisni u pogledu novih ideja, a samim učenjem i razmjenom iskustava usvojili smo jasnija stajališta prema načinu lokaliziranja i ostvarivanja ciljeva održivog razvoja u gradovima koji su uključeni u mrežu.

Što možete izdvojiti kao posebno bitno u vezi sa sudjelovanjem u ovoj mreži? Koliko je bila korisna transnacionalna suradnja?

Najdojmljiviji trenutak cijelog ciklusa jest transnacionalna suradnja pomoću koje smo naučili da se i mnogi drugi gradovi diljem Europe suočavaju sa sličnim problemima kao i Ozalj te smo upoznali načine njihova rješavanja. Ujedno je bilo korisno vidjeti primjere dobre prakse koju provode gradovi partneri.

Nakon ovog iskustva (prvog u programu URBACT) razmišljate li o ponovnoj prijavi na neku novu mrežu u sljedećem ciklusu programa i što biste preporučili drugim gradovima?

Sudjelovanje u programu URBACT bilo je pozitivno iskustvo te korak naprijed za grad Ozalj u pogledu definiranja i dostizanja ciljeva koje želimo postići do 2030. Izrađenim IAP-om obuhvatili smo sve ciljeve održivog razvoja te će nam taj dokument biti smjernica za daljnju realizaciju projekata i programa. Smatramo da je najvažnije motivirati lokalne dionike za uključivanje u ULG te ih upoznati s temom i ciljevima mreže URBACT koji se žele postići kao i promjenama koje je moguće ostvariti.

UKLJUČIVOST

MOŽETE LI UČINITI VIŠE ZA ZADOVOLJSTVO POJEDINIH DRUŠTVENIH SKUPINA U VAŠEM GRADU?

Europski gradovi oduvijek su bili mjesta otvorenih mogućnosti te susreta kulturnih, vjerskih, ekonomskih, društvenih i političkih različitosti što je i danas razlog značajnog priljeva stanovništva u urbana područja. Međutim, gradovi su istovremeno osjetljivi na brze demografske i ekonomske promjene pri čemu osiguranje gospodarskog rasta bez produbljenja društvenih nejednakosti postaje istinski izazov. Struktura gradskog stanovništva u Europi ukazuje na ubrzano starenje društva što - uz migracije - mijenja način gradskog života odražavajući se i na prostor. Model kohezivnoga grada sve teže odolijeva političkim i ekonomskim nestabilnostima što slabi povjerenje građana i dovodi do značajne segregacije društva.

Razvoj novih i inovativnih društvenih usluga te poticanje kreativnih pristupa upravljanju gradskim prostorom otvara nove mogućnosti prilagodbe gradova izazovima poput starenja društva, siromaštva, imigracije, uključanja manjinskih skupina, rodne ravnopravnosti i potreba mladih generacija. URBACT potiče i omogućuje razvoj pragmatičnih rješenja koja zadiru u društvene, ekonomske i okolišne aspekte gradskog života, a rezultiraju boljim uvjetima za sve skupine stanovništva. Treba istaknuti kako URBACT posebno ohrabruje participativan pristup donošenju odluka pri čemu se očekuje da se u proces razvoja prethodno spomenutih rješenja uključe sve društvene skupine kojima su ta rješenja i namijenjena.

VITAL CITIES

VODEĆI PARTNER: LOULÉ (PORTUGAL)

Ostali partneri: Burgas (Bugarska), Budimpešta (Mađarska), Krakow (Poljska), Usti Nad Labem (Češka), Liepaja (Latvija), Vestfold County (Norveška), Birmingham (Ujedinjeno Kraljevstvo) i Šibenik (Hrvatska)

Trajanje mreže: 2016. – 2018.

<https://urbact.eu/networks/vital-cities>

Cilj aktivnosti provedenih u mreži VITAL CITIES jest iznalaženje inovativnih odgovora na pitanje kako pobijediti socijalnu isključenost promjenama u oblikovanju javnih prostora, prvenstveno u slabije razvijenim gradskim stambenim četvrtima. Pri tome je težište stavljeno na inovativne sportske aktivnosti u gradu za koje je utvrđen potencijal poticanja društvene kohezije i povećanja kvalitete života. Interes u ovoj temi pronašlo je devet europskih gradova koji su se udružili pod vodstvom grada Louléa kako bi razvili nove strategije za poticanje aktivnog života građana.

Svaki od gradova partnera izradio je Integrirani akcijski plan s ciljem zaokreta od tradicionalnog pristupa promicanja sporta u gradovima izgradnjom specijaliziranih kompleksa prema otvaranju gradskog prostora sportskoj namjeni. Time zdrav i aktivan život postaje podjednako dostupan svim društvenim skupinama bez obzira na dob, rod, društveni i ekonomski status.

Tijekom dvogodišnjeg rada Grad Šibenik kao hrvatski partner u VITAL CITIES mreži posvetio se promjeni percepcije sporta među građanima kako bi im ukazao na mogućnost aktivnog života i izvan sportskih klubova. U tim je nastojanjima okupljen značajan broj ključnih dionika koji su zajednički interes pronašli u aktivnostima vezanima za revitalizaciju starih i oštećenih objekata sportske namjene, zelenih javnih područja te općenito – u poticanju povećanja fizičke aktivnosti svih stanovnika grada.

Na pitanja o iskustvima rada u mreži i zadovoljstvu URBACT programom općenito odgovorila je Maja Čeko, savjetnica za razvoj Grada Šibenika.

Mreža VITAL CITIES jedina je od rijetkih mreža u kojima su sudjelovali hrvatski gradovi koja se izravnije dotaknula teme socijalne inkluzije i pri tome odabrala univerzalnu poveznicu - sport i rekreaciju u javnim prostorima. Koliko je ta tema značajna za Šibenik u odnosu na ostale gradove u mreži?

U današnje vrijeme obilježeno brzim tempom življenja i istovremenim sjedilačkim načinom života potrebno je isticati pozitivne učinke redovite fizičke aktivnosti pri čemu sportski i rekreativni sadržaji trebaju biti lako i jednako dostupni svim skupinama građana. Stoga bih zaključila kako je tema podjednako značajna za Šibenik kao i za ostale gradove u mreži.

Što vas je privuklo, motiviralo i potaknulo da se prijavite u VITAL CITIES URBACT mrežu?

U trenutku kada smo dobili poziv za sudjelovanje, Grad Šibenik već je radio na projektu RetailLink koji je također dio URBACT mreže. S obzirom na to da smo znali da kao Grad možemo sudjelovati u dvije mreže, svakako nam je bilo zanimljivo uključiti se u još jedan projekt, ali u suprotnom spektru interesa. Naime, Grad Šibenik ima značajnu sportsku povijest i brojne aktivne sudionike sportskog i rekreativnog života te smo smatrali da imamo dobar temelj za uspješno uključivanje u projekt.

Koji su najdojmljiviji trenutci iz vašeg dvogodišnjeg URBACT ciklusa?

Najdojmljiviji trenutci tiču se svakako rada s ULG grupom. Iako u pojedinim trenutcima rad u grupi s toliko članova iz različitih sektora, različitih želja i potreba nije bio jednostavan, mislim da smo na kraju iznijeli jako dobar Akcijski plan koji je pomirio interese svih uključenih i iznašao najbolje rješenje. Ponosni smo što je plan u potpunosti rezultat rada ULG grupe s ciljevima koji su realni i ostvarivi.

Grad Šibenik sudjelovao je u dvije URBACT mreže. Koliko je takav angažman zahtjevan u smislu vremena i osoblja?

Angažman u dva URBACT projekta jest zahtjevan, ali imali smo sreću da imamo dovoljno osoblja koje se moglo jednako posvetiti obama projektima. Iako projekti u svojoj srži nisu bili slični, postojalo je određeno preklapanje, prvenstveno u administrativnim poslovima vezanima za provedbu projekata. Svakako je lakše kada u istom uredu možete pokucati na susjedna vrata kako biste prodiskutirali situaciju ili našli rješenje s osobom koja je podjednako upućena u funkcioniranje URBACT-a.

Koje biste rezultate svojeg dvogodišnjeg rada izdvojili kao najznačajnije? Koji su daljnji koraci provedbe izrađenog Akcijskog plana?

Kao što sam već spomenula, najznačajniji je Integrirani akcijski plan za koji s ponosom kažemo da je rezultat rada naše ULG grupe, uz potporu i usmjeravanje gradske uprave. Dokaz realnosti i ostvarivosti ciljeva postavljenih planom jest i činjenica kako je Grad Šibenik u samo šest mjeseci od završetka projekta već prijavio dva nova projekta, oba proizašla iz ciljeva Akcijskog plana!

Koliko bi se konačan rezultat (Akcijski plan) razlikovao od postojećeg da u rad mreže nije bila uključena lokalna zajednica (ULG)? Na koji je način lokalna grupa pomogla njegovoj kvaliteti?

Mislim da je ovdje bilo bitno pravovremeno shvatiti da je riječ o planu za stanovnike grada Šibenika koji su naposljetku i krajnji korisnici dobrobiti koje će se ostvariti njegovom provedbom. Drugačije je provoditi projekt iz ureda u odnosu na provedbu koja uključuje izlazak među stanovnike sa svrhom dobivanja povratne informacije. Uključenjem stanovnika u izradu plana lokalna zajednica stječe „vlasništvo“ nad rezultatima što je posebno bitno za postizanje održivosti.

Namjerava li Grad Šibenik i dalje sudjelovati u URBACT mrežama? S kojim će ključnim saznanjima (koje nije imao prvi put) Grad još kvalitetnije krenuti u nove URBACT mreže?

Grad Šibenik već se prijavio za sudjelovanje u novoj URBACT mreži. Znanje koje će nam svakako biti korisno jest metodologija rada s ULG grupom, a s obzirom na uspješno provedena dva URBACT projekta, uvjereni smo kako ćemo ovaj put još lakše privući stanovnike da nam se pridruže u provedbi.

ACTive NGOs

VODEĆI PARTNER: RIGA (LATVIJA)

Ostali partneri: Siracusa (Italija), Brighton & Hove (Ujedinjeno Kraljevstvo), Santa Pola (Španjolska), Espoo (Finska) i Dubrovnik (Hrvatska)
Trajanje: 2018. – 2020.

<https://urbact.eu/networks/active-ngos>

Opis mreže: Active NGOs mreža za transfer uči na primjeru dobre prakse iz Rige i njezine Kuće za nevladine organizacije, otvorene 2013. godine u skladu sa željama stanovnika i aktera civilnog društva. Cilj djelovanja Kuće je pružiti podršku nevladinim organizacijama, povećati svijest građana o lokalnim aktivnostima i potaknuti njihovo sudjelovanje u aktivnostima vezanima za poslove iz nadležnosti grada. Kuća nevladinih organizacija smještena je u obnovljenoj školskoj zgradi i nudi resurse za izgradnju kapaciteta nevladinih organizacija, razmjenu informacija, iskustva i najboljih praksi te umrežavanje i obuku vodstva. Slične ciljeve i pristup preuzelo je šest gradova-partnera u mreži Active NGOs, predanih stvaranju prostornih preduvjeta i jačanju ekosustava za djelovanje lokalnih organizacija civilnog društva. Grad Dubrovnik pri tome se usmjerio na cjelovitu integraciju i aktivaciju cjelokupnog kompleksa Lazareti te Centra za mlade Dubrovnik kao novog sučelja između lokalne samouprave i civilnog društva. Pri tome je iskustvo Rige bilo potrebno prilagoditi lokalnom povijesnom, društvenom i institucionalnom kontekstu Dubrovnika, što je bila ključna zadaća osnovane lokalne grupe, sastavljene od klastera organizacija Platforme za Lazarete te Centra za mlade Dubrovnik, uz predstavnike Grada Dubrovnika te Dubrovačke razvojne agencije.

Na pitanja o iskustvu i rezultatima rada u mreži odgovor je dala Petra Marčinko, ULG koordinatorica.

Kroz suradnju s gradovima-partnerima u mreži dobili ste uvid u izazove rada organizacija civilnog društva izvan Hrvatske. Kako uspoređujete ekosustav civilnog društva u Dubrovniku (Hrvatskoj) s onim u inozemstvu? Možemo li učiti od inozemnih gradova i koliko lako možemo primijeniti već postojeće modele koji su tamo pokazali dobre rezultate?

Civilno društvo u Dubrovniku izuzetno je brojno i prisutno prilikom kreiranja prilika, praksi i politika u raznim društvenim područjima. ULG je bio sastavljen i od organizacija koje su dugi niz godina prisutne na lokalnoj, nacionalnoj i europskoj civilnoj sceni i/ili su iskustvom vrlo bogate, spadaju u kategoriju profesionaliziranih udruga te vrlo bitno – raspolažu prostorima koje su tijekom godina zagovarački „osvajale“. Dubrovnik je po ovoj snažnoj odrednici „bottom-up“ pristupa među partnerima, možemo reći, bio gotovo jedinstven te je samim tim bio spreman i ovim projektom krenuti u konstruktivne rasprave o prikladnim modelima i načinima javno-civilnog partnerstva te suradničkog modela upravljanja ovim prostorima. Ostali partneri, uključujući i glavnog partnera, Grad Rigu, bili su više orijentirani prema „top-down“ razvoju ovakvih praksi, gdje većinu upravljačke odgovornosti ima Grad, dok su udruge samo krajnji korisnici prostora.

Osim nedostatka prostora za rad, drugi glavni problem s kojim se civilno društvo suočavalo u Dubrovniku je nedostatak komunikacije i kontinuirane suradnje na dvije razine – između samih udruga te između udruga i Grada. Upravo komunikacija i suradnja su glavni ključ uspješnog razvoja ovakvih prostora u urbanoj zajednici u konačnici, stabiliziranja uvjeta rada civilnih organizacija. Uzevši sve ove prednosti i nedostatke u obzir, projekt se usmjerio prema tome da se ove civilne udruge te predstavnike Grada Dubrovnika osnaži u pronalaženju najboljeg načina surađivanja te komunikacije i odlučivanja o ovim prostorima. Uz premisu da je potrebno i javne i civilne partnere aktivno uključiti, sukladno njihovim mogućnostima i potrebama te uz pomoć ostalih gradova-partnera, dubrovački centri su krenuli u razvoj svojih modela suradnje.

O načinima upravljanja najviše smo naučili od Grada Sirakuze i njihovih pravilnika odnosno protokola, a od Grada Rige smo uspješno usvojili te modificirali protokol otvaranja prostora drugim zainteresiranim akterima za njihove aktivnosti. Zaključak ovog procesa koji se na kraju nametnuo i ostalim partnerima je taj da modeli upravljanja i odlučivanja moraju organski proizaći iz dosadašnje suradnje civilnih i javnih aktera, njihovih kapaciteta, potreba lokalne zajednice te da moraju biti više modaliteti, nego modeli upravljanja. Također, protokoli odlučivanja moraju biti dovoljno fleksibilni i propustljivi da ne budu dodatni administrativni teret uključenim akterima te je poželjna horizontalna struktura odlučivanja.

Kako biste prepoznali najvažnije dionike civilnog društva na lokalnoj razini, jedna od aktivnosti poduzetih u okviru mreže Active NGOs bilo je i mapiranje dionika. Koliko je ovaj proces bio važan za ostvarenje očekivanih rezultata projekta i koje su dugoročne dobrobiti ovog procesa za organizacije civilnog društva?

Odradili smo dvije faze mapiranja. Prva je bila prije samog početka uključenosti Dubrovnika u projekt gdje smo mapirali ključne javne i civilne dionike koji se bave temama javno-civilnih partnerstava i suradničkog upravljanja, ali i koji imaju neko iskustvo suradnje do sada. Tu je, u prvom redu, bila riječ o udrugama Platforme za Lazarete te predstavnicima Baštine d.o.o. koja u ime Grada upravlja Lazaretima te, s druge strane, udrugama koje su se okupile u Centru za mlade kojeg su oformile uz veliku pomoć i stručnu suradnju gradskog Upravnog odjela za obrazovanje, socijalnu skrb, šport i civilno društvo. Također, izuzetno bitnim iskazalo se i poznavanje lokalnog konteksta i razvoja civilnog društva od strane tadašnje (i kasnijih) predstavnica Dubrovačke razvojne agencije kao koordinatorica projekta na lokalnoj razini.

Druga faza mapiranja bila je nešto sustavnija i šira te vođena metodologijom koja je inspirirana primjerima koje smo susreli na međunarodnom sastanku u Santa Poli ali potpuno prilagođena lokalnom kontekstu. Članovi ULG-a su ovim procesom saznali nešto više o stanju civilnog društva u Dubrovniku, a što im pomaže prilikom planiranja i kreiranja odgovarajućih politika. Također, proces mapiranja odrađen tijekom projekta pomogao je udrugama u pronalasku partnera za buduće suradnje i projekte, proširenju rada te razmjeni publike. Ovim smo odgovorili i na problem fragmentiranosti dubrovačkog civilnog društva u smislu suradnje, programskih ili zagovaračkih inicijativa te istovremeno krenuli prema otvaranju civilnih prostora široj zajednici kako bi se s njima upoznali te po potrebi, koristili ili počeli stvarati svoje prostore. Novi prostori su jedan od dugoročnih ciljeva aktera ULG-a, odnosno stvaranje mreže sličnih prostora suradnje, društvenosti i civilno-javnog partnerstva na području Dubrovnika i okolice.

Mreža Active NGOs odobrena je nakon iskustva Grada Dubrovnika unutar mreža 2nd Chance i TechTown. S obzirom na to iskustvo, ali i temu mreže Active NGOs, primjećujete li određenu evoluciju u načinu na koji Grad pristupa URBACT projektima i u ostvarenim rezultatima? Smatrate li da je postignuta određena zrelost lokalne samouprave kad je riječ o upravljanju participativnim procesom unutar ULG-a i općenito? Po čemu to primjećujete?

Active NGOs kao i prošli URBACT projekti u kojima je Grad Dubrovnik bio partner pokazali su dvije ključne vrijednosti metodologije URBACT-a, a to je uključivost i fleksibilnost. Kod svih navedenih projekata, participativni proces stvaranja kroz dijalog i iskustvenu praksu pokazao se kao osigurač kvalitetne i strukturiranije provedbe zacrtanih ciljeva. Dubrovačka razvojna agencija tu je bila odličan akter sinergije i povezivanja, posebice u kontekstu projekta „Active NGOs“ gdje se na početku detektirao kao bitan problem nedostatak povjerenja i komunikacije. Lokalna samouprava, koja je u ovom projektu bila utjelovljena u predstavnicima Baštine d.o.o. te Odjela za obrazovanje, šport, socijalnu skrb i civilno društvo nastavila je i dalje, nakon završetka projekta, biti aktivni sudionik u razvoju ovih prostora te suradničkom pristupu njihovim upravljanjem. S jedne strane, pokazalo se da udruge ne moraju biti samo pružatelji određenih usluga, već mogu biti i dobar partner u sukreiranju lokalnih politika kroz svoje iskustvene prakse na terenu, a s druge strane da javni sektor ne mora biti samo birokratski alat, već da ima kapacitete i motivaciju biti aktivni sudionik u vizioniranju tih istih politika i prostora. Ovim uvažavanjem različitih aktera u suradničkom procesu radimo istovremeno na poboljšanju usluga i aktivnosti određenih polja djelovanja udruga, ali i efikasnosti te otpornosti koje u sebi ta rješenja imaju. Suradnja se nastavila i dalje kroz druge projekte i suradnje, bilo da se radi o planiranju, implementaciji ili čak razmjenu resursa (prostornih, tehničkih, stručnih). Osim osmišljenih modela suradničkog upravljanja Centra za mlade i Lazareta u kojem su aktivno sudjelovali i predstavnici javnog i civilnog sektora, za spomenuti je i još jedan primjer gdje su nakon prvog okruglog stola organiziranog u sklopu projekta 2019. godine na temu razvoja i poboljšanja razvoja Savjeta civilnog društva Grada Dubrovnika napravljene preporuke, a koje su u 2021. godini zatim ušle u tijelo raspisa natječaja za novi saziv Savjeta civilnog društva.

Završno lokalno događanje projekta iznjedrilo je neočekivan zaključak kako je COVID-19 kriza, osim poteškoća, donijela i priliku za opušten razgovor između aktera, bez razgovora iz pozicija (ne)moći. Nadamo se kako je spomenuta kriza sada pri kraju. Vidite li mogućnost da se otvoreni i produktivni razgovori nastave i u budućnosti, na dobrobit lokalne zajednice? Koji biste rezultat sudjelovanja Grada Dubrovnika u mreži Active NGOs izdvojili kao najvažniji i najdugoročniji za kvalitetu suradnje gradske administracije i civilnog društva?

Opušteni razgovori iz pozicije (ne)moći bili su i velikim dijelom dio strukturiranog dijaloga koje je omogućio projekt „Active NGOs“ kroz svoje aktivnosti i redovite sastanke. Ponovno ću spomenuti osnovni rezultat, a to su suradnički organski modeli upravljanja prostorima i protokola odlučivanja koji su sada često uzeti kao uzor ostalim sličnim prostorima u Republici Hrvatskoj te čija je analiza već uključena u nove projekte. Međutim, rezultat ne bi bio moguć bez aktivnog rada na povećanju komunikacije, povjerenja i suradnje između uključenih javnih i civilnih partnera kroz diskusiju, praktični rad te konačno, kroz potvrdu od strane ostalih međunarodnih partnera i stručnjaka da Dubrovnik ima mnoštvo dobrih praksi iz kojih ostali gradovi mogu učiti.

Suradnjom i povjerenjem, a koji se nastavljaju i dalje kroz implementaciju modela, zajedničko planiranje i sudjelovanje na projektima te programima i aktivnostima, omogućavamo ne samo daljnju stabilizaciju rada civilnih udruga i njihovih prostora, nego i unapređenje dobrobiti lokalne zajednice kojoj ove organizacije nude usluge i aktivnosti koje često iz raznih razloga nedostaju u institucionalnim okvirima grada te konačno, nastavljamo razvijati Dubrovnik kao urbano središte kvalitetnog življenja u koje se mladi ljudi žele vratiti i nastaviti razvijati svoje potencijale u raznim sektorima.

Koliko je koncept i metodologija URBACT-a primjerena za suočavanje s izazovima kojima se bavi ActiveNGOs? Vidite li potrebu i mogućnost da na temama od važnosti za civilno društvo nastavite raditi u okviru novih URBACT mreža? Može li se postići određena sinergija s mogućnostima financiranja koje se nude organizacijama civilnog društva na nacionalnoj razini?

URBACT metodologija u sebi uključuje fleksibilnost rada, uključivost i aktivni angažman svih relevantnih dionika, prijenos znanja ne samo od stručnjaka iz relevantnih područja već i ostalih gradova partnera te konkretne prakse na terenu preko kojih se znanje lakše usvaja. Ovi faktori omogućili su projektu „Active NGOs“ i gradovima da ispune svoje zacrtane ciljeve, ali i potrebi lokalne grupe da se prilagodi trenutnoj situaciji. Osim prenošenja konkretnih znanja od drugih gradova te razmjene mišljenja i planova sa sebi sličnim organizacijama u Europi, u proljeće i ljeto 2021. organizirane su edukativne aktivnosti prema potrebama Centra za mlade Dubrovnik te Platforme za Lazarete, a koje su im u novonastalim okolnostima rada na daljinu s korisnicima te online načina promoviranja i prenošenja aktivnosti, kao i okolnostima kasnijih posljedica rezanja proračunskih sredstava, pomogle steći određenu organizacijsku otpornost. S obzirom na već određenu kulturu javno-civilnog partnerstva koju imamo u Republici Hrvatskoj, čini mi se da je bitno u kontekstu daljnjeg razvoja partnerstva, stabilizacije rada civilnog društva te efikasnog i otvorenog upravljanja javnim resursima, i dalje raditi na temama od važnosti za civilno društvo u okviru novih URBACT mreža. Upravo dubrovački primjer sudjelovanja u ovom projektu primjer je sinergije mogućnosti financiranja koje se nude organizacijama civilnog društva na nacionalnoj razini, s obzirom na to da je projekt bio komplementaran vrlo korisnim znanjem i praksama te vremenski usporedan ESF projektu „Mjesto zajednice – razvoj društveno-kulturnog centra Lazareti“, financijskoj potpori Platformi za Lazarete od strane Zaklade Kultura Nova – program potpore suradničkim platformama te raznovrsnim projektima iz sličnih izvora koje su provodile članice Centra za mlade Dubrovnik uz potporu Odjela za obrazovanje, šport, socijalnu skrb i civilno društvo. Svim ovim projektima „Active NGOs“ donio je iskustvo i znanje koje je ne samo ove projekte obogatilo, već i kasnije omogućilo implementaciju njihovih rezultata, a nakon što su službeno završili omogućio i daljnji rad na njima kroz druge projekte.

Come in!

VODEĆI PARTNER: UJBUDA (MAĐARSKA)

Ostali partneri: Gheorgheni (Rumunjska), Forli (Italija), Pori (Finska), Plasencia (Španjolska), Varšava (Poljska) i Varaždin (Hrvatska)

Trajanje: 2018. – 2020.

<https://urbact.eu/networks/come>

Opis mreže: Zajednički izazovi partnerskih gradova u sklopu Come in! mreže za transfer su mobilizacija građana te povećanje uloge građana i upravitelja zgrada podizanjem svijesti o vrijednosti izgrađene baštine kako bi se smanjila društvena izolacija. To također ukazuje na posredničku ulogu gradova stvarajući uvjete da dionici kreativno oblikuju urbano okruženje i javne politike.

Primjer dobre prakse Budapest 100 koju prenosi vodeći partner koristan je alat koji stvara snažne zajednice i gradi smisleni lokalni identitet. Otkrivajući lokalne priče i povijest, građani mogu tražiti natrag grad koji im pripada. Ovakvim ponovnim otkrivanjem prostora građani uključeni u zajednicu ponovo stječu vlasništvo nad kvartom ili dijelom grada čineći ga pritom aktualnim i poželjnim.

Na pitanja o iskustvima rada u mreži odgovorila je Goranka Grgić, privremena pročelnica Upravnog odjela za gospodarske djelatnosti Grada Varaždina.

Transferirajući primjer dobre prakse Budimpešte na varaždinski kontekst, umjesto uobičajeno prepoznate kulturne „barokne“ baštine grada Varaždina odlučili ste se pozabaviti „novijom“ baštinom - modernističkim kvartom Đurek izgrađenim 60-ih godina XX. stoljeća. Koji su bili motivi takvog odabira i što ste posebno željeli postići kroz ovaj transfer u navedenom kvartu?

Posjetitelji i stanovnici Grad Varaždin doživljavaju kao grad baroka jer je na taj način brendiran već godinama. Srednjovjekovno porijeklo graditeljske baštine grada, ali i suvremena graditeljska baština dvadesetog stoljeća nisu u javnosti dovoljno poznati te smo odabirom kvarta Đurek za Festival željeli javnosti predstaviti vrijednost graditeljske baštine 60-ih godina prošlog stoljeća. Kvart Đurek odraz je vremena i sustava u kojem je nastao, međutim građani koji se ne bave arhitekturom ili poviješću nemaju svijest o tome da je zgrada u kojoj stanuju ili ju svakodnevno gledaju u svom susjedstvu bitna u bilo kojem drugom aspektu osim po funkcionalnosti. Projektom i festivalom Đurek 60 potakli smo razvijanje svijesti kod građana o tome da njihove zgrade imaju i druga značenja: daju sliku vremena u kojem su nastale, načina razmišljanja tog doba te su odraz načina i uvjeta tadašnjeg života.

Možete li nam ukratko objasniti pristup i metodologiju rada (korake) te dati osvrt na one za koje smatrate da su bili najbitniji u cijelom procesu?

Početak rada na projektu obilježilo je istraživanje te formiranje URBACT-ove lokalne grupe podrške. Pronalazak pravih dionika koji će zajednički riješiti izazove prilagodbe prijenosa dobre prakse te motivirati ih na sudjelovanje u projektu bio je sljedeći korak. Rad s ULG grupom po URBACT metodologiji bio je uspješan i osnažujući, a bottom-up pristup, odnosno pristup „odozdo prema gore“ bio je ključan za cijeli proces. Osnaživanje ULG-a kroz prepuštanje donošenja odluka ključnih za provedbu projekta velik je uspjeh za sve uključene, a ujedno je bio i iskorak Grada Varaždina koji je tako postao izvršitelj, a ne donositelj odluka. Podizanje svijesti građana i svih uključenih u provedbu projekta o vrijednosti izgrađene arhitektonske baštine 20. stoljeća te promjena gledanja na kvart Đurek bili su cilj koji je uspješno ostvaren.

Come in! poziva da dođemo i upoznamo kvart, dio grada, kako nas koje tamo ne živimo i boravimo tako i one (još bitnije) kojima je taj kvart dom i koji su tamo svakodnevno. Kroz proces rada u ovoj mreži radili ste s različitim dionicima i dobnim grupama te ste s njima organizirali i festival u kvartu odnosno proveli razne akcije koristeći razne alate i metode poput recimo pričanja priča. Možete li nam detaljnije reći kako ste zadovoljni tim procesom i kako su reagirali na njega mlađi stanovnici a kako stariji?

U Festival zajednice Đurek 60 bilo je izravno uključeno 20-ak stanara dotičnog kvarta, a nekoliko od njih bili su storytelleri. Njihove priče bile su pune entuzijazma, sjećanja, emocije i djelovale su na nas, ali i na sve posjetitelje kao vremeplov. Ovo iskustvo ispunilo je naša očekivanja u svakom pogledu, a posebno zadovoljstvo bilo je vidjeti kako mlađi stanovnici kvarta pozitivno reagiraju na priče o izgradnji i povijesti Đureka. Naši stariji stanovnici kvarta bili su ponosni što mogu podijeliti svoja sjećanja, ali i ostali koji nisu sudjelovali u Festivalu, rado su se uključili u zajedničku raspravu o povijesti kvarta.

Kroz materijale izrađene u sklopu mreže najavljujete širenje i stvaranje „pokreta“ Come in! Što biste naveli kao glavne vrijednosti koje ste dobili kroz rad u ovoj mreži?

Glavna vrijednost koju smo ostvarili kroz rad u ovoj mreži bila je uspješan prijenos dobre prakse festivala Budapest 100 na kvart Đurek u Varaždinu. Festival su osmišljavali i organizirali volonteri prema bottom-up principu, a Grad Varaždin imao je ulogu provoditelja odluka URBACT-ove lokalne grupe podrške.

S obzirom da je Varaždin već imao iskustvo rada kroz URBACT program u mreži za planiranje MAPS a sada imate iskustvo i transferne mreže Come In, možete li usporediti ova dva iskustva?

MAPS je bio prvi URBACT-ov projekt koji smo provodili u Gradu Varaždinu i tijekom njegove provedbe naučili smo puno o URBACT-ovim alatima, metodologiji rada s lokalnom grupom podrške, pisanju akcijskih planova, ali i o nama samima. Tijekom projekta Come in! sva znanja iz projekta MAPS primijenili smo i nadogradili te je provedba ovog projekta, formiranje lokalne grupe podrške i rad s lokalnom grupom podrške išla puno lakše. Bila su to dva različita, ali vrlo vrijedna iskustva.

Volunteering Cities

VODEĆI PARTNER: ATHIENOU (CIPAR)

Ostali partneri: Altena (Njemačka), Radlin (Poljska), Capizzi (Italija), Altea (Španjolska), Arcos de Valdevez (Portugal), Athy (Irska) i Pregrada (Hrvatska)
Trajanje: 2018. – 2021.

<https://urbact.eu/networks/volunteering-cities-0>

Opis mreže: Gradovi uključeni u Volunteering cities koriste volonterstvo za adresiranje socijalne isključenosti i siromaštva na lokalnoj razini. Fokus aktivnosti usmjeren je na međugeneracijskoj suradnji u kojoj različite dobne skupine pojedinaca koji se suočavaju sa socijalnim problemima i volonteri rade na održivom razvoju kvalitete života u zajednici. Cilj je mreže bilo strukturiranje volonterskih aktivnosti koristeći pristup od dolje prema gore pri čemu volonteri mogu odlučivati o vrstama akcija i provoditi ih. Kao jedan od proizvoda rada mreže, razvijen je i objavljen „Vodič za prijenos“ koji daje korisne upute drugim gradovima koji trebaju ili žele unaprijediti svoju socijalnu politiku. Upravo stoga, model upravljanja koji je predložen u vodiču naglasak stavlja na proces zajedničkog kreiranja politika koji počiva na neposrednom i aktivnom uključivanju volontera.

Na pitanja o iskustvima rada u mreži odgovorila je Marija Marjanović, pročelnica Upravnog odjela za opće poslove i društvene djelatnosti Grada Pregrade.

Primjer dobre prakse koji ste u svoj grad prenijeli kroz ovu mrežu temelji se na međugeneracijskoj suradnji. Koji su glavni elementi potrebni za uspjeh kakav ste ostvarili u Pregradi?

Grad Pregrada, premda je malen, što u ovom slučaju gledam kao prednost, obiluje vrlo kvalitetnim, proaktivnim odgojno-obrazovnim ustanovama, kulturnim ustanovama, udrugama i poduzetnicima. Uz to, upravno i administrativno funkcioniranje Grada organizirano je kroz niz povjerenstava i odbora u kojim sudjeluju razni stručnjaci iz različitih djelatnosti kako bi zajedno radili na urbanom razvoju. Grad Pregrada već godinama radi na poboljšanju transparentnosti rada uprave, otvorenosti prema građanima, organizacijama civilnog društva i poduzetnicima. Otvaramo se prema zajednici, osluškujući glasove iz raznih društvenih sfera kako bismo pružili adekvatan odgovor na njene potrebe.

Suradnja i partnerstvo s drugim ključnim dionicima zajednice presudni su u ostvarenju razvoja zajednice kojem težimo. Kroz ovaj projekt, rad ULG-a, uvidjeli smo koliko truda ulažemo na svim područjima rada te koliko toga više možemo postići zajedno. Dodatno je našu suradnju i socijalnu osjetljivost produbila kriza povezana s pandemijom koronavirusa. Upravo u tim okolnostima smo shvatili koliko su nam uzajamna pomoć i suradnja bitni.

Smatram da je važna stvar sve dionike uključiti u proces detektiranja problema, promišljanja o rješenjima te kasnije u provedbi vezanih aktivnosti. Na taj način dolazi se do osjećaja tzv. ownershipa kod samih dionika. Uzajamno povjerenje, podrška, otvorena komunikacija i fleksibilnost u radu vrlo su važni.

Kako ste zadovoljni postignutim rezultatima, smatrate li da se nakon iskustva rada u ovoj mreži povećala kohezivnost zajednice odnosno količina i opseg volontiranja građana?

Što bi ste izdvojili kao posebno upečatljivi trenutak ili iskustvo u radu u ovoj transfernoj mreži?

Ono što smatram najvećim uspjehom ove mreže je međusobna povezanost lokalnih dionika koju smo ostvarili. Otvorili smo vrata Srednje škole našim umirovljenicima putem aktivnosti fizioterapija na usluzi, iskoristili smo vještine učenika-slastičara kako bi našim građanima slabijeg socijalnog statusa uljepšali blagdane, učili smo djecu pomagati drugima kroz niz aktivnosti sa starijim sugrađanima čija smo znanja i vještine iskoristili kako bismo ih prenijeli na mlađe generacije...

Na koji način koristite ili planirate koristiti iskustva i dostignuća iz ove mreže i programa te stvorenu „volontersku mrežu“ za aktivnosti u drugim projektima i aktivnostima koje provodite u Pregradi?

S dosadašnjim aktivnostima nastaviti ćemo i dalje te posebno njegovati međusobnu suradnju za koju smatram da je ostala na istoj razini i nakon završetka projekta. Kroz 2,5 godine provedbenih aktivnosti razvili smo otvorenu i zdravu međusobnu komunikaciju. Uživamo međusobnu podršku na svim područjima rada.

Rad ULG-a nastaviti ćemo kroz Odbor za pitanja društvene solidarnosti i socijalno uključivanje kao stalno radno tijelo Gradskog vijeća Grada Pregrade. Odbor se sastoji od 12 članova koji dolaze iz Gradskog vijeća, kulturnih, odgojno-obrazovnih i socijalnih ustanova, Crvenog križa, nekoliko udruga, savjeta mladih i gospodarskog sektora.

Odbor će u okviru svog djelokruga razmatrati pitanja u vezi socijalnog uključivanja djece, mladih, osoba starije životne dobi, osoba s invaliditetom, osoba slabijeg imovinskog statusa, promicanja volonterstva na području grada, i aktivnog uključivanja građana u kreiranje socijalnih politika. Kao radno tijelo jedinice lokalne samouprave ono će predlagati aktivnosti i mjere za javne potrebe s područja socijalne skrbi, zdravstva, kulture, odgoja i obrazovanja te razmatrati pitanja i podnositi prijedloge u vezi društveno odgovornog poduzetništva.

Pregradi je ovo prvo iskustvo s URBACT programom. Kakva su razmišljanja nakon završetka rada u mreži, jeste li zadovoljni, razmišljate li o ponovnoj prijavi na neku novu mrežu u sljedećem ciklusu programa i biste li preporučili URBACT drugim gradovima?

Preporučili bismo svim gradovima sudjelovanje u URBACT programu jer su razmjena iskustva, zajedničko promišljanje o problemima na međunarodnoj i lokalnoj razini, prijenos dobre prakse u svoj lokalni kontekst vrlo važni. Razmišljaš o nekim stvarima - problematici, rješenjima, na drugačiji način. Tijekom suradnje s međunarodnim partnerima bili smo svjedoci različitih rješenja za isti problem.

Pored toga, važno je da gradovi potiču svoje udruge, ustanove, poduzeća i građane da djeluju u istom smjeru, jer ukoliko nema suradnje, neće biti ni poticaja za lokalni i urbani razvoj

PREPORUKE GRADOVA

URBACT-ov fokus na participativnu metodologiju rada u svim segmentima procesa planiranja i provedbe održivog razvoja pomogao je gradskim upravama pri razvoju njihovih planova i strategija. Gradovi poput Dubrovnika, Šibenika i Petrinje prepoznali su URBACT kao alat koji pruža velik potencijal gradovima u podizanju kapaciteta njegovih aktera te umrežavanja gradova na razini EU-a.

Saželi smo savjete naših gradova koji su sudjelovali u URBACT mreži. U nastavku pročitajte preporuke za one gradove koji će razmatrati priključenje u neku buduću mrežu gradova s ciljem jačanja svojih administrativnih kapaciteta za planiranje i provedbu razvojnih politika.

ZAŠTO UMREŽAVANJE?

KOPRIVNICA: Sudjelovanje u URBACT mrežama povoljno je za gradove koji su identificirali problem u svojoj lokalnoj zajednici, ali se nisu ozbiljnije pozabavili rješavanjem istog. Mreže su idealan način za podizanje kapaciteta uprave, identificiranje važnijih dionika te uspostavu lokalnih mreža koje su važna poluga u stvaranju što boljeg odnosa između lokalne zajednice i Grada.

VARAŽDIN: Dobrobiti, koje će gradovi dobiti sudjelovanjem u nekoj od URBACT mreža, odnosit će se na prepoznavanje i rješavanje vlastitih izazova, uključivanje građana u odlučivanje o gorućim urbanim pitanjima grada te nova znanja i vještine koje će djelatnici Grada tijekom provedbe projekta usvojiti.

SOLIN: Uključenje u neku od mreža može značiti samo korak naprijed i pozitivno iskustvo za sve koji će sudjelovati u projektu. Ako je tema za grad relevantna i njome se želi postići određeni cilj te postoji spremnost ljudi uključenih u projekt za učenje i rad na projektu, gradovi u konačnici mogu dobiti kvalitetan dokument za realizaciju njima ključnih tema i problema.

ODABIR TEME I MREŽE

PETRINJA: Ključno je kvalitetno definirati temu i izazov s kojom se vaš grad želi baviti i povezati je s gradskim strateškim i razvojnim planovima i njihovim ciljevima. Zatim je potrebno naći prave gradove partnere koji dijele slične probleme i izazove i među kojima ćete se osjećati ravnopravno.

ZAGREB: Najvažnije je fokusirati se na temu koja najviše pridonosi održivom urbanom razvoju grada, a zatim pravovremeno uključiti ključne dionike, pogotovo one sa znanjem i iskustvom iz relevantnih područja, kako bi aktivno sudjelovali u radu mreže surađujući s drugim gradovima.

SPLIT: Budući da URBACT mreža omogućava planiranje mjera urbanog razvoja namijenjenih tijelima izvršne vlasti, izgradnju kapaciteta za upravljanje gradovima, edukaciju građana i podizanje svijesti o održivom urbanom razvoju, potrebno je dobro poznavati lokalne potrebe koje se na ovaj način mogu početi rješavati. Također je dobro birati URBACT mrežu s partnerima od kojih se u odabranom sektoru urbanog razvoja sustavno može najviše naučiti.

DUBROVNIK: Ključna preporuka svakom gradu koji razmišlja o uključivanju u URBACT program jest da vrlo dobro prouče potencijalne mreže u koje se planiraju uključiti kao partneri te da se uključe isključivo u mreže u kojima se razvija plan koji je njima trenutno aktualan i važan. Također, neka stave fokus na razmjenu iskustva i znanja na transnacionalnim partnerskim sastancima te aktivno uključe članice i članove svojih ULG-ova u sva transnacionalna događanja i partnerske sastanke.

ŠIBENIK: Prije svega, tema URBACT mreže treba odgovarati gradu. Mnoge teme koje su našim europskim partnerima zanimljive kod nas nisu prioritetne ili su zbog drukčijih propisa i zakona izvan nadležnosti gradova. Drugo, treba biti spreman na rad s lokalnom grupom čije članove često nije lako motivirati i uvjeriti da su promjene moguće, a treba biti spreman i na kritike. Najbolja priprema je tema koja građane vašega grada zanima. Samim tim stvara se pretpostavka za kvalitetnu lokalnu grupu i, naravno, spremnost grada da prihvati rezultate Akcijskog plana.

PROVEDBA AKTIVNOSTI

ZADAR: Gradovima koji se pripremaju za uključenje u URBACT mrežu preporučujemo da prilikom implementacije projekta odrade dobru početnu analizu stanja i pripreme aktivnosti te da ostvare dobru i kvalitetnu komunikaciju s partnerima.

DUBROVNIK: Osigurajte političku podršku projekta. Potrebno je imati kontinuiranu komunikaciju s članovima URBACT lokalne grupe. Pokušajte učiniti proces „njihovim“ koristeći se različitim alatima (npr. odabir ambasadora projekta i sl.). Pritom u proces uključite one koji su *hard to reach* i one koji su *easy to ignore*. Koristite URBACT-ove *toolkitove* za rad s ULG-om i razradu Akcijskog plana u što većoj mjeri. Alate i znanje koje se prikupi radom unutar URBACT mreža može se i treba koristiti prilikom svakodnevnog rada u javnoj upravi.

PETRINJA: Preporuke bi išle u smjeru da gradovi budu otvoreni, bez predrasuda, bez straha kako će se nositi pri usporedbi s drugima jer svi smo mi dio jednog globalnog sela. Iznenađujuće je koliko smo slični i kako sa svim državama nađete neku poveznicu, a da pritom i mnogo novog naučite. Treba vjerovati u sebe i svoje mogućnosti. Izazovi rada u mreži su mnogobrojni, ali predanim radom i pravovremenim rješavanjem otvorenih pitanja otvorenim dijalogom s partnerima i dionicima u mreži odgovori i rješenja na njih su ostvarivi. Uz malo uloženi sredstava dobit ćete puno više od očekivanog.

PARTICIPACIJA DIONIKA

PREGRADA: Formiranjem URBACT lokalne grupe grad se dodatno otvorio prema dionicima. Sve smo projektne aktivnosti provodili zajedno s dionicima koji su stručnjaci u svojim područjima te je njihovo uključivanje uvelike pomoglo gradu prilikom donošenja novih politika i mjera.

ŠIBENIK: Kad smo tek započeli s provedbom projekta, poslali smo poziv relevantnim sektorima za uključivanje u našu ULG grupu. Odaziv dionika nije bio značajan, a neki su se prijavili „po dužnosti“, stoga smo dogovorili individualne razgovore s gotovo svim potencijalnim dionicima. Objasnili smo im cilj rada grupe i njihovu ulogu u projektu. Broj dionika se povećao, a angažman i produktivnost članova grupe bili su iznenađujuće dobri!

DUBROVNIK: Rad u našoj grupi je bio fleksibilan, pokušavali smo maksimalno odgovarati na realne potrebe grupe, biti što praktičniji te izbjegavali tražiti od sudionika nešto što će im u njihovom svakodnevnom radu biti dodatno opterećenje.

ZAGREB: Vođenje ULG grupe zahtijeva puno vremena, angažmana i fleksibilnosti. Naša preporuka bi svakako bila da se za ulogu koordinatora ULG-a angažira dodatna osoba koja može biti u potpunosti fokusirana na rad s dionicima. Na ovaj način možete uvelike doprinijeti kontinuiranom angažmanu od strane članova grupe.

POJMOVNIK URBACT-a

METODOLOGIJA I PRAKSA PROGRAMA URBACT BOGATA JE SPECIFIČNIM POJMOVIMA KOJI SU POVEZANI S RAZLIČITIM ASPEKTIMA ODRŽIVOG URBANOG RAZVOJA. U NASTAVKU VAM DONOSIMO PREGLED NAJČEŠĆE KORIŠTENIH POJMOVA PO ABECEDNOM REDU.

CITY LAB

Tematska okupljanja URBACT-ovih dionika i zainteresirane stručne javnosti organizirana u okviru kapitalizacijskih aktivnosti. Fokusirana na pojedine tematske cjeline urbanog razvoja nastoje maksimizirati učinak naučenog, poopćiti zaključke i preporuke te tako proširiti stečeno iskustvo na druge gradove. Dosad su organizirani na teme beskućništva (Paris, 2018.), građanske participacije (Lisabon, 2018.), provedbe održivog razvoja (Bruxelles, 2019.), integriranog pristupa (Varšava, 2019.) i uravnoteženog teritorijalnog razvoja (Porto, 2020.). Lekcije i zaključci četiri City Lab-a uključeni su u Novu povelju iz Lepziga o održivim gradovima iz 2020. godine.

GRADOVI

Glavni korisnici programa URBACT su gradovi iz 28 država članica EU-a, uključujući Norvešku i Švicarsku, koji žele razvijati svoje integrirane strategije i akcijske planove za održivi urbani razvoj. Pod nazivom gradova partnera podrazumijevaju se i ostali oblici lokalne samouprave (općine, metropolitanska područja i aglomeracije, lokalne agencije) bez obzira na njihovu veličinu, odnosno broj stanovništva.

IAP - INTEGRIRANI AKCIJSKI PLAN

Glavni rezultat rada gradova koji sudjeluju u mrežama za planiranje. U IAP-ima su definirane lokalne akcije koje će gradovi implementirati kao izravni odgovor na izazove s kojima se suočavaju u održivom urbanom razvoju. Kao operativni dokumenti gradova IAP-i sadržavaju neke nužne zajedničke elemente: akcije se temelje na potrebama gradova; sudjelovanje relevantnih dionika u planiranju; transnacionalna razmjena i učenje; sektorska interakcijska politika; prostorna usklađenost djelovanja na različitim razinama; komplementarnost s aktivnostima koje provode susjedne općine; višerazinsko upravljanje; interna strateška logika; koherentnost s postojećim strategijama; ravnoteža između fizičkih ulaganja i ulaganja u ljudski kapital te vremensko planiranje i mobilizacija raspoloživih sredstava iz različitih izvora.

INTEGRIRANI ODRŽIVI URBANI RAZVOJ

Pristup urbanom razvoju gradova koji utvrđuje izazove i ciljeve na području gospodarstva, okoliša i društva te uzima u obzir kompleksnost postojećih politika, sektora, dionika, razina odlučivanja te prostornih i teritorijalnih ograničenja u izradi, provedbi i praćenju javnih politika i strateških dokumenata.

MREŽE ZA PLANIRANJE

Tematske mreže gradova koje podržava program URBACT s ciljem jačanja gradskih kapaciteta za donošenje politika održivog razvoja. Svaki grad koji sudjeluje u takvoj mreži, u suradnji s lokalnim dionicima, izrađuje lokalni plan aktivnosti za specifičan problem s kojim se suočava. Dodana vrijednost takvih mreža je iskustvo zajedničkog procesa transnacionalnih susreta na kojima predstavnici gradova partnera razmjenjuju iskustva i uče jedni od drugih. Uspostavljanje mreže traje šest mjeseci nakon čega slijedi provedbeno razdoblje od 24 mjeseca.

MREŽE ZA PROVEDBU

Tematske mreže koje okupljaju gradove s integriranim urbanim strategijama ili planovima koje je usvojilo gradsko vijeće i za čiju provedbu imaju osigurana sredstva. Sudjelovanjem u mreži za provedbu gradovi čiji strateški dokumenti imaju slične tematske prioritete mogu razmjenjivati i dijeliti iskustva, raspraviti o aktualnim problemima i pronaći moguća rješenja ili proizvesti nove ideje kojima će odgovoriti na izazove vezane uz različite dimenzije provedbenog procesa. Uspostavljanje mreže traje šest mjeseci nakon čega slijedi provedbeno razdoblje od 24 mjeseca.

MREŽE ZA TRANSFER

Tematske mreže gradova koji su okupljeni oko primjera dobre gradske prakse koju žele adaptirati i prenijeti u svoj lokalni kontekst. Gradovi nositelji mreže ujedno su i gradovi s primjerima dobre prakse koje je program URBACT identificirao i nagradio tijekom 2017. godine. Uspostavljanje mreže traje šest mjeseci nakon čega slijedi provedbeno razdoblje od 24 mjeseca.

NUP - NACIONALNA URBACT TOČKA

Javna ili privatna organizacija koju je izabralo nacionalno upravljačko tijelo sa zadatkom provedbe informativnih aktivnosti i pružanja podrške tajništvu programa za nacionalne aktivnosti koje se održavaju u pojedinoj državi članici. U Hrvatskoj ulogu NUP-a obavlja Udruga gradova u RH-u - nacionalno i dobrovoljno udruženje hrvatskih gradova.

SMALL SCALE ACTIONS

U okviru rada URBACT-ovih mreža za planiranje, aktivnosti razmjene znanja i učenja zamišljene su kao alati za unaprjeđenje lokalnih politika i jačanje kapaciteta gradova. Kako bi mogli provjeriti predložene mjere svojih akcijskih planova, URBACT gradovima omogućuje izradu i provedbu malih intervencija u urbanom prostoru. Nastale tijekom koprodukcijskog procesa rada ULG-a, takve akcije su uglavnom privremene, jednostavne i inovativne te pružaju empirijsku osnovu za potvrdu ili prilagodbu izrađenih akcijskih planova i njihovih učinaka.

TAJNIŠTVO URBACT-a

Zajedničko tehničko tajništvo odgovorno je za pružanje svih potrebnih informacija i usluga projektnim partnerima URBACT-a. Tajništvo također pruža podršku drugim tijelima programa (Upravljačko tijelo, Odbor za praćenje te revizorska i kontrolna tijela) u ispunjavanju njihovih zadataka. Ured Tajništva nalazi se u Parizu.

ULG - URBACT LOKALNA GRUPA

Lokalno radno tijelo koje je osnovao grad partner i koje okuplja sve relevantne dionike za rješavanje izazova ili problema koji grad želi adresirati. Obično uključuje predstavnike javnog sektora (gradska upravna tijela, lokalne ustanove i javna poduzeća), privatnog sektora (poduzetnike, obrtnike, inovatore, poduzeća) te organizacije civilnog društva (udruge građana, sindikate...). Glavni zadatak ULG-a je izrada nacrtu Integriranog akcijskog plana.

URBACT CITY FESTIVAL

Redovito okupljanje europskih gradova koji su proveli URBACT metodologiju na lokalnoj razini. Festival pruža brojne prilike za umrežavanje gradova kao i za uzajamno učenje o ključnim temama održivog urbanog razvoja. Većinu sadržaja Festivala kreiraju gradovi koji imaju iskustvo sudjelovanja u URBACT mrežama: interaktivne sesije, zatvorene i terenske radionice, city labs, tržnice ideja i partnera i slično. Prvi Festival održan je u Rigi (Latvija) u svibnju 2015. godine nakon čega su uslijedili festivali u Tallinnu (Estonija) u listopadu 2017. u Portu (Portugal) u rujnu 2018. te u Parizu (Francuska) u lipnju 2022. godine.

URBACT STRUČNJACI

Program URBACT svakoj odobrenoj mreži daje dodatna sredstva za angažiranje certificiranih stručnjaka koji će gradove u mreži podržavati tematskim i metodološkim sadržajem tijekom provedbe transnacionalnih i lokalnih aktivnosti.

URBACT UNIVERSITY

Veliki transnacionalni događaj usmjeren jačanju kapaciteta gradova partnera u URBACT mrežama. Poseban fokus daje se alatima i metodama za izradu i provedbu integriranih i participativnih pristupa u gradskim politikama. Koncept se pokazao uspješnim u okviru URBACT II za razdoblje 2007. – 2013. pa je ponovljen i u kasnijoj perspektivi 2014. - 2020. Prvi događaj organiziran je u Krakovu (Poljska) 2011. godine, zatim su uslijedili u Dublinu (Irska) 2013. te u Rotterdamu (Nizozemska) 2016. Zbog pandemije COVID-19 virusa događaj koji se 2020. trebao održati u Dubrovniku organiziran je u online formatu pod nazivom URBACT e-University.

U programu URBACT IV (2021-2027) pridružite se novim mrežama europskih gradova za održivi urbani razvoj! Izaberite svoju temu i partnere pa započnite s promjenama. Više informacija na <https://urbact.eu/>

URBACT

Co-funded by
the European Union
Interreg

PROČITAJTE I OSTALE NAŠE PUBLIKACIJE!

Za gradove koji se žele detaljnije upoznati s metodologijom programa URBACT i prenijeti je na svoje okruženje, donosimo pristupačne i praktične priručnike na hrvatskom jeziku! Saznajte sve o tome kako jednostavno osnovati višedioničku lokalnu grupu ili kako kvalitetno izraditi integrirane akcijske planove. Izdanja u digitalnom formatu preuzmite s hrvatske inačice stranice urbact.eu, a za tiskana izdanja obratite se Nacionalnoj URBACT točki - uredu Udruge gradova u RH!

Autorsko pravo: Creative Commons Autorstvo-Nekomercijalno 4.0 (CC BY-NC)
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/legalcode.hr>

Pisani sadržaj ove publikacije može se umnažati i redistribuirati u bilo kojem mediju ili formatu te ga se može remiksirati, mijenjati i prerađivati pod uvjetima da se adekvatno navedu autori, uvrsti link na licencu i naznače eventualne izmjene uz ograničenje da se sadržaj publikacije ne smije koristiti u komercijalne svrhe. Fotografije su zaštićene autorskim pravima i objavljene su uz odobrenje njihovih vlasnika.

Kako ojačati gradske kapacitete za planiranje i provedbu održivog urbanog razvoja na integriran i participativan način?

Zašto je bitno sudjelovati u europskoj razmjeni znanja o urbanim izazovima i rješenjima?

Svoja iskustva donose predstavnici hrvatskih gradova koji su sudjelovali u mrežama europskih gradova u okviru programa URBACT III (2014. - 2020.).

